

รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

กันยายน 2559

รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ปริญญาโท
ของ
ภาควิชาพัฒนศาสตร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร

ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

กันยายน 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว

กันยายน 2559

ภาณุวัฒน์ ยาวศิริ. (2559). รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่.

ปริญญาานิพนธ์ ปร.ด. (กีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.

ไพบุลย์ อ่อนมั่ง, อาจารย์ ดร.สุมนรตรี นิ่มเนติพันธ์.

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐและกลุ่มผู้ประกอบการ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มและแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก ในภาพรวมมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลัก 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล แหล่งท่องเที่ยวเดินป่า มีทรัพยากรธรรมชาติจำนวน 20 แห่ง ทรัพยากรวัฒนธรรมจำนวน 9 รายการ กิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวจำนวน 17 กิจกรรม ส่วนการบริการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 รายการ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย เดินทางเพื่อพักผ่อน โดยใช้บริการบริษัทนำเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 4 วัน 3 คืน มาเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ มีความต้องการมาเที่ยวซ้ำอีก ได้รับข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต และมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนมี 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำแลสัมผัสธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล และรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ

MODEL OF COMMUNITY BASED TOURISM DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF AO-LUK
COMMUNITY, KRABI PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Doctor of Philosophy degree in Sport Recreation and Tourism
at Srinakarinwirot University

September 2016

Panuwat Yaosiri. (2016). *Model of Community Based Tourism Development: A Case Study of Ao-Luk Community, Krabi Province*. Dissertation, Ph.D (Sport Recreation and Tourism). Bangkok: Graduate school, Srinakarinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Lt.JG. Dr. Paiboon Onmung, Dr.Sumonratree Nimnetiphan.

This study was conducted using a participatory approach. The objectives were to study the conditions of tourism in Ao-Luk community, Krabi province and to develop a tourism model by the people in the country. Four groups sample and key informants comprised tourists, people in the community, government officers and entrepreneurs. Instruments employed in the study included observation without participation, interview, focus group discussion and questionnaires. Findings revealed that overall tourism conditions in the community, were ready for tourism management. The main tourist attractions were of three types: caves, marine ecotourism and trekking. Results from the tourism resource survey revealed that there were 20 natural resources comprising 9 cultural resources, 17 tourism promotional activities and 5 tourism services. The most tourists were domiciled in Thailand. The main purpose of visits was for relaxation; they used travel agency services, with a duration of 4 days and 3 nights on the weekends, and would like to visit again. The tourists got information from the internet and felt satisfied with the trip at a high level. As for the model of community tourism, it could be divided into four types: cave exploration and nature touch, trekking and nature exploration, marine eco-tourism and marine-ecotourism trekking and cave exploration.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เป็นผลจากการให้คำแนะนำดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพฑูริย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร.สุนทรตรี นิเมเนติพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และการได้รับโอกาสลงพื้นที่ปฏิบัติการท่องเที่ยวชุมชน โดยได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ทำให้ได้ข้อมูลในการศึกษาวิจัย ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความเมตตากรุณาของคณาจารย์ทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือและให้คำแนะนำตลอดมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรินทน์ งามนิยม ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวิดี รุ่งโพธิ์ทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รยาชาติ เต็งกุศลย์มาน ที่ให้คำแนะนำแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายปวิวัฒน์ วรรณกลาง อธิการบดีสถาบันการพลศึกษา ผู้ให้ทุนการศึกษา รวมทั้งผู้บริหารสถาบันการพลศึกษาทุกท่าน ขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ญาติพี่น้องที่ร่วมให้กำลังใจตลอดมา ขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมงาน รุ่นน้องและลูกศิษย์ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล จนสำเร็จการศึกษา

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ต้องบริการวิชาการแก่สังคม ปัจจุบันยังพบว่ายังมีชุมชนท่องเที่ยวหลายแห่ง ที่ต้องการความช่วยเหลือจากนักวิชาการ ถือเป็นภาระกิจที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า มั่นคงและมีความมั่งคั่งสืบต่อไป

ภาณุวัฒน์ ยาวศิริ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
การท่องเที่ยวโดยชุมชน	7
การจัดการ	20
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	26
บริบทพื้นที่ศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพชุมชน	47
ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกชุมชน	50
ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการสร้างรูปแบบ	51
ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลรูปแบบ	52
ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยว	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก	54
ผลการนำเสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก	118

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 ผลการศึกษา	129
สรุปผล	129
อภิปรายผล	129
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	137
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	148
ภาคผนวก ก	149
ภาคผนวก ข	153
ภาคผนวก ค	161
ภาคผนวก ง	183
ภาคผนวก จ	187
ประวัติย่อผู้วิจัย	189

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การวางแผนปฏิบัติงาน	51
2 แสดงประเภทแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน	57
3 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก	80
4 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกาโรส	82
5 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง	84
6 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงค์	86
7 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ	88
8 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร	90
9 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา	92
10 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำคลัง	94
11 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว	111
12 แสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	113
13 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกในภาพรวม	115
14 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านยานพาหนะ	115
15 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	116
16 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านอาหารและเครื่องดื่ม	116
17 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านที่พัก	117
18 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านของที่ระลึก	117
19 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยว	118
20 สรุปผลการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก	128

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่ชุมชนอ่าวลึก	35
2 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่	58
3 แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก	59
4 เส้นทางการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและธรรมชาติ	119
5 เส้นทางการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ	122
6 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	124
7 เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล	126

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการ ที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ดูได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลก ในปี 2556 มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากถึง 953 ล้านคน (องค์การการท่องเที่ยวโลก. 2014: ออนไลน์) ส่วนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในประเทศไทย ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ดูข้อมูลได้จาก ปี 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย 11,516,936 คน ในปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมากถึง 29,881,091 คน ส่วนการท่องเที่ยวภายในประเทศของไทยก็เติบโตขึ้นด้วยเช่นกัน ซึ่งสามารถดูได้จากจำนวนนักท่องเที่ยว ในปี 2558 มีจำนวนการท่องเที่ยวภายในประเทศมากถึง 150,506,326 ครั้งและมีรายได้จากการท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้นจำนวน 2.2 ล้านล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว. 2559: ออนไลน์) นอกจากจะสร้างรายได้เป็นมูลค่าแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย เช่น ธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจจำหน่ายของที่ระลึก ธุรกิจคมนาคมขนส่ง (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2554: 5) ซึ่งธุรกิจดังกล่าวยังก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ทำให้รัฐบาลของประเทศต่างๆ ได้สนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

การท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างอาชีพให้กับชุมชน มีรายได้จากการท่องเที่ยว มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สร้างความรัก ความห่วงใย ความภูมิใจในวัฒนธรรมของท้องถิ่น สามารถใช้วัฒนธรรมของชุมชนในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของประชาชนในชุมชน แต่จากการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วนี้ ทำให้การรับมือด้านการท่องเที่ยวไม่ทันกับการเพิ่มของจำนวนนักท่องเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอย่างจำกัด เกิดปัญหาการแก่งแย่งผลประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การย้ายถิ่นเข้ามาของคนจากชุมชนอื่น เกิดปัญหาอาชญากรรม การค้าบริการทางเพศ การหาผลประโยชน์และการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เกิดการทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวและภูมิทัศน์ของชุมชน

จากการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ที่เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงเกิดแนวคิดทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น จนเป็นผลให้เกิดการประชุมของสหประชาชาติที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ซึ่งเรียกว่าปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เพื่อเป็นแผนแม่บทโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้การท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย จากการท่องเที่ยว

แบบยั่งยืนนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็นำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 12)

การท่องเที่ยวชุมชนเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม บนฐานต้นทุนทางธรรมชาติวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืน ชาวบ้านในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ก่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป ซึ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะช่วยกันสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นเจ้าของ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้จึงได้รับความนิยมเรื่อยมา

การท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก เป็นการรวมตัวของชุมชนท่องเที่ยวที่มีสมาชิก จำนวน 8 ชุมชนอยู่ในอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีพื้นที่ติดกับทะเล มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติจำนวนมาก การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นแบบการใช้ชุมชนเป็นฐาน มุ่งหวังให้การท่องเที่ยวสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ตามแนวคิดด้านการท่องเที่ยวของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา โดยมีสำนักงานท่องเที่ยวกีฬาจังหวัดกระบี่ เป็นผู้กำกับ ดูแล โดยมีนโยบายที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน (แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่. 2555: 1) สภาพการดำเนินการท่องเที่ยวในปัจจุบันพบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลง การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง มีการแก่งแย่งลูกค้าของธุรกิจท่องเที่ยว มีการจำหน่ายของที่ระลึกที่ต่างคนต่างทำ ทำให้มีราคาแตกต่างกัน ส่วนเรื่องการตลาดท่องเที่ยวชุมชนมีการพึ่งพิงบริษัทนำเที่ยวและโรงแรมมากเกินไป ต้องรับนักท่องเที่ยวตามสัญญา กับบริษัทนำเที่ยวและโรงแรม (Contact Agreement) ไม่มีโอกาสเลือกนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน มีการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป ทำให้ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวมีรายได้ไม่สมดุลกับค่าครองชีพ พร้อมทั้งกลุ่มทุนแทรกตัวเข้ามาในชุมชน วัฒนธรรมกำลังถูกกลืน ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่มีทิศทางในการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ชุมชนไม่มีโอกาสวางแผนและมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึกไม่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน เข้ามาใช้ในชุมชนแห่งนี้ โดยการนำเอาแนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาการท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ได้อย่างตรงจุด

คำถามการวิจัย

1. สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึกเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกแบบยั่งยืนที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นแนวทางในการเป็นต้นแบบในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. สร้างและส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างยั่งยืน
2. เป็นตัวอย่างการพัฒนาและการเป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันนำไปประยุกต์ใช้เหมาะสมกับชุมชนของตน
3. ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกสามารถนำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการท่องเที่ยว ที่รวมทุกภาคส่วนทั้งในส่วนของชุมชน ภาคส่วนราชการ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และธุรกิจภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความรักความผูกพันต่อชุมชน ความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่วิจัยที่ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยกำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ซึ่งประกอบด้วย ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนถ้ำคลัง มชนกาโรส ชุมชนแหลมสัก ชุมชนถ้ำเพชร ชุมชนหนองทุ่งนา ชุมชนป่าพรุคี่รวงศ์ ชุมชนป่าทุ่งสูง

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยที่มุ่งพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่ม อันได้แก่

1. นักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนอ่าวลึก
2. ชุมชน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (จังหวัดกระบี่) เทศบาล กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
4. กลุ่มผู้ประกอบการ ได้แก่ กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มร้านอาหาร กลุ่มสินค้าที่ระลึก กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มสินค้าพื้นเมือง (โอท็อป)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเน้นเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก ส่วนข้อมูลอื่นๆ จะศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องและมีความเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุมชนอ่าวลึก หมายถึง กลุ่มชุมชนที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยว เป็นชุมชนท่องเที่ยวระดับอำเภอ ตั้งอยู่ที่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จำนวน 8 ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนถ้ำคลัง ชุมชนกาโรส ชุมชนแหลมสัก ชุมชนถ้ำเพชร ชุมชนหนองทุ่งนา ชุมชนป่าพรุคี่รวงศ์ ชุมชนป่าทุ่งสูง

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการ PAOR

รูปแบบการจัดการ หมายถึง วิธีดำเนินงานที่เป็นต้นแบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว สังคมวัฒนธรรม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน

สภาพ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องของภายใต้ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ (home stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

แพสเดย์ หมายถึง ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเป็นที่พักอยู่โนนน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ดังต่อไปนี้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

1. ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชน
2. ความสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชน
3. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชน
4. หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5. กระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน
6. ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของชุมชน
7. การท่องเที่ยวชุมชนกับการพัฒนาชุมชน
8. หลักการพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
9. การมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการ

1. ความหมายของการจัดการ
2. ความสำคัญของการจัดการ
3. หน้าที่การจัดการ
4. บทบาทการจัดการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR)

1. หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. บทบาทของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
4. จุดเด่น ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
5. การพัฒนาตามกระบวนการ PAOR

บริบทพื้นที่ศึกษา ชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก “Earth Summit” ในปี 2535 นับเป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นความพยายามหนึ่งของการสร้างทางเลือกในการพัฒนาในประเด็นการท่องเที่ยวที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากท่องเที่ยว และมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ช่วงที่โลกตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและหาทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว ช่วงปี 2535 ถึง 2540 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามาเป็นกระแสใหม่และกระแสใหญ่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยการผลักดันของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในขณะที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism – CBT) เริ่มก่อตัวขึ้นเติบโตคู่ขนานไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการทำงานในระดับพื้นที่ของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (REST) ซึ่งเป็นช่วงดังกล่าว ชื่อที่เรียกขานการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ มีหลากหลายชื่อ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวสีเขียว (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 5)

หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 รัฐบาลไทยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยประกาศให้ปี 2541 – 2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ในปี 2544 มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product – OTOP) หลังปี 2545 การท่องเที่ยวเข้าไปในชนบทหลากหลายรูปแบบ ในปี 2547 มีการให้มาตรฐานโฮมสเตย์ ในปัจจุบัน หากให้ชุมชนนิยามตนเองว่าเรียกชื่อการดำเนินการท่องเที่ยวของตนว่าชื่ออะไร จนพบว่าชื่อเรียก 4 ชื่อด้วยกันในกลุ่มชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และปัจจุบันในประเทศไทยนิยมใช้คำว่า การท่องเที่ยววิถีไทย

ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ธนาคารโลก (World Bank. 2000: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนคือ “การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน ผู้ซึ่งต้องได้รับผลประโยชน์และรายได้อย่างยุติธรรมจากการท่องเที่ยวและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชน และเกิดการรักษาพัฒนาทรัพย์สินสมบัติของชุมชน”

พจนานุกรม (2540: 5) ได้ให้ความหมายไว้ในโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติคือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชนจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

วีรพล ทองมาและสมเจต อำนวย (2547: 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนเพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์ (2553: 16) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวชุมชนไว้ว่า คือการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการ ทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรนั้นๆ และมีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชนนั้นมีจุดขายที่หลากหลาย ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การอนุรักษ์รวมทั้งมีการพัฒนารูปแบบเพื่อสร้างความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน

จากความหมายของการท่องเที่ยวชุมชนที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายแนวทาง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมแล้ว หมายถึง การท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน

ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชนมีความสำคัญหลายด้าน ซึ่งความสำคัญเหล่านี้สามารถนำมาเป็นหลักในการดำเนินงานได้ สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้ (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. 2553: 7-8)

1. มีความสำคัญต่อการวางแผนทางการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวชุมชนมีความสำคัญต่อการวางแผนการท่องเที่ยว เนื่องจากการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวไปให้ได้อย่างยั่งยืนแล้ว ต้องมีกระบวนการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะการวางแผนเพื่อดำเนินการการท่องเที่ยวของชุมชนของตน และในการวางแผนระดับประเทศก็ควรที่จะคำนึงถึงชุมชนเป็นพื้นฐาน เช่น ลักษณะแวดล้อม ความเหมาะสมโดยภาพรวม เป็นต้น

2. มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวชุมชนมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน เนื่องจากการริเริ่มการท่องเที่ยวชุมชนนั้นควรที่จะเกิดจากความสมัครใจของชุมชนเป็นหลักก่อนเป็นสิ่งแรก และให้ชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องทาง และผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรกระจายสู่ชุมชนอย่างยุติธรรม ความยั่งยืนที่เกิดขึ้นนั้นจะเกิดขึ้นได้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

3. มีความสำคัญต่อองค์กรในทุกระดับ คือ โลก กลุ่มประเทศ ประเทศ ภูมิภาค

การท่องเที่ยวชุมชนมีความสำคัญต่อองค์กรในทุกระดับ เนื่องจากการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ควรได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกระดับ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในรูปแบบขององค์กรตั้งแต่ระดับโลก จนถึงระดับท้องถิ่น ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากเข้าใจว่าการท่องเที่ยวจะสำเร็จไปได้ยากหากขาดการร่วมมือจากชุมชนอย่างแท้จริง

4. เป็นรายได้ที่สำคัญสู่ชุมชน โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา/ยากจน

ความสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนที่หลายๆ ประเทศมองเป็นหลักโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา คือ การนำรายได้มาสู่ชุมชนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของรายได้หลักหรือรายได้เสริมเพื่อที่จะได้รับการร่วมมือจากชุมชน ทั้งนี้ต้องเกิดจากการบริหารจัดการและการกระจายผลประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยุติธรรม ชุมชนสามารถมองถึงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวชุมชนที่จะนำมาสู่ชุมชน และให้ความร่วมมืออย่างเต็มใจได้ หากได้รับประโยชน์ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ (Scheyvens.1999: 19-20)

4.1 ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวหากสามารถนำรายได้ในระยะยาวมาสู่ชุมชนได้ก็จะสร้างความมั่นใจและได้รับความร่วมมือจากชุมชน

4.2 ด้านจิตวิทยา การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และอยากที่จะให้นักท่องเที่ยวกลับมาเยี่ยมเยือนชุมชน เพราะต้องการให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก ความภาคภูมิใจนี้ทำให้ไม่ทิ้งชุมชนไปทำงานที่อื่น และการร่วมมืออนุรักษ์การประชาสัมพันธ์ชุมชนไว้

4.3 ด้านสังคม การท่องเที่ยวเป็นการเสริมสร้างความเสมอภาคและสันติภาพแก่ทุกฝ่าย รวมทั้งยกระดับมาตรฐานชีวิตในสังคมของชุมชน และการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันของคนในชุมชน รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในชุมชนด้วย

4.4 ด้านการเมือง ชุมชนได้มีสิทธิมีเสียงทางการเมืองเนื่องจากมีตัวแทนมาร่วมวางแผนและริเริ่มทางด้านการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนรู้สึกถึงว่าพวกเขาได้รับสิทธิและเกิดความรู้สึกหวงแหนและเป็นเจ้าของชุมชน

4.5 ด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวชุมชน สามารถยังประโยชน์สู่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชุมชน หากชุมชนตระหนัก การพัฒนาที่ยั่งยืน จะเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรชุมชน โดยการร่วมมือกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะนักท่องเที่ยว ผลประโยชน์ของการท่องเที่ยวชุมชนทั้งหมดนี้มีส่วนเสริมซึ่งกันและกัน และชุมชนควรที่จะได้รับประโยชน์หลักจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนทั้ง 5 ด้าน เพื่อเป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยแท้จริง ทั้งนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนต้องรู้จักหลักการท่องเที่ยวชุมชนก่อน ควรพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่ก้าวกระโดด เร็วรู้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและดำเนินกระบวนการต่างๆ ให้เหมาะสมกับภาวะและเอกลักษณ์ของชุมชนนั้นๆ เอง

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวชุมชน มีอยู่ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2550: 22-23)

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกันมีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
3. ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
4. ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือนสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2550: 21-23)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของ
2. ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ

3. ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
4. ยกย่องคุณภาพชีวิต
5. มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
6. คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
7. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
8. เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
9. เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
10. มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้นมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่ได้เกิดจากการตอบคำถามว่า “ชุมชนจะได้ประโยชน์อย่างไรจากการท่องเที่ยว” แต่เป็นการสร้างโจทย์ใหม่ที่ว่า “การท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนได้อย่างไร”

กระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในการทำงานเพื่อให้การท่องเที่ยวชุมชนประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องมีกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมถึงเรื่อง (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2550: 25-27)

1. การเตรียมความพร้อมชุมชน ในการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนมักเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรพี่เลี้ยงและกลุ่มชุมชน ควรจะมีพันธะสัญญาในการทำงานร่วมกันสร้างจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน และร่วมกันทำงานทั้งกระบวนการ 10 ขั้นตอน ซึ่งกระบวนการทำงานในการเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว มีดังนี้

1.1 ศึกษาความเป็นไปได้ก่อนลงพื้นที่เพื่อเลือกพื้นที่ทำงานการท่องเที่ยวชุมชน

1.2 ศึกษาความเป็นไปได้ร่วมกับชุมชนก่อนการตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

1.3 กำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

1.4 การวางแผน

1.5 การบริหารจัดการองค์กร

1.6 การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว

1.7 การสื่อความหมาย

1.8 การตลาดเป็นการเรียนรู้และทำความเข้าใจกลไกการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และ องค์ประกอบที่สำคัญในการทำการตลาด

1.9 การทำท่องเที่ยวนำร่องเป็นการทดสอบความพร้อมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ปรับปรุงก่อนเปิดการท่องเที่ยวจริง

1.10. การติดตามและประเมินผลทั้งในระดับกิจกรรมและภาพรวมในการทำ CBT

2. การเตรียมความพร้อมเรื่องการตลาด ในทางการตลาดยังไม่มีกำหนดว่า กลุ่มไหนเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบชุมชนโดยเฉพาะ แต่กลุ่มที่น่าจะเป็นคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ

3. กระบวนการทำงานเพื่อเชื่อมโยงเรื่องชุมชนกับตลาด การเตรียมความพร้อมชุมชน กระบวนการทำงานเพื่อเชื่อมโยงเรื่องชุมชนกับตลาดการเตรียมความพร้อมเรื่องการตลาด ค้นหาข้อดีสร้างการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ คัดเลือกชุมชนทำการท่องเที่ยวชุมชน และค้นหาตลาดที่เหมาะสม เตรียมความพร้อมชุมชนและการตลาดเชื่อมโยงชุมชนกับตลาด ติดตามประเมินผล

ผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน

เมื่อชุมชนเปิดตัวเรื่องการท่องเที่ยวออกสู่สาธารณะแล้วย่อมถูกคาดหวังว่าชุมชนในฐานะแหล่งท่องเที่ยวจะมีความพร้อมอย่างน้อย 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2550: 28-33) ซึ่งประกอบด้วย โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว บริการด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบการบริหารจัดการ

1. โปรแกรม / กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสวิถีชีวิตอันแท้จริงของคนในท้องถิ่น กิจกรรมในวิถีชีวิตของชาวบ้าน ได้เรียนรู้ และร่วมได้เห็นความผูกพันระหว่างคนกับทรัพยากร และอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่น คือหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตัวอย่างกิจกรรม อาทิ

1.1 การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

1.2 เดินเที่ยวภายในหมู่บ้าน

1.3 ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต

1.4 กิจกรรมท่องเที่ยวในหมู่บ้าน เช่น การทำอาหาร ทอผ้า ทำบุญ ใสบาตร

1.5 กิจกรรมเที่ยวนอกหมู่บ้าน เช่น การทำสวน การทำนา หาปลา

1.6 ร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ

1.7 เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรียนดนตรี เรียนการแกะสลัก เรียนการทอผ้า เรียนการย้อมสีฯ ธรรมชาติ

1.8 กิจกรรมศึกษาธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ พายเรือ ขี่จักรยาน วาดรูป ฯลฯ

2. บริการด้านการท่องเที่ยว

แม้ว่าการท่องเที่ยวจะเป็นเพียงรายได้เสริม แต่เมื่อชุมชนดำเนินการท่องเที่ยว และมีการเก็บค่าใช้จ่าย การมีระบบเป็นการแสดงออกถึงความพร้อม ความน่าเชื่อถือและเป็นการนำเสนอความเป็นท้องถิ่นที่มีมิติเชิงลึกเพราะเกิดการปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่นที่มีนัยยะมากกว่าการใช้บริการ แต่เป็นบริการที่มาจากภายในผ่านการวิเคราะห์ และเป็นบริการด้านการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชน อาทิ นักสื่อความหมายท้องถิ่น ที่พัก อาหาร ยานพาหนะ การละเล่น / การแสดงพื้นบ้าน

3. สิ่งอำนวยความสะดวก

การเตรียมโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการรองรับและให้บริการนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายปลอดภัยในการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันต้องไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบในการวางแผนเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การวางผังของสิ่งปลูกสร้างต้องสอดคล้องกลมกลืนกับภูมิทัศน์และศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เช่น มีระบบการจัดการของเสีย การจัดการให้บริการที่ไม่รบกวน ศาสนสถานของชุมชน มีระบบป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับนักท่องเที่ยว มีป้ายหรือแผนที่ ที่ให้ข้อมูลเบื้องต้นกับนักท่องเที่ยว

4. ระบบการบริหารจัดการ

การที่จะชี้วัดว่าองค์กรที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นตัวแทนผลประโยชน์ที่แท้จริงของชุมชนหรือไม่ องค์กรต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วม

4.2 การกระจายบทบาทการทำงาน

4.3 การกระจายผลประโยชน์อย่างเสมอภาคและยุติธรรม

4.4 มีระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้

4.5 มีการจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเข้าสาธารณประโยชน์ของชุมชน

4.6 มีมาตรการในการควบคุมและป้องกันผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4.7 มีอัตราค่าบริการที่เป็นมาตรฐานและราคาที่เป็นธรรม เช่น ค่าพาหนะ ค่าโทรศัพท์ อาหาร/เครื่องดื่ม และของที่ระลึก

4.8 มีการเก็บสถิติ เพื่อนำไปประมวลผลสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้

การท่องเที่ยวชุมชนกับการพัฒนาชุมชน

การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทรัพยากรที่ชุมชนใช้เป็นฐานการผลิตเป็นทรัพยากรเดียวกัน วัฒนธรรมและสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องจิตวิญญาณของชุมชนในการสร้างสัมพันธ์กันภายในชุมชนและการสัมพันธ์กับภายนอก ควรจะเชื่อมโยงให้เห็นการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นองค์รวม ดังแสดงในรูป ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นว่า การท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนได้อย่างไร (พจนานวน สอนศรี. 2548: 121-122)

1. การท่องเที่ยว: เครื่องมือในการพัฒนาชุมชน

การท่องเที่ยวชุมชน เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันในภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนาน และความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น

2. ผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวเป็นดาบสองคม หากมีการเตรียมความพร้อมทั้งภายในชุมชนเองและมีนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม สามารถสร้างภูมิคุ้มกันกับชุมชนและสร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีกระบวนการเตรียมความพร้อมทั้ง 2 ด้าน ดังกล่าวแล้ว ผลที่เกิดขึ้นสามารถตอบคำถามได้ในระดับหนึ่งว่า “การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและก่อให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างไร” ใน 3 ด้าน กล่าวคือ

2.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยือน สร้างการเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง ความสนใจใคร่รู้ของคนภายนอกกระตุ้นความภาคภูมิใจของคนในชุมชน เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะในการทำงานให้กับสมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน สร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชน เป็นการสร้างพลังชุมชนในการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกอย่างมีศักดิ์ศรีเป็นการสร้างโอกาสให้แก่ผู้หญิง อาวุโสชุมชนได้เข้ามา

ส่วนร่วมในการทำงานและแสดงศักยภาพ ได้อย่างเต็มที่ การพัฒนาคุณภาพชีวิต แบ่งบทบาทในการทำงาน และสร้างความสามัคคีภายในชุมชน

2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกเรื่องสิ่งแวดล้อมทั้งชาวบ้านและผู้มาเยือน เกิดแบบแผนการจัดการทรัพยากรโดยชุมชน โดยมีเรื่องการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งและมีกฎกติกาในการดูแลรักษาเพื่อการใช้ได้อย่างยั่งยืน มีระบบจัดสรรรายได้เข้าไปดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น กองทุนสิ่งแวดล้อม

2.3 ด้านเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดรายได้เสริม มีกองทุนในการต่อยอดงานและพัฒนางานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น มีการกระจายรายได้สู่ส่วนต่างๆ ในชุมชน เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่หลากหลาย สร้างงานหรือกิจการที่ต่อเนื่องจากการท่องเที่ยว

หลักการพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่ความสำเร็จ

ในการเข้าใจขั้นตอนในการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวชุมชนนั้นมิใช่เรื่องง่าย มีชุมชนหลายชุมชนพยายามหาว่ามีสูตรความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างไร ความเป็นจริงแล้วมิได้มีสูตรที่สำเร็จที่ตายตัว มีคู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลายเล่มที่สามารถศึกษาได้ แต่ส่วนมากจะเป็นเพียงการแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของแต่ละชุมชนให้ไปปรับตามสภาวะของชุมชน ดังนั้นจึงแนะนำแนวทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของพื้นฐานชุมชนต้องมีเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและขั้นตอนการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน (พิมพัระวี โรจนรุ่งสัจ. 2553: 60-61)

ในการที่นักท่องเที่ยวเดินทางหรือตัดสินใจเที่ยวนั้นเกิดจากสาเหตุหลากหลาย การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นแม้จะมีจุดเด่นหรือทรัพยากรดีๆ อยู่ในชุมชนแล้วแต่เพียงแค่นี้ยังไม่พอดังนั้นก่อนอื่นต้องเข้าใจก่อนว่า ทำไมนักท่องเที่ยวจึงเดินทางมา อะไรที่นักท่องเที่ยวคาดหวังที่อย่างน้อยเป็นพื้นฐานที่พวกเขาจะพบจะได้รับเมื่อเดินทางมาถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งที่ทำทนายคือทำอย่างไรถึงจะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนนั้น ชุมชนต้องมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจและแน่นอนว่าเมื่อมาแล้วต้องเกิดความประทับใจกลับไป ทำให้อยากกลับมาเที่ยวอีก ส่วนประสมพื้นฐานหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้ประสบความสำเร็จ คือ ต้องมี 5A's ดังต่อไปนี้

1. ทศนคติของคนในชุมชน (Attitude) การท่องเที่ยวนั้นเป็นธุรกิจของชุมชนส่วนรวม ชุมชนนั้นอาจมีทรัพยากร เช่น วิถีชีวิตที่งดงาม หรือที่พักที่สวยงาม แต่นักท่องเที่ยวอาจไม่รู้สึกรับได้รับการต้อนรับที่ดี ไม่ประทับใจหรือตัดสินใจไม่เที่ยวอีก รวมถึงการไปบอกต่อให้คนอื่น ๆ ไม่อยากมาก็ได้มีการพูดทั่วไปว่าหากลูกค้ามีความพอใจกับการให้บริการแล้ว ลูกค้าก็จะบอกต่ออย่างน้อย 3 คน ถึงความประทับใจของเขา แต่ถ้าลูกค้าไม่ประทับใจขึ้นมากก็จะบอกต่ออย่างน้อย 12 คน ดังนั้นทัศนคติ

ของคนในชุมชนเป็นพื้นฐานหลักที่สำคัญที่ควรจะมีเมื่อตัดสินใจพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต่อไปในเรื่องของการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ควรจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้รับการต้อนรับอย่างจริงใจ นักท่องเที่ยวจะรู้ดีว่าการต้อนรับที่ตนได้รับนั้นมาจากความจริงใจของชุมชนหรือไม่ โดยตัดสินใจจากหลายๆ อย่าง เช่น รอยยิ้ม การทักทายที่อบอุ่นยินดี ให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลอย่างจริงจัง หรือบอกทางหากนักท่องเที่ยวหลง ดังนั้นชุมชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวจะแสดงความช่วยเหลือ หรือมีมิตรภาพออกมาอย่างจริงใจต่อนักท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จอย่างหนึ่ง

2. การเข้าถึง (Access) คนส่วนใหญ่จะเดินทางไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เข้าถึงได้สะดวกมากกว่าการเดินทางที่ไปด้วยความลำบาก หรือต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางมาก สิ่งนี้จึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามสำหรับชุมชนที่ห่างไกลหากแก้ปัญหาโดยการมีบริการรับ-ส่งสำหรับนักท่องเที่ยวตรงตามเวลา หากมีการจัดตารางเวลาที่ชัดเจนแน่นอนลงตัวและสม่ำเสมอ นักท่องเที่ยวก็จะรับทราบข้อมูลและสามารถเดินทางมาได้เช่นกัน หากตรงกับเวลาลงตัวของเขา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรณีการจัดการที่ดี

3. สถานที่พัก (Accommodation) นักท่องเที่ยวต้องมีสถานที่สำหรับการกิน การนอน ในชุมชนหากต้องการให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในชุมชนเป็นเวลานานกว่าการแวะพัก ในคำว่า "Accommodation" ไม่ได้หมายถึงที่พักเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงร้านอาหารและร้านค้าด้วย

3.1 สถานที่นอน สำหรับในเมืองใหญ่ๆ นักท่องเที่ยวอาจคาดหวังว่าจะมีที่พักที่สะดวกและทันสมัย เช่น โรงแรมใหญ่ๆ แต่สำหรับชุมชนนั้นสถานที่ดังกล่าวอาจเป็นในรูปแบบหลังเล็กหรือบ้านของชุมชนเองที่จัดเตรียมไว้เป็นส่วนหนึ่ง หรือบังกะโลที่เข้ากับชุมชนก็ได้ แต่สิ่งสำคัญคือ ความสะอาดและการจัดการที่ดีที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่คาดหวัง ชุมชนไม่จำเป็นต้องสร้างที่พักหรูหราเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเหมือนเมืองใหญ่ เนื่องจากไม่ได้มีนักท่องเที่ยวมากเหมือนเมืองท่องเที่ยว เพียงแต่มีสถานที่พักที่เหมาะสม และหากแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้นๆ ด้วยยิ่งดี

3.2 สถานที่กิน ร้านอาหารนั้นมีขนาดต่างๆ กัน ตั้งแต่หรรษาจนถึงร้านอาหารในบ้านของชุมชนเอง ในชุมชนที่ใหญ่นักท่องเที่ยวอาจคาดหวังร้านอาหารที่ใหญ่หรือมีร้านให้เลือกมากกว่าในชุมชนที่เล็ก อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนเพื่อความสบายใจ เพื่อศึกษาเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เหมือนบ้านของพวกเขา ดังนั้นอาหารในแบบของชุมชนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการจะทดลองเพื่อประสบการณ์ใหม่ๆ และได้สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง จึงมีการเตรียมการส่วนนี้ไว้

3.3 ห้องสุขา ความสะอาดและหาได้ง่ายของห้องสุขาก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว และเป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างความประทับใจหรือไม่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

3.4 ร้านค้า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโดยทั่วไปจะชอบจับจ่ายซื้อของโดยเฉพาะของที่ระลึก เป็นของพื้นเมือง เช่น ศิลปะ หัตถกรรมพื้นบ้าน หรืออาจเป็นโปสการ์ด หนังสือเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้แต่แผนที่ ดังนั้นการมีร้านค้าสำหรับขายของที่นักท่องเที่ยวต้องการอาจเป็นทางหนึ่งที่สามารถ รายได้ให้แก่ชุมชนและความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ในบางครั้งร้านค้าอาจถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนได้เช่นกัน และอาจเป็นแหล่งรายได้ที่คาดไม่ถึงเลยทีเดียว

3.5 การบริการขนส่ง คมนาคมโดยเฉพาะในชุมชน แม้นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาถึงชุมชนแล้วก็ตาม นักท่องเที่ยวอาจยังต้องการบริการด้านการคมนาคมภายในชุมชนด้วย เช่น จากที่พัก ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้นการบริการด้านนี้จึงควรมีการเตรียมการไว้และต้องเน้นถึงความปลอดภัย ความสม่ำเสมอและราคาที่เหมาะสม

4. สิ่งดึงดูดที่น่าสนใจสำหรับการท่องเที่ยว (Attractions) นักท่องเที่ยวต้องมีเหตุผลที่จะมาเที่ยวในชุมชน ดังนั้นสิ่งที่ต้องมีในชุมชนคือ สิ่งน่าสนใจที่น่าเยี่ยมชม หรือน่ามีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมต่างๆ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งดึงดูดสำหรับการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดนั้นอาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ทะเล หรืออาจเป็นเทศกาลรื่นเริงต่างๆ บางครั้งสิ่งดึงดูดนั้นอาจถูกสร้างขึ้นมาจาก แต่โดยทั่วไปความสำเร็จเกิดขึ้นได้มากหากชุมชนเน้นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยว ที่มีรากฐานมาจากชุมชนเอง เช่น ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์หรือวัฒนธรรม เป็นต้น ตัวอย่างสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวเช่น

- 4.1 วิวทิวทัศน์ที่สวยงาม เช่น น้ำตก ทะเล ภูเขา
- 4.2 กิจกรรมนันทนาการ เช่น เรือใบ เดินป่า ปีนเขา ตกปลาตั้งแคมป์
- 4.3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน วัด แหล่งโบราณคดี
- 4.4 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งสาธิตการทำอาหาร
- 4.5 งานประเพณีหรือเทศกาล เช่น งานประจำปีชุมชน การแข่งขันประจำปี
- 4.6 แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น เช่น สวนสถาปัตยกรรม ทิวทัศน์ที่ไม่เหมือนที่อื่น

อย่างไรก็ตามอย่าคาดคะเนเอาเองว่านักท่องเที่ยวจะเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยไม่มีการปรับปรุง บูรณะ หรือการประชาสัมพันธ์เพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในการเตรียมการในเรื่องนี้อาจมีบริการต่างๆ ประกอบ เช่น มัคคุเทศก์ในชุมชน ศูนย์ข้อมูล เป็นต้น

5. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ (Advertising) ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้ประสบความสำเร็จ ไม่ควรคิดไปเองว่านักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเรื่องราวของชุมชน โดยที่ไม่ต้องทำอะไร การประชาสัมพันธ์ทำได้หลายวิธี เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ ลงในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือร่วมมือกับบริษัทท่องเที่ยว สายการบิน เป็นต้น บางครั้งอาจมีการประชาสัมพันธ์ในงานแสดงสินค้าการท่องเที่ยวต่างๆ แล้วแต่ว่าสมควรที่จะประชาสัมพันธ์ในระดับใดหรือผ่านสื่อใด

องค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้ประสบความสำเร็จทั้ง 5 องค์ประกอบเป็นสิ่งที่สำคัญ และที่ลืมไม่ได้คือมิตรภาพระบอบดี ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวที่หวังดีกับเราได้รับการต้อนรับ และชุมชนมีความยินดีกับการมาของนักท่องเที่ยว สิ่งนี้ถือว่าเป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะสร้างความประทับใจและนำไปสู่การกลับมาเที่ยวอีกครั้งของนักท่องเที่ยว และเป็นแนวทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากที่ชุมชนเคยเป็น “ผู้ถูกท่องเที่ยว” กลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวในชุมชน มีชุมชนหลายแห่งสามารถดำเนินการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและประสบผลสำเร็จ ในทางกลับกันชุมชนบางแห่งไม่มีนักท่องเที่ยวเข้าไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ การท่องเที่ยวชุมชน ประสบผลสำเร็จ ได้แก่

1. ชุมชนที่เข้มแข็ง ชุมชนมีการผลิตที่พึ่งตนเอง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองระดับหนึ่ง มีความสามัคคีในชุมชน
2. ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชน หรือทรัพยากรชายฝั่ง แหล่งน้ำธรรมชาติ และที่ดินทำกินที่เพียงพอ
3. ผู้นำที่สร้างศรัทธาหรือมีความสามารถ สามารถประสานทรัพยากร นำทางความคิด และลงมือทำอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมีการสืบทอด ผลัดเปลี่ยนผู้นำ และสร้างผู้นำใหม่ ผู้นำมีวุฒิภาวะการเป็นผู้นำ มีความมั่นคงทางจิตใจ หนักแน่นและให้เกียรติเพื่อร่วมงาน มีการถ่วงอำนาจและถูกตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา
4. ชุมชนวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และยังคงสืบทอด
5. การมีส่วนร่วม ผู้หญิง ผู้ชาย เยาวชนหนุ่ม-สาว ผู้อาวุโส ผู้นำทาง การ และไม่เป็นทางการ เข้าร่วมใน กระบวนการพัฒนาชุมชน
6. ความต่อเนื่องในการทำงาน มีนักท่องเที่ยวเข้าไปอย่างต่อเนื่อง มีการสรุปบทเรียนเป็นระยะ

การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการที่จะดำเนินการพัฒนา หรือจัดการท่องเที่ยวชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญและหากขาดองค์ประกอบนี้ การท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้ นอกจากการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว การที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ ด้วยจะทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนนั้นๆ เข้มแข็งเนื่องจากเกิดเครือข่ายและร่วมกันคิดไม่ว่าจะเกิดผลกระทบในลักษณะใดในระหว่างการเดินทางตั้งแต่ละชุมชนจะพบปัญหาแตกต่างกันออกไป ในหัวข้อนี้จึงได้เน้นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงภาคส่วนอื่นๆ ที่

ถือเป็นส่วนสำคัญเช่นกันโดยเฉพาะในบริบทของชุมชนในประเทศแถบเอเชีย หรือในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งอาจจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวคอยให้คำปรึกษา แนะนำ หรือแม้กระทั่งช่วยในเรื่องของการตลาดและเงินทุน (พิมพีระวี โจรนรุ่งส์ตย์. 2553: 33-34)

แนวคิดเรื่องการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวชุมชนถือเป็นเครื่องมือในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นแนวคิดใหม่ของการจัดการท่องเที่ยว จนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน แนวคิดนี้เน้นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีส่วนตัดสินใจ เนื่องจากการท่องเที่ยวจะสำเร็จไม่ได้หากขาดความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน เหตุผลง่ายๆ ก็คือ การท่องเที่ยวในชุมชนจะสำเร็จต้องขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของผู้ที่สามารถสื่อสารวัฒนธรรมของตนให้นักท่องเที่ยวได้อย่างแท้จริง กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ต้องการให้ขับเคลื่อนโดยชุมชนเสมอ และจำทำให้การเจริญเติบโตหรือการเปลี่ยนแปลงที่การท่องเที่ยวจะนำมาสู่ชุมชนดำเนินไปในทางที่ดีชุมชนเองก็พอใจ

งานเขียนของโทซัน และทิโมที (Tosun; & Timothy. 2003: 113) ได้นำเสนอเหตุผลสำคัญ 7 ประการ ที่ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยมีชุมชนเป็นฐาน ซึ่งสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน คือ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการวางแผน และตั้งกลยุทธ์การท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนนำสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหลายๆ ทาง
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เพิ่มพูนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้นักวางแผนทางการท่องเที่ยวตัดสินใจหรือวางแผนการท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้ความต้องการของชุมชนสำเร็จ
7. การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้เกิดกระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

จะเห็นได้ว่าหากจะตัดสินใจดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้นก็ไม่อาจเลี่ยงการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ และหากไม่มีกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนและการกระจายผลประโยชน์แก่ชุมชนโดยส่วนรวม ก็ไม่สามารถถือว่ารูปแบบการท่องเที่ยวนั้นๆ เป็นการท่องเที่ยวชุมชน

การจัดการ

การจัดการเป็นการดำเนินงาน หรือการกระทำใดๆ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกระดับในองค์การในการดำเนินงานและพัฒนาองค์การของตนมุ่งไปสู่ความมีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การได้ ในองค์การต่างๆ จะมีผู้บริหารในแต่ละฝ่ายซึ่งอาจมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางการจัดการแตกต่างกัน และจะต้องมาทำงานร่วมกันกับผูปฏิบัติงานตามภารกิจสำคัญขององค์การ เพื่อมุ่งตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียกับองค์การ ดังนั้นผู้บริหารในระดับต่างๆ ขององค์การจะต้องมีความรู้ ความสามารถทางด้านการจัดการ อาศัยกระบวนการจัดการเพื่อจัดการทรัพยากรต่างๆ ขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความหมายของการจัดการ

ความหมายของการจัดการ (Management) ซึ่งพัฒนาการของวิชานี้ได้มีมาอย่างยาวนาน คำว่า “การจัดการ” ได้มีนักวิชาการต่างๆ ให้ความหมายไว้ดังนี้

การจัดการ หมายถึง ศิลปะของการกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุผลโดยผ่านบุคคลอื่น หรือหมายถึง การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หรือหมายถึง การประสานกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้งานสมบูรณ์ทั้งทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้บุคคลอื่นๆ (Robbin; & Coulter. 2005: 7) นอกจากนี้ยังหมายถึง กระบวนการทำงานโดยบุคคลและทรัพยากรต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

โรบบินส์ และคูลเทอร์ (Robbin; & Coulter. 2005: 2) ได้ให้ความหมายของการจัดการ หมายถึง สิ่งที่ผู้จัดการหรือผู้บริหารต้องปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงาน และการดูแลงานและกิจกรรมต่างๆ ของผู้อื่น เพื่อให้งานและกิจกรรมเหล่านั้นสำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การประสานงานและดูแลงานของผู้อื่นจึงเป็นข้อแตกต่างที่แยกแยะผู้บริหารออกจากผู้ที่มีได้เป็นผู้บริหารที่รับผิดชอบงานเฉพาะของตนเอง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546: 84) ได้ให้ความหมายของการจัดการ หมายถึง กระบวนการของมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจัดการร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือเป็นกระบวนการในการประสานงานบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยทั่วไปในการจัดการมักจะอาศัยทรัพยากรหลักประเภทวัสดุ อุปกรณ์ คน เงิน และข่าวสารข้อมูล

เอกพล วงศ์เสรี (2554: 63) การจัดการหมายถึง การดำเนินงาน หรือการทำกิจกรรมใดๆ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารอันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงาน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรในการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัด องค์กร การนำ การควบคุมทรัพยากรต่างๆ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จ

ความสำคัญของการจัดการ

การจัดการ เป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย การจัดการ เป็นการดำเนินงาน หรือการกระทำกิจกรรมใดๆ โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดการจึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหาร หรือผู้จัดการ ในการที่จะใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้ได้ผลการดำเนินงานให้ได้ผลการดำเนินงานตามที่ต้องการ การจัดการเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับความนิยมในภาคธุรกิจเอกชนเป็นอย่างมาก ผู้ที่ทำหน้าที่จัดการองค์การธุรกิจ จึงนิยมเรียกว่า “ผู้จัดการ” ซึ่งบุคคลในตำแหน่งนี้ จะทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญขององค์การ รวมทั้งการมอบหมายงาน สั่งการและการประสานงานเพื่อให้งานต่างๆ ในองค์การเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ในปัจจุบันแนวคิดการจัดการได้แพร่กระจายมายังภาครัฐด้วยเช่นกัน ก่อให้เกิดแนวคิดที่เรียกว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” ซึ่งเป็นการนำเอาการจัดการมาใช้ในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยสรุปการจัดการมีความสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

1. ทำให้องค์การสามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทำให้องค์การมีระบบการบริหารที่ดีภายในองค์การ ส่งผลทำให้ผลการปฏิบัติงานขององค์การสูงขึ้น
3. ทำให้องค์การมีการจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์การ
4. การจัดการเป็นเครื่องมือของผู้บริหารทุกระดับในองค์การ ในการพัฒนาองค์การของตนให้เป็นองค์การที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศทางการบริหาร
5. ผู้บริหารสามารถอาศัยกระบวนการจัดการในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งทางด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. การจัดการมีบทบาทต่อผู้บริหารในการกำหนดกิจกรรมและขอบเขตการทำงานของพนักงานในองค์กร และเป็นเครื่องมือสนับสนุนภารกิจของแต่ละคน นำไปสู่การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

7. การจัดการเป็นการแสวงหาแนวทางที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน และช่วยประสานงานให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกันเพื่อจุดหมาย คือ ความสำเร็จขององค์กร

เอกพล วงศ์เสรี (2554: 64) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเป็นหนึ่งในสี่ของทรัพยากรทางการบริหารที่รู้จักกันดีว่า 4M's อันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

2. การจัดการเป็นการดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ เพื่อให้ผลการดำเนินงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

3. การจัดการ เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหาร หรือผู้จัดการในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญขององค์กร รวมทั้งการมอบหมายงาน การสั่งการ การประสานงาน เพื่อให้การดำเนินการต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้

4. การจัดการเป็นองค์ความรู้ที่ได้รับความนิยมน้อยอย่างแพร่หลายในภาคธุรกิจเอกชน และภาครัฐก็ได้นำมาปรับใช้ในภาครัฐแนวใหม่ คุณลักษณะของการจัดการ

การจัดการประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานสามารถดำเนินงาน ตามลักษณะต่อไปนี้

การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานที่ต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กัน อันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยใช้ทรัพยากรต่างๆ ผสมผสานกัน ระหว่างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) และทรัพยากรทางการบริหารอื่นๆ เช่น ทรัพยากรทางการเงิน (Financial Resource) ทรัพยากรด้านสารสนเทศ (Information Resource) ทรัพยากรทางกายภาพ (Physical Resource) อันได้แก่ วัตถุดิบ ที่ดิน เครื่องจักร เครื่องมือ โรงงาน สำนักงาน เป็นต้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรทั้งทางด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) จากคุณลักษณะดังกล่าวของการจัดการ ส่งผลให้ผู้บริหารองค์กรในยุคปัจจุบันต่างมุ่งให้การดำเนินงานขององค์กรของตนเป็นองค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานสูง (High Performance Organization: HPO) ซึ่งตัวผลการปฏิบัติงานจะถูกวัดโดยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยผู้บริหารจะมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ขององค์กรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้บรรลุผลตามเป้าหมายขององค์กร (Goal Attainment)

การดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ผลการปฏิบัติงาน (Performance) จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้ทรัพยากรขององค์กร เพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของ ลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ (Customer Responsiveness) และบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ประสิทธิภาพ เป็นการวัดจำนวนทรัพยากรที่ใช้ไปในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดย พิจารณาระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิต (Output) เพื่อให้ต้นทุนของการใช้ทรัพยากรต่ำสุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การทำให้ถูกต้องในสิ่งที่ทำ (Doing the thing right)

ประสิทธิผล เป็นการวัดความเหมาะสมของเป้าหมายขององค์กรที่ผู้บริหารกำหนดขึ้น และสามารถดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Doing the right thing)

องค์กรที่มีผลการปฏิบัติงานสูงมุ่งเน้นให้องค์กรของตนเกิดทั้งประสิทธิภาพสูงและ ประสิทธิภาพสูง คือ ผู้บริหารสามารถเลือกเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม และมีการใช้ทรัพยากรต่างๆ ให้ บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม ผลลัพธ์ขององค์กรสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และก่อให้เกิดความพึงพอใจของลูกค้าสูงสุดได้

หน้าที่ของการจัดการ

การจัดการถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะช่วยให้องค์กรมีการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรง ในเรื่องนี้ก็คือผู้บริหารขององค์กร ดังนั้นการศึกษาถึงงานของผู้บริหารจะช่วยให้ผู้บริหารได้ทำความเข้าใจในงานของตนเอง หน้าที่การจัดการ (Management Functions) เป็นการศึกษาถึงหน้าที่การ จัดการว่าผู้บริหารมีหน้าที่สำคัญอะไรบ้างที่มีความจำเป็นต่อความสำเร็จขององค์กร ไม่ว่าจะเป็น องค์การในลักษณะใดก็ตามซึ่งประกอบไปด้วย หน้าที่ทางด้านการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) โดยหน้าที่การจัดการดังกล่าวอาจ เรียกว่าเป็นกระบวนการจัดการ (Management Process) ที่มีลำดับเริ่มต้นจากการวางแผนไปสิ้นสุดที่ การควบคุม หรือที่เรียกชื่อย่อว่า เป็นหน้าที่หรือกระบวนการ POLC

ผู้บริหารในทุกระดับขององค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม ต่างมี หน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ 4 ประการ อันประกอบไปด้วยกระบวนการ จัดการ ดังต่อไปนี้ (เอกพล วงศ์เสรี. 2554: 121-127)

1. การวางแผน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ในการเลือกและกำหนดเป้าหมายที่ เหมาะสมตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นกระบวนการของการวางแผนจึงเกี่ยวข้องกับ

กับการมีวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อกำหนดพันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goal) ขององค์การ การเลือกวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการจัดสรรทรัพยากรขององค์การ

2. การจัดองค์การ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ในการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของงานเพื่อให้สมาชิกองค์การทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นการจัดองค์การจึงเกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มบุคคลเข้าไปในแผนกงานต่างๆ ตามชนิดของภาระงานต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารองค์การต้องกำหนดสายของอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ระหว่างบุคคลและกลุ่มต่างๆ ในองค์การที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ

3. การนำ หมายถึง การจูงใจ การสั่งการ และการมีอิทธิพล เพื่อโน้มน้าวบุคลากรในองค์การในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นการนำจึงเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ (Leadership) การจูงใจ (Motivation) และการสื่อสาร (Communication) ที่ผู้บริหารจะกระตุ้นให้พนักงานมีศักยภาพในการทำงานส่งเสริมสร้างขวัญ และจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานให้สำเร็จตามที่ผู้บริหารต้องการ

4. การควบคุม หมายถึง กระบวนการติดตามผลการปฏิบัติงานและแก้ไขปรับปรุงในสิ่งที่จำเป็น หรือเป็นขั้นตอนของการวัดผลการดำเนินงานนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ว่าผลการปฏิบัติงานจริงเป็นไปตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ดังกล่าวหรือไม่ เพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติงานขององค์การให้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของการจัดการ

บทบาทการจัดการ (Managerial Roles) เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารที่ได้ใช้เวลาไปในบทบาทต่างๆ ซึ่งบทบาทของการจัดการถือว่าเป็นกลุ่มของภาระงานต่างๆ ที่เฉพาะเจาะจงที่บุคคลหนึ่งๆ ที่เป็นผู้บริหารถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามตำแหน่งที่มีอยู่ในองค์การ ปลายทศวรรษที่ 1960 เฮนรี มินท์ซเบิร์ก (Henry Mintzberg) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานของประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (Chief Executive Officer: CEO) ชาวอเมริกัน 5 คน อย่างละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากความสัมพันธ์กับงานที่สามารถระบุออกมาได้โดยที่มินท์ซเบิร์กได้สรุปว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน 10 บทบาท และบทบาททั้ง 10 มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก โดยที่แต่ละบทบาทเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มต่างๆ ทั้งจากภายในองค์การและภายนอกองค์การ โดยที่มินท์ซเบิร์กได้จัดกลุ่มบทบาทการจัดการ (Managerial Roles) ทั้ง 10 บทบาทออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ (Robbin and Coulter, 2005: 10-11) ได้แก่

1. บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Roles)
2. บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Roles)
3. บทบาทด้านการตัดสินใจ (Decisional Roles)

ในแต่ละช่วงเวลาผู้บริหารมักจะดำเนินบทบาทต่างๆ หลายบทบาทควบคู่กันไป ซึ่งในการศึกษาในด้านบทบาทนี้จะเห็นได้ว่าแต่ละบทบาทต่างแฝงอยู่ในหน้าที่การจัดการ (POLC) หน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งทั้งสิ้น แต่ละบทบาทมีรายละเอียด ดังนี้

1. บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จะเกี่ยวข้องกับการประสานงานและการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกองค์กร และบุคคลภายนอกองค์กร ซึ่งประเภทของบทบาทนี้ได้จัดแบ่งเป็น 3 บทบาทที่สำคัญ คือ

1.1 บทบาทประธาน (Figurehead Role) ตำแหน่งผู้นำถือเป็นสัญลักษณ์ขององค์กรที่ต้องมีภารกิจในการปฏิบัติหน้าที่ประจำภารกิจหนึ่งทั้งในด้านกฎหมายหรือในด้านสังคม ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมกิจการ การลงนามในเอกสารสัญญาต่างๆ เป็นต้น

1.2 บทบาทผู้นำ (Leader Role) รับผิดชอบในการสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นบุคลากร รับผิดชอบในการจัดคนเข้าทำงาน ฝึกอบรม และกำหนดหน้าที่งาน ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การจ้างงาน การฝึกอบรม การจูงใจ และสั่งการผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

1.3 บทบาทผู้ประสานงาน (Liaison Role) สร้างเครือข่ายของตนเองในการติดต่อกับภายนอกและผู้แจ้งข่าวที่ให้การสนับสนุนและให้ข้อมูลข่าวสาร ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การตอบจดหมาย การประชุมกับบุคคลภายนอก ตลอดจนการปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ กับบุคคลภายนอก เป็นต้น

2. บทบาทด้านข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นบทบาททั้งในด้านการรับ การประมวลผล และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับบุคคลต่างๆ ซึ่งประเภทของบทบาทนี้ได้จัดแบ่งเป็น 3 บทบาทที่สำคัญ คือ

2.1 บทบาทด้านผู้ตรวจสอบ (Monitor Role) สืบหาและรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ อย่างกว้างขวางเพื่อทำความเข้าใจองค์กรและสภาพแวดล้อมองค์กร ทั้งนี้เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การอ่านรายงานและวารสารต่างๆ การติดต่อกับบุคคลต่างๆ เป็นต้น

2.2 บทบาทผู้เผยแพร่ (Disseminator Role) การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากบุคลากรอื่นให้กับสมาชิกขององค์กร ข้อมูลข่าวสารบางอย่างเป็นข้อเท็จจริง ข้อมูลข่าวสารบางอย่าง

ต้องนำมาตีความและข้อมูลข่าวสารบางอย่างต้องนำมารวมกันเพื่อให้มีคุณค่าต่อองค์กร ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การประชุม การสื่อสารต่างๆ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

2.3 บทบาทผู้ประชาสัมพันธ์ (Spokesperson Role) การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้กับบุคคลภายนอกในเรื่องแผน นโยบาย การปฏิบัติ และผลงานขององค์กร ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรเป็นผู้เชี่ยวชาญของอุตสาหกรรม ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนในเรื่องราวเกี่ยวกับองค์กร เป็นการให้ข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นต้น

3. บทบาทด้านการตัดสินใจ จะเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การจัดหา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรองค์กร ซึ่งประเภทของบทบาทนี้ได้จัดแบ่งเป็น 4 บทบาทที่สำคัญ คือ

3.1 บทบาทผู้ประกอบการ (Entrepreneur Role) การตรวจสอบของกิจการและสภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาโอกาสและความคิดริเริ่มในการพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อนำมาสู่การเปลี่ยนแปลง ตลอดจนให้คำแนะนำแก่โครงการต่างๆ ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ กระบวนการผลิต วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกิจการเพื่อเตรียมพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที เป็นต้น

3.2 บทบาทผู้จัดการกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ (Disturbance Handler Role) รับผิดชอบในการจัดการกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวัง หรือวิกฤตที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงทรัพยากร ตลอดจนจัดการกับปัญหาและแรงกดดันต่างๆ ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การจัดทำกลยุทธ์และพิจารณาวาระการประชุมใหญ่เกี่ยวกับปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆ เป็นต้น

3.3 บทบาทผู้จัดสรรทรัพยากร (Resource Allocator Role) รับผิดชอบในการจัดสรรทรัพยากรองค์กรทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำหรือการอนุมัติ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งหมด ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การออกกำหนดการการจัดทำงบประมาณ และการอนุมัติ เป็นต้น

3.4 บทบาทผู้เจรจาต่อรอง (Negotiator Role) รับผิดชอบในการเจรจาต่อรองที่สำคัญๆ ขององค์กร ตัวอย่างกิจกรรมที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติ ได้แก่ การร่วมเจรจาต่อรองกับสหภาพแรงงาน การเจรจากับผู้ขายปัจจัยการผลิตและลูกค้ารายใหญ่ขององค์กร เป็นต้น

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความร่วมมือจากชุมชน มีหลักการสำคัญดังนี้

1. หลักความเสมอภาค กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยกับนักวิจัยมีความเท่าเทียมกันของแต่ละฝ่าย นักวิจัยไม่ใช่ผู้นำหรือผู้ชี้แนะให้กับกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่ผู้ตามหรือผู้ปฏิบัติตามนักวิจัยทุกประเด็นเสมอไป ทั้งสองฝ่ายต่างมีความเท่าเทียมกัน

2. หลักการเรียนรู้ นักวิจัยควรเปิดใจให้รับข้อเสนอแนะ และความรู้ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยต้องพร้อมที่จะรับการปรับเปลี่ยนตนเอง มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งนักวิจัยไม่ใช่เป็นฝ่ายให้เท่านั้นแต่ต้องพร้อมที่จะเป็นฝ่ายรับด้วย

3. หลักอิสระทางความคิด การเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เป็นสิ่งสำคัญมาก รวมทั้งสามารถใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ วิจารณ์ ได้

4. หลักการเคารพภูมิความรู้ ความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยที่เป็นพื้นฐาน ความรู้หรือประสบการณ์ของกลุ่มดังกล่าวที่แตกต่างจากนักวิจัย

5. หลักความเป็นประชาธิปไตย การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการวิจัย ต้องใช้การแสดงความคิดเห็นและเคารพมติของเสียงส่วนใหญ่ ดังนั้นการประชุมปรึกษาหารือ พุดคุยระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอยู่ตลอดเวลาที่ทำการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม เป็นการทำวิจัยร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน มีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดปัญหาการวิจัย ควรเป็นปัญหาที่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยได้อย่างเต็มที่ทุกขั้นตอน และควรเป็นปัญหาการวิจัยที่เป็นปัญหาอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว นักวิจัยเพียงเป็นผู้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดความตระหนักและสนใจในการทำวิจัยเท่านั้น

2. การกำหนดพื้นที่ในการวิจัย นักวิจัยควรทำการเรียนรู้ลักษณะพื้นที่ในการวิจัย และควรมีผู้ช่วยนักวิจัยที่เป็นบุคคลในท้องถิ่น จะทำให้มีความเข้าใจบริบทของพื้นที่การวิจัยได้อย่างถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งพื้นที่ในการวิจัยเป็นขอบเขตในการวิจัยที่นักวิจัยควรทำการศึกษาและเรียนรู้สร้างความเข้าใจให้ชัดเจนก่อน

3. การกำหนดตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรเป็นสิ่งที่ต้องการคำตอบด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องกำหนดให้ชัดเจนก่อนเริ่ม

กระบวนการวิจัย เพื่อเป็นฐานความคิดช่วงแรกที่จะช่วยให้นักวิจัยปฏิบัติการวิจัยได้อย่างถูกต้องทิศทาง แต่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้

4. การเตรียมกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ควรเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่น สนใจและตั้งใจที่จะทำการวิจัยร่วมกับนักวิจัย

5. การออกแบบการวิจัย นักวิจัยต้องร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิด ปรัชญาหรือหรือร่วมกันเลือกใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการ ที่ลงมติว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้มากที่สุด

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล นักวิจัยต้องร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

7. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยและผู้ช่วยต้องร่วมกันประเมินผลและสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบวิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น แล้วเขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้างๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ แล้วนำเข้าหารือร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันคิดพิจารณาตัดสินใจร่วมกันอีกครั้งถึงข้อค้นพบที่ได้ รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงแก้ไขที่ควรจะเป็น

8. การนำผลไปสู่การปฏิบัติจริง ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม ควรให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยนำข้อค้นพบไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในพื้นที่การวิจัยนั้นต่อไป

บทบาทของนักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. ความตั้งใจที่จะแสวงหาและเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ในชุมชน โดยการสังเกต การฟัง การถาม การอภิปราย และการวิเคราะห์วิจารณ์ในทุกโอกาสที่จะทำได้ นักวิจัยควรจะต้องหาโอกาสที่จะได้ร่วมทำงาน เล่น กิน นอนอยู่ในชุมชนที่ทำการวิจัย เพราะเป็นวิธีที่ดีที่สุดจะหาโอกาสที่จะได้เรียนรู้สภาพประกอบแท้จริงของเขา และเป็นวิธีที่จะได้ทราบถึงรูปแบบการสื่อสารติดต่อของท้องถิ่นและของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย รวมทั้งแบบแผนกระบวนการตัดสินใจ วิธีการพื้นบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน ตลอดจนทรัพยากรและชุมพลังต่างๆ มีอยู่ในท้องถิ่นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมให้บรรลุถึงเป้าหมาย

2. ความสนใจต่อสถานการณ์บ้านเมือง สังคม เศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและในบริบทของประเทศและต่างประเทศ เพื่อที่จะรู้ว่าเรากำลังทำงานกับใครในชุมชนนั้น ใครคือคนที่งานวิจัยจะเข้าถึงได้ง่ายที่สุด ใครจะได้รับประโยชน์จากงานวิจัยมากที่สุด น้อยที่สุด นอกจากนี้ ความสนใจดังกล่าวยังเป็น

ประโยชน์ต่อการที่จะศึกษาถึงปัญหาต้นตอของท้องถิ่น และยังช่วยให้ทราบถึงข้อจำกัดหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นและขัดขวางต่อโครงการวิจัยด้วย

3. ความยินดีและพร้อมที่จะประเมินและวิจารณ์ตนเอง ยอมรับฟังข้อวิจารณ์ หรือการประเมินจากผู้อื่นทั้งภายในและนอกโครงการวิจัย เช่น การด่วนสรุปผล การตั้งสมมติฐานผิดๆ การทำงานในลักษณะที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น การทำตนเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นที่ปรึกษา เป็นบุคคลอ้างอิง (Referee) มากกว่าเป็นนักวิจัยที่มีสถานภาพประกอบเท่าเทียมกับผู้ร่วมโครงการวิจัยในชุมชน

4. มีความสามารถที่จะตั้งคำถามอย่างมีวิจารณญาณและอย่างวิเคราะห์วิจารณ์ โดยนักวิจัย อาจนำมุมมองใหม่ๆ มาเสนอแนะให้กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ทางวิชาการและทักษะ ตลอดจนความรอบรู้เกี่ยวกับบริบทของปัญหาที่นักวิจัยต้องเตรียมช่วยเหลือในการตัดสินใจของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยต้องการ

5. มีความยึดมั่นต่อพันธกรณีในระยะยาวกับท้องถิ่น หรือชุมชนที่ทำวิจัยอย่างต่อเนื่องและผูกพัน เพราะเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันตลอดจนกระบวนการวิจัย ทั้งการศึกษาและการลงกิจกรรม

6. มีความแน่วแน่ที่จะมีส่วนร่วมกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยและความเสี่ยงต่อปฏิบัติการหรือการต่อต้านจากกลุ่มอำนาจ ซึ่งอาจจะทำให้นักวิจัยละทิ้งงานเมื่อมีสถานการณ์คับขัน ถือว่าเป็นผู้ไม่มีความรับผิดชอบและเป็นบุคคลอันตรายสำหรับชุมชน

7. มีความเต็มใจที่จะถ่ายทอดทักษะของตนแก่ผู้ร่วมโครงการเมื่อมีโอกาสที่จะทำได้ โดยพยายามที่จะทำให้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเกิดความรู้สึกว่าการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมสามารถเรียนรู้และเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นสิ่งแน่นอนว่าจะต้องมีการต่อรองในบทบาทและแบ่งงานกันในกลุ่มผู้ร่วมทำวิจัย

8. มีการพิจารณาและให้ความสนใจกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยหรือผู้ร่วมในโครงการวิจัยอยู่ในลำดับแรก ก่อนความสนใจของนักวิจัยและก่อนความสนใจของนักวิชาการในชุมชนนั้นๆ หรือแม้กระทั่งก่อนความต้องการของผู้ให้ทุนสนับสนุนโครงการเองก็ตาม

จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เป็นการวิจัยที่ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการมีส่วนร่วมของการวิจัยนี้จะมีตลอดกระบวนการวิจัย ทำให้เป็นจุดเด่นที่แตกต่างกับการวิจัยแบบอื่น ดังต่อไปนี้

1. เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของนักวิจัย

1.1 การมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของการวิจัยทำให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนบทบาทผู้ถูกทดลอง ผู้รับคำสั่ง มาเป็นผู้ร่วมให้ข้อคิด ร่วมลงมือปฏิบัติการวิจัยด้วยตนเอง

1.2 เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาหาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบด้วยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งมีการปฏิบัติการซ้ำจนได้ผลการวิจัยที่มีความถูกต้องและพิสูจน์ได้อย่างแท้จริง

1.3 การยอมรับในภูมิความรู้ของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยมีโอกาสได้ใช้ความรู้ ประสบการณ์หรือภูมิความรู้มาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างเต็มที่

1.4 การบวนการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม สามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข ปรับให้เหมาะสมกับสภาพประกอบเป็นจริงได้มากที่สุด

1.5 ผลการวิจัยที่ได้มุ่งแก้ไข ปรับเปลี่ยนได้อย่างแท้จริง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้

1.6 ความยั่งยืนของผลการวิจัยมีความคงอยู่เพราะกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจะเป็นผู้นำในพื้นที่ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ต่อไป

1.7 การทำวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม สามารถตอบโจทย์ปัญหาในการวิจัยได้จริง

ข้อจำกัดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นอกจากข้อดีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว ข้อจำกัดในการวิจัยก็มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การสูญเสียของกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย มีโอกาสมากที่จะละทิ้งการร่วมมือกับนักวิจัย จนกว่าจะได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์

2. การไม่เข้าใจในบทบาทของตนเองของนักวิจัย โดยนักวิจัยมักเผลอสั่งการ เตรียมการในสิ่งที่ตนเองเตรียมไว้ หรือไม่ฟังความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย

3. การใช้เวลามากในการปฏิบัติการวิจัย ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในกระบวนการวิจัย

4. ความไม่ชัดเจนของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการวิจัยที่อาจได้ตัวแปรที่ไม่ใช่ต้นเหตุหรือสาเหตุที่แท้จริง ตะเกิดความสูญเสียในการวิจัยได้

5. เป็นงานวิจัยที่เป็นลักษณะสหวิทยาการ ถ้าหากนักวิจัยไม่มีความรอบรู้หรือไม่เชี่ยวชาญหลากหลายศาสตร์ อาจทำให้กระบวนการวิจัยไม่มีความครอบคลุมได้

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มีทั้งจุดเด่นและข้อจำกัดของการวิจัยเช่นเดียวกับการวิจัยประเภทอื่นๆ ซึ่งหลักการสำคัญของการวิจัยประเภทนี้อยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการวิจัย ผลการวิจัยจะสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ขึ้นอยู่กับนักวิจัยและกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยให้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยเพียงใด

การพัฒนาตามกระบวนการ PAOR

การพัฒนาระบบงานต่างๆ การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการวิทยาศาสตร์ให้ลึกซึ้ง เป็นต้น เมื่อได้จุดสนใจร่วมกันแล้วก็จะนำไปสู่การปฏิบัติที่สำคัญ 4 ประการ ที่เกี่ยวข้องกันเป็นวงจร ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่มีปัญหา ซึ่งเป็นแนวการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้

2. การปฏิบัติตามแผน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างละเอียดรอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

3. การสังเกตผลการปฏิบัติ เป็นการบันทึกข้อมูล หลักฐาน หรือร่องรอยต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีการวัดแบบต่างๆ เข้ามาช่วยซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อนและปรับปรุงการปฏิบัติอย่างเข้าใจและ ถูกทิศทาง

4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติจากบันทึกที่ได้จากการสังเกตว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐาน การวางแผนในวงจรต่อไป

ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการปฏิบัติการวิจัย จึงประกอบด้วยจุดสำคัญทั้ง 4 จุด ดังที่กล่าวมาคือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งมีการเคลื่อนไหวลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปในทั้ง 4 จุด ไม่อยู่นิ่ง

บริบทพื้นที่ศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้พื้นที่ศึกษาในชุมชนอ่าวลึก จึงขอนำเสนอบริบทชุมชนดังต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา

อำเภออ่าวลึกเดิมได้รับการจัดตั้งเป็นแขวงเมือง เรียกว่า "แขวงปากลาว" ที่ตั้งอยู่บริเวณตำบลนาเหนือในปัจจุบัน เป็นที่ตั้งชุมชนเดิมตั้งแต่สมัยพระปลัดเมืองนครศรีธรรมราช ได้มาตั้งเพนียดจับช้างป่าที่แขวงปากไผ่ ต่อมาได้เปลี่ยนจากแขวงปากลาวตั้งเป็นอำเภอ ชื่อว่า "อำเภอปากลาว" ตั้งอยู่บริเวณตำบลนาเหนือ โดยมีขุนมนโนทิพย์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก ตั้งแต่ปี 2440 – 2449 นายนาถ ถิ่นพังงา เป็นนายอำเภอคนที่สอง จนถึง 2452 ขุนลาวันนุฒิกรดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนที่สาม จนถึง 2460 ต่อมาพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) สถาปนาเทศบาลมณฑลภูเก็ต ซึ่งปกครองเขตอำเภอปากลาวด้วย เห็นว่าสถานที่ตั้งอำเภอปากลาวขณะนั้นสถานที่ตั้งไม่อยู่ศูนย์กลางของชุมชน ตลอดจนการคมนาคมไม่สะดวก จึงให้ย้ายที่ทำการอำเภอปากลาวไปอยู่ที่ในท้องที่ตำบล

อ่าวลึกใต้ ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่นเป็นอย่างมาก และให้เปลี่ยนชื่ออำเภอใหม่เป็น "อำเภออ่าวลึก" เมื่อปี พ.ศ.2460 ได้ก่อสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอเป็นอาคารไม้ 2 ชั้น เมื่อ พ.ศ. 2543 ได้รับจัดสรรงบประมาณให้ก่อสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอใหม่ แทนอาคารหลังเก่าที่ชำรุดและคับแคบเป็นอาคาร คสล. 2 ชั้น ก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2544 ใช้เป็นที่ว่าการอำเภออ่าวลึกในปัจจุบันตั้งคำขวัญประจำ อำเภอ คือ ถิ่นทิวเขาสวย รวยถ้ำล้ำค่า ธาราลือเลื่อง เมืองยางปาล์มดี ภาพเขียนสีดีกตาบรรมพ์

ข้อมูลพื้นฐานอำเภออ่าวลึก

1. พื้นที่อำเภออ่าวลึก

อำเภออ่าวลึกมีพื้นที่ 847 ตารางกิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบสลับกับภูเขาหินปูนลาดเอียงไปทางทิศตะวันตกซึ่งมีพื้นที่เป็นทะเลอันดามัน ลักษณะดินเหมาะแก่การปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ปาล์มน้ำมัน และยางพารา

2. ข้อมูลการปกครอง

อำเภออ่าวลึก แบ่งส่วนการปกครองออกทั้งหมด 9 ตำบล เทศบาลจำนวน 2 แห่ง หมู่บ้านทั้งหมด 52 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 9 แห่ง

3. ข้อมูลด้านประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 51,590 คน จำนวนประชากรชายรวม 25,898 คน จำนวนประชากรหญิง รวม 25,692 คน ความหนาแน่นของประชากร 53 คน/ตารางกิโลเมตร

4. พืชเศรษฐกิจหลัก

ปาล์มน้ำมันพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมัน 153,000 ไร่ และ ยางพารา พื้นที่ปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 130,000 ไร่

สภาพทางสังคม

1. ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ในอ่าวลึกนับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 70 นอกนั้นนับถือศาสนาอิสลามและศาสนาอื่น มีวัดทางพุทธศาสนาและสำนักสงฆ์จำนวน 14 แห่ง มัสยิด 23 แห่ง ศาลเจ้า 1 แห่ง คริสตจักร 1 แห่ง

2. การศึกษา สถานศึกษาในอ่าวลึกมีตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา

3. ประเพณีท้องถิ่น ชาวอ่าวลึกสืบสานประเพณีไทยเหมือนชาวไทยได้โดยทั่วไป เช่น มีพิธีบุญวันสารทเดือนสิบ พิธีกินเจของคนจีน ประเพณีออกบวชของชาวไทยมุสลิม

4. การละเล่นพื้นเมือง เหมือนชาวใต้โดยทั่วไป คือ มีหนังตะลุง มโนราห์ ลิเกป่า เพลง ตันหยง เป็นต้น

สภาพความเป็นอยู่โดยภาพรวมของอำเภออ่าวลึก อยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์เพราะ มีทรัพยากรธรรมชาติเอื้ออำนวยในหลายประการดังกล่าวแล้ว นอกจากนี้ในธรรมชาติเหล่านั้นจะมี แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจชวนรื่นรมย์มากมาย เช่น ป่าเขา น้ำตก ชายทะเล แหล่งถ้ำที่สวยงาม แหล่งถ้ำ โบราณคดี เป็นปัจจัยให้เกิดอาชีพในการนำเที่ยวให้เกิดประโยชน์ในเชิงธุรกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วอีกด้วย (อำเภออ่าวลึก. 2557: ออนไลน์)

แหล่งท่องเที่ยวในอำเภออ่าวลึก

1. อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ที่ตั้งสำนักงานหลักอยู่ในเขตเทศบาลตำบลอ่าวลึกใต้ มีพื้นที่ประมาณ 121 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยภูเขาหินปูน ป่าดิบ ป่าชายเลน และเกาะในทะเล ที่ทำการอุทยานตั้งอยู่ที่ธารโบกขรณี ตำบลอ่าวลึกใต้ ห่างจากสี่แยกตลาดอ่าวลึกเหนือ มาตามถนนอ่าวลึก-แหลมสั๊ก ประมาณ 1 กิโลเมตร หรือห่างจากตัวเมืองกระบี่ เป็นระยะทาง 46 กิโลเมตร

2. ธารโบกขรณี ตั้งอยู่บริเวณที่ทำการอุทยานฯ สภาพทั่วไปเป็นธารน้ำธรรมชาติไหลลงมายังแอ่งน้ำน้อยใหญ่ซึ่งอยู่ต่างระดับกัน ไหลลงมาเป็นชั้นๆ รายรอบด้วยป่าไม้ร่มรื่น ด้านเหนือของธารโบกขรณี มีมณฑปพระพุทธรูปทาสีจำลองที่แกะสลักจากไม้ ประดิษฐานอยู่ใกล้กับศาลาบูชาเจ้าพ่อโต๊ะยวน-โต๊ะซ่อง

3. ถ้ำลอดเหนือและถ้ำลอดใต้ ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภออ่าวลึกไปตามถนนอ่าวลึก-แหลมสั๊ก ประมาณ 2 กิโลเมตร แยกขวาไปยังท่าเรือบ่อท่อ แล้วลงเรือรับจ้างไปตามลำคลองท่าปริง ผ่านป่าชายเลนไปประมาณ 10 นาที ถ้ำลอดใต้เป็นอุโมงค์ใต้เขาหินปูน มีธารน้ำไหลผ่านอุโมงค์แคบ มีหินงอกหินย้อยสวยงาม ทางด้านเหนือเป็นโพรงถ้ำขนาดใหญ่เรียกว่าถ้ำลอดเหนือ มีแนวอุโมงค์คดเคี้ยวและยาวกว่าถ้ำลอดใต้ เรือสามารถแล่นผ่านได้ในช่วงน้ำลงเท่านั้น

4. ถ้ำผีหัวโต หรือถ้ำหัวกะโหลก ตั้งอยู่ในเขตอำเภออ่าวลึกในเทือกเขาผีหัวโต ซึ่งมีลักษณะเป็นเขาหินปูนล้อมรอบด้วยบึงและป่าโกงกาง นั่งเรือจากท่าเรือบ่อท่อไปประมาณ 10 นาที เลยทางแยกไปถ้ำลอดใต้เล็กน้อย จากปากถ้ำมองเข้าไปจะเห็นทางแยกเป็น 2 ทาง ทางซ้ายมือจะตัดตรงไปยังด้านหลังของถ้ำที่เป็นโพรงใหญ่ มีแสงสว่างส่องเข้ามาถึงได้ ส่วนด้านขวามือเป็นทางที่จะตรงเข้าไปยังห้องโถงของตัวถ้ำ แต่เดิมภายในถ้ำเคยพบหัวกะโหลกมนุษย์ซึ่งมีขนาดโตกว่าปกติจึงมีชื่อว่า “ถ้ำผีหัวโต” บนผนังถ้ำยังปรากฏภาพเขียนสีก่อนสมัยประวัติศาสตร์จำนวนมาก อาทิ รูปคน รูปสัตว์ ตลอดจนรูปร่างต่างๆ และบนพื้นถ้ำมีเปลือกหอยทับถมกันอยู่เป็นจำนวนมาก ตามเพิงผาและผนังถ้ำบนเกาะนี้ใหญ่ในเขตป่าชายเลนตอนกลางอุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ถ้ำ

ชาวเล แหลมท้ายแวด เกาะกาโรส แหลมไฟไหม้ ระยะทางแหลมสัก-แหลมไฟไหม้ 5 กิโลเมตร แหลมสัก-ถ้ำชาวเล 2 กิโลเมตร แหลมสัก-เขากาโรส หรือเกาะกาโรส 7 กิโลเมตร การเดินทางเข้าเหมาเรือหางยาวที่ทำเรือแหลมสักตามระยะใกล้-ไกล และควรเดินทางช่วงน้ำขึ้นจะได้ขึ้นฝั่งสะดวก

5. ถ้ำเพชร ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ต.อ่าวลึกเหนือ อ.อ่าวลึก อยู่ห่างจากสี่แยกตลาดอ่าวลึกเหนือ 3 กิโลเมตร บริเวณด้านหน้ามีพระพุทธรูปปูนประดิษฐานอยู่ และมีหินสะท้อนแสงซึ่งส่องประกายสวยงามราวกับเพชรตามผนังถ้ำ การไปเที่ยวชมถ้ำเพชร สามารถติดต่อขอคนนำทางจากอุทยานแห่งชาติธารโบกขรณีได้ เพื่อให้การชมถ้ำอย่างปลอดภัย ทั้งนี้ควรนำไฟฉายติดตัวไปด้วย

6. ถ้ำพระ ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ต. อ่าวลึกใต้ อ.อ่าวลึก ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 2 ก.ม. ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปใหญ่ 3 องค์ ตั้งอยู่บริเวณปากทางเข้าถ้ำพระ โดยรอบฐานมีพระพุทธรูปไม้แกะสลักองค์เล็กตั้งอยู่โดยรอบฐานจะสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ การบอกเล่าของคนสมัยก่อนบอกเล่ากล่าวกันว่าสร้างพร้อมกับพระบรมธาตุเมืองนครฯ เนื่องจากผู้ศรัทธาที่จะเดินทางเอาทรัพย์สินเงินทองไปร่วมสร้างองค์พระบรมธาตุได้ทราบข่าวการสร้างองค์พระธาตุเสร็จสิ้นแล้ว จึงพร้อมใจกันสร้างพระพุทธรูป 3 องค์นี้ขึ้น พร้อมกับฝังทรัพย์สินเงินทองไว้อีกด้วย มีคนลงความเห็นว่าคุณค่าของชาวบ้านดังกล่าวก็อาจจะเป็นไปได้ เพราะเส้นทางระหว่างอ่าวลึก-ปากลาว-ปากพนม ตลอดแม่น้ำตาปนั้นเป็นเส้นทางเดินข้ามแหลมมาแต่โบราณเส้นทางหนึ่ง

7. หมู่เกาะห้อง เป็นหมู่เกาะที่ประกอบด้วยเกาะน้อยใหญ่หลายเกาะ อาทิเช่น เกาะเหลาหรือเกาะซากา เกาะเหลาเหริยม เกาะปากกะ เกาะเหลาลาดิง และมีเกาะอีกหลายเกาะ โดยมีเกาะห้องหรือเกาะเหลาปิละ เป็นเกาะทางตอนใต้ที่ใหญ่ที่สุด ลักษณะโดยทั่วไปเป็นเขาหินปูน แนวปะการังทั้งในระดับน้ำตื้นและน้ำลึกเหมาะแก่การดำน้ำหรือไปตกปลา การไปเที่ยวชมสามารถเช่าเรือจากอ่าวนาง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง

ภาพประกอบ 1 แผนที่อำเภออ่าวลึก

ที่มา: Wikipedia.org.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อประกอบการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จึงขอแนะนำเสนาดังต่อไปนี้

สุรชัย บุญเจริญ (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) เป็นการจัดการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน โดยที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่าเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ว่าจะเป็นธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และวิถีชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่ การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืน สู้คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับธรรมชาติเป็นสำคัญ

ทูลี้น อุนวิจิตร (2554) ได้ศึกษาชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัด เชียงราย พบว่า เกณฑ์ชี้วัดชุมชนต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสำคัญเรียงตามลำดับคือ องค์ประกอบ ด้านการจัดการ ด้านองค์กรชุมชน ด้านการเรียนรู้และด้านวัฒนธรรม ชุมชนที่มีศักยภาพและเป็นชุมชน ต้นแบบของจังหวัดเชียงราย 2 ชุมชนด้วยกัน คือ ชุมชนบ้านร่องปลายนาเป็นต้นแบบด้านการ ท่องเที่ยวเชิงวิสาหกิจชุมชน ชุมชนบ้านแสนใจพัฒนาเป็นต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้ชุมชนประสบผลสำเร็จคือศักยภาพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อด ลักษณ์ของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการความรู้ในชุมชนและการบริหารเครือข่ายใน ชุมชน ปัจจัยภายนอกคือ การสนับสนุนด้านทรัพยากร และการสนับสนุนจากภาครัฐและการเป็น เครือข่ายองค์กรภายนอกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ทิพย์สุดา พุฒจรรยาและคณะ (2556) ได้ทำการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัด ตราด พบว่าชมรมท่องเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ สมาชิกซึ่งเป็นคนในชุมชน ชื้อหุ้่นและได้รับเงินปันผลรายปีจากสัดส่วนร้อยละ 35 จากรายได้ทั้งหมด ของกิจกรรมพายเรือคายัค นั่งเรือมาด และนั่งเรือมาดพร้อมรับประทานอาหารค่ำ และร้อยละ 65 จัดสรรเพื่อการบริหารงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะประโยชน์และการจัดสวัสดิการ สังคม ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวชุมชน คณะกรรมการบริหารชมรมเป็นกลุ่มผู้นำในชุมชน มี ผู้จัดการชุมชนเป็นผู้จัดการดูแลการท่องเที่ยวแทนสมาชิกชมรม ชมรมขาดคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้การ จัดการท่องเที่ยว หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการขยายตัวการ พัฒนาเกาะช้างส่งผลต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน นักวิจัยได้ร่วมกับชมรมได้ดำเนินงาน พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวได้แก่ กิจกรรมบริหารจัดการชมรม การทดลองจัดการที่พักในชุมชน และ การกระตุ้นจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่คนในชุมชน และมีการจัดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนสลักคอกอย่างยั่งยืน พบว่า 1) ปัจจัยนำเข้าได้แก่ แนวคิดการจัดการท่องเที่ยว ผู้นำชมรม สมาชิกชมรมและทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) กระบวนการได้แก่ การบริหารจัดการชมรม การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยว การจัดการผลประโยชน์ การจัดการเรียนรู้ การเชื่อมโยงสู่ชุมชน การจัดการ เครือข่ายความร่วมมือ และ 3) ผลลัพธ์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านสิ่งแวดล้อม

สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับแนวทางการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชาวไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนไทยพวน อำเภอปากพลีมีทุนทางสังคมที่เด่นชัดคือทุนทางภูมิปัญญาและทุน ทางวัฒนธรรม ประกอบกับความเป็นมิตรไมตรีช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันส่งผลให้ชาวไทยพวน

อำเภอปากพลีมีทุนมนุษย์ที่เข้มแข็ง ข้อเสนอแนะคือให้ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นไปที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแบบพักค้างคืน โดยใช้กลยุทธ์สร้างความแตกต่างผสวนการเรียนรู้

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านร่องไฮ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านร่องไฮมีการสื่อความหมายการท่องเที่ยวทั้งหมด 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ภูมิปัญญาการตีเม็ดโดยมีประเด็นที่มีศักยภาพในการสื่อความหมายคือ ความเชื่อในการตีเหล็ก อุปกรณ์ที่ใช้ในการตีเหล็ก ขั้นตอนในการตีเหล็กและประเภทของเม็ดและการใช้งาน 2) ภูมิปัญญาการประมง โดยมีประเด็นที่มีศักยภาพในการสื่อความหมาย คือ เคล็ดลับในการทำเครื่องมือจับปลาแต่ละชนิดของชาวประมง การทำการประมงพื้นบ้านกับการทำงานเป็นทีมและปฏิทินการจับปลาในรอบปี 3) ทรัพยากรในกว๊านพะเยา พฤติกรรมของปลาแต่ละชนิดที่ชาวประมงรู้จัก พืชน้ำประโยชน์และโทษที่ชาวประมงรู้จักอาหารจากกว๊านพะเยา และ 4) โบราณสถานในชุมชน ความคิดเห็นของชุมชนที่มีต่อการสื่อความหมายของชุมชน คือ การสื่อความหมายของการท่องเที่ยว ควรให้นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์จากการสื่อความหมาย ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวโดยรูปแบบของเครื่องมือสื่อความหมายควรใช้วัสดุที่มีความคงทน แข็งแรง มีความกลมกลืนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมชุมชนและใช้เอกลักษณ์หรือสถาปัตยกรรมชุมชนท้องถิ่นเป็นต้นแบบ ส่วนคุณสมบัติด้านเนื้อหาของเครื่องมือในการสื่อความหมาย ควรให้ความเพลิดเพลินไม่น่าเบื่อหน่าย มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย โดยแสดงให้เห็นเอกลักษณ์หรือคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรให้กับนักท่องเที่ยว

เพชรศรี นนท์ศิริ (2554) ได้ทำการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วมคนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในด้านการจัดตั้ง วางแผน และดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มการรวมอำนาจการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งของสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กรพี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

วิชานันท์ ผ่องศรีและสมพงษ์ ธงไชย (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างสรรครูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการพื้นที่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ศักยภาพในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่นเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวพบว่า หมู่บ้านเงินบึกได้รูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลักเพราะอยู่ใกล้เขตอุทยานแห่งชาติแก่งตะ

นะและปากแม่น้ำมูลซึ่งไหลมาบรรจบกับแม่น้ำโขง บ้านตามุยได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะมีการทำสวนผลไม้ริมแม่น้ำโขง บ้านท่าลี่ได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพราะเป็นหมู่บ้านชนเผ่าบรู บ้านชะจอมได้รูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรผสมผสานในหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงเพราะมีการทำนาข้าวและการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ของอำเภอโขงเจียม

จิราพร ประสารการและคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดองค์กรในชุมชน ควรจัดให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบของชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกาะมะพร้าว เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนในส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ 1) เป็นผู้กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 2) กำหนดโครงสร้างองค์กรที่มีผู้รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เป็นผู้วางแผนการจัดการส่วนประสมทางการตลาดทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ของตน 4) เป็นผู้กำหนดการจัดสรรรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว 5) กำหนดมาตรการป้องกันผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว 6) เป็นผู้กำหนดรูปแบบความรู้ และเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยชุมชนเอง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรสร้างภาคีการมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้การสนับสนุนขององค์กรพัฒนาภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการบริหารการจัดการท่องเที่ยว เช่น การเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยวอนุรักษ์ เครือข่ายสมาชิกโฮมสเตย์ การเข้าร่วมการแสดงสินค้าทางการท่องเที่ยวที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดขึ้น การสร้างภาคีกับสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การสร้างภาคีกับหน่วยงานวิชาการเพื่อจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ

อรุณศรี อื้อศรีวงศ์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร้ง จังหวัดตราด ผลของการวางแผนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนร่วมทำให้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นในชุมชน อันประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนห้วยแร้ง คือ กิจกรรมการเที่ยวสวนผลไม้ การตกกุ้งหลวง ข้าวห่อกาบหมาก ขนมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและที่พักแบบโฮมสเตย์ การวางแผนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ช่วยให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ แต่ยังเกิดโครงการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่นๆ ในชุมชน เช่น ผลผลิตแปรรูปมังคุด การนวดบำบัด การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในการปลูกข้าว การละเล่นกลองยาวและกลองรำพา และยังก่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกผลไม้เป็นสบู่เครื่องสำอาง และจากวัสดุพืชเป็นยากันยุงและยาต้ม ซึ่งเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวความคิดและกรอบในการวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

วันทนา เนาววันและลำยอง ปลั่งกลาง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ชุมชนตั้งแตริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีเกาะขนาดเล็กมีความสวยงาม สามารถล่องเรือชมวิถีชีวิตและไหว้พระทำบุญ มีวัดสองฝั่งแม่น้ำซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว บรรยากาศแบบชนบทดั้งเดิม ที่มีความสงบและความมีไมตรี ซึ่งชุมชนบางกระสั้นยังคงยึดมั่นในธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปได้ง่ายอยู่ไม่ห่างจากตัวเมืองนักท่องเที่ยวทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ แต่ชาวบ้านยังขาดประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นก่อนค้นหารูปแบบการท่องเที่ยวจึงได้จัดอบรมและนำชุมชนไปศึกษาดูงานในชุมชนที่มีลักษณะจัดการท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน ศักยภาพของชุมชนพบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตที่สามารถจัดการท่องเที่ยวได้ แต่ยังต้องการคำแนะนำช่วยเหลือ และการสนับสนุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนมีจุดเด่นที่สำคัญได้แก่ อาหารพื้นบ้าน งานหัตถกรรม วิถีเกษตรดั้งเดิม วิถีดั้งเดิม การประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาการปลูกบ้านทรงไทย และความกระตือรือร้นของชุมชน ซึ่งโครงการนี้ได้เป็นแรงกระตุ้นให้ชุมชนสามารถรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นผลสำเร็จ ส่วนรูปแบบชุมชนบางกระสั้น ได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของศักยภาพของชุมชนเป็นสำคัญ แต่ทำได้จำกัดไม่หลากหลายรูปแบบ เนื่องจากชุมชนขาดความรู้ด้านทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวและขาดประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยว โดยสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวแบบ 1 วัน และแบบ 2 วัน 1 คืน โดยมีการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ มีคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน และมีบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นที่ปรึกษา ซึ่งเป็นความร่วมมือของชุมชนโดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต

วรรณวิมล ภูนาศ (2558) ได้ทำการศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างความ

ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้นและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ทรัพยากรทางธรรมชาติลดน้อยลง ผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ พบว่า สินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่างๆ ในชุมชนสูงขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสังคม พบว่า เกิดการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาดน้ำและเกิดปัญหาการขาดผลประโยชน์ของคนในชุมชน จากการศึกษาทำให้พบผลการวิจัยที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2556) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในชุมชนคลองโคกนาค โดยมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวยังชุมชนคลองโคกนาค กลุ่มตัวอย่างมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก (ด้านความประทับใจ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว) 2) การปฏิบัติที่เป็นเลิศของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นต้นแบบในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความมีจิตสาธารณะของชุมชนในความร่วมมือและการจัดการ รวมไปถึงการร่วมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งของสมาชิกในชุมชนในการทำปะปิลโคกนาคจากภูมิปัญญาชาวบ้านจนมีชื่อเสียงโด่งดัง และการใช้ชีวิตแบบพอเพียง 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกนาค จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดับจังหวัดควรเร่งรัดและสนับสนุน ส่งเสริมประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และควรประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ควรมีการฝึกอบรม หรือมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เนื่องจากว่าการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติที่ผนวกเข้ากับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนชี้แนะแนวทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดและเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

ดวงใจ พานิชเจริญกิจ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชิโนโปตุกีส พบว่า มีความพร้อมเกือบทุกด้านที่สามารถได้รับการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากในภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก

โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านเอกลักษณ์มรดกวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ปริมาณพลชุมชน ประวัติศาสตร์ สิ่งสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน ความเป็นพลเมืองของชุมชน ลักษณะทางสังคมของชุมชน ลักษณะทางสังคมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนและโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน

นพรัตน์ ศุทธิถก (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน. ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต้องการสื่อประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ต้องการอาหารไทยประจำท้องถิ่น เรียนรู้การทำอาชีพ ต้องการเอกสารการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน มีคฤหาสน์ท้องถิ่น และนั่งเรือชมธรรมชาติ ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้เกิดแผนปฏิบัติการตลาดน้ำที่ประกอบด้วย 1) โครงการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และจัดสิ่งอำนวยความสะดวก 3) โครงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม 5) โครงการมัคคุเทศก์น้อย 6) โครงการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ 7) โครงการนวดแผนโบราณ 8) โครงการขี่จักรยานท่องเที่ยว ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการตลาดน้ำมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินงานมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมการวางแผนและประเมินผล การจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 3) ด้านการคมนาคม จัดให้มีบริการรถและเรือรับจ้างเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกหรือขี่จักรยานท่องเที่ยวในชุมชน 4) การจัดภูมิทัศน์ให้มีการจัดสถานที่ด้วยการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 5) ด้านการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวให้มีการจัดกิจกรรมรวมหลายรูปแบบ (Package) มีการเรียนรู้การทำอาชีพในชุมชนและพักค้างคืนแบบโฮมสเตย์ ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่องความเป็นมิตรของชาวบ้านและการบริการของผู้ประกอบการในตลาดน้ำ

สิริพร ฤกษ์วีระวัฒนา (2553) การศึกษาศักยภาพของชุมชนท่าคานในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เตาตาล) จากมุมมองของชุมชนและนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าชุมชนเชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพใน ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เตาตาลในด้านความสะดวก ความสะดวกเพียงพอของทรัพยากรกายภาพต่างๆ อาทิ ถังขยะ ร้านอาหาร ห้องน้ำที่จอดรถ ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ที่พัก โฮมสเตย์ และรีสอร์ท และรถ-เรือสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวเตาตาลนั้นเป็นความรับผิดชอบของเจ้าของเตาตาลเอง ที่จะจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนศักยภาพในด้านการจัดการการท่องเที่ยว เชิงเกษตร (เตาตาล) ในด้านต่างๆ จากมุมมองของนักท่องเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเตาตาล ความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้มีความพอใจในศักยภาพด้านต่างๆ ในระดับปานกลาง ประกอบด้วย ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยว ความเพียงพอของเรือสาธารณะเข้าสู่แหล่ง

ท่องเที่ยว ความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ความเพียงพอของที่พักรีสอร์ท และความเพียงพอของร้านอาหาร ความเพียงพอของที่พักผ่อน ความเพียงพอของร้านค้าปลีก ความเพียงพอของห้องน้ำ ความเพียงพอของรถสาธารณะเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ

ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และสุชาครีย์ ศรีรัตน์ (2557) การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืนเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย ผลการศึกษา พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม มีความสัมพันธ์กับฐานทุนจากความหลากหลายทางชีวภาพประกอบสำคัญคือนกประจำถิ่น นกอพยพ และนกหายากกว่า 70 ชนิด มีระบบเศรษฐกิจฐานชีวภาพทั้งการประมงและการเลี้ยงควายแบบปางควายขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัดเชียงรายและภาคเหนือ มีการค้นพบแหล่งโบราณคดีกว่า 77 แห่งกระจายอยู่ทั่วบริเวณพื้นที่เวียงหนองหล่มและมีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์กว่า 5 กลุ่มที่อาศัยอยู่รวมกันมายาวนาน สามารถจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวออกได้ 3 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทันที 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ควรปรับปรุงก่อนจัดการท่องเที่ยว และ 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องรื้อฟื้นหรือพัฒนา ก่อนจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม กับแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว ด้วยการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืนเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำเป็นต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทหลักในการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวพร้อมกับประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการท่องเที่ยว รวมถึงการผลักดันให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำและการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้

อุไรวรรณ สุภานิตย์ (2554) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา “โหนด นา เล” อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา. พบว่าชุมชนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถี “โหนด นา เล” มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการพัฒนาทั้งทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมภายในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุม เพื่อให้พัฒนาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และจากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหาและอุปสรรค พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นวิถีชีวิตชุมชน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

ประมาณ เทพสงเคราะห์ และจรินทร์ เทพสงเคราะห์ (2554) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก พบว่า การจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตกมีพื้นที่ 2 จังหวัด ได้แก่จังหวัดสงขลาประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 กลุ่มได้แก่ ชุมชนประมงพื้นบ้านเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวเกาะยอในอำเภอเมืองและชุมชนท่องเที่ยวล่องแก่งถ้ำศรีเกษรในอำเภอรัตนภูมิ ส่วนจังหวัดพัทลุงประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนจำนวน 14 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอตะโหมด ชมรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอควนขนุน ชุมชนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทะเลน้อยอำเภอควนขนุน ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอกงหรา ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรบางแก้วในอำเภอบางแก้ว ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอป่าพะยอม ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรพัทลุง ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอศรีบรรพต ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอป่าบอน ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรทุ่งนารี ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอศรีนครินทร์ ชมรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอำเภอเขาชัยสน ชมรมท่องเที่ยวการเกษตรในอำเภอปากพะยูน กลุ่มภูผาสองทะเลในอำเภอกงหรา มีรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวจำนวน 17 ชุมชน มีโปรแกรมการท่องเที่ยวจำนวน 13 ชุมชน มี 4 ชุมชนที่ไม่จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวแต่แน่นอนแต่เป็นสถานที่เยี่ยมชมตามความสนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจำนวน 19 แห่ง

ปัทมทิญา สิงห์คราม (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย 5 หลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การสร้างองค์ความรู้ท้องถิ่น 3) การสร้างคุณค่าใหม่ 4) การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน 5) การเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย และองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ พบว่า ประกอบด้วย 3 หลักได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว 2) สภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ 3) ภูมิทัศน์ทางศีลธรรม ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในเขตพื้นที่ประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์จังหวัดสมุทรสงคราม คือ “PANTHAI-Model” ประกอบด้วย P: Participation การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน A: Activity คือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ N: Nature and Nurture คือธรรมชาติและ การปรุงแต่งธรรมชาติ T: Traditional คือ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม H: Hospitality คือ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี A: Attraction คือความดึงดูดใจ I: Image and Identity คือ ภาพลักษณ์และอัตลักษณ์

เอซีโกะ โอคาซากิ (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน แนวคิดและการใช้ กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวในการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการสนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีการศึกษารายละเอียดจำนวนไม่น้อยว่าควรทำอย่างไร จึงจะสามารถประเมินการ

ท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งบทความวิจัยนี้ได้นำเอาหลักทฤษฎีมาใช้คือ “ทฤษฎีลำดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน” ประกอบด้วย การกระจายอำนาจ กระบวนการร่วมมือกันและการสร้างทุนทางสังคม โดยนำเอาทฤษฎีมาเป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบนี้สามารถใช้ในการประเมินระดับการมีส่วนร่วม และแสดงให้เห็นว่ารูปแบบนี้มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการต่อไป รูปแบบการท่องเที่ยวนี้ถูกนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาบนเกาะปาลาวัน ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งชุมชนพื้นเมืองเหล่านี้ได้เริ่มต้นตามโครงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลสรุปของโครงการที่เกิดปัญหาขึ้น คือ ความขัดแย้งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายนอกชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวนี้สามารถให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงในสภาวะการปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

เวโรนิกา การ์เซีย และซาเวีย ลูเซติ (2013) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน: ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบการนำไปใช้กับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยการวิเคราะห์ผลกระทบและการพัฒนาต่อยอดไปสู่เชิงพาณิชย์ เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ พบว่า การเชื่อมโยงภาคเอกชน การประเมินตลาดท่องเที่ยว การสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การแข่งขันด้านผลิตภัณฑ์ การพิจารณาถึงผลกำไรนั้นจะส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการติดตามและประเมินผล

โทมัน แอล กัสแมน, แซนดร้า เอส คานินาเรส และวิกเตอร์ ปาวัน (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศกำลังพัฒนา พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันทั่วโลกมีจุดเริ่มต้นมาจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน การท่องเที่ยวแบบใหม่ที่นักท่องเที่ยวนิยมที่จะเข้ามาสัมผัสและทดลองเข้ามาอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นความรู้สึกที่แตกต่างไปจากการท่องเที่ยวแบบเดิม และในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานในประเทศ เอล ซัลวาดอร์ เกี่ยวกับความคิดเห็นในการพัฒนาการบริการ ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นในพื้นที่ของชุมชน ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว และที่สำคัญในบทบาทของผู้ให้ที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว วิธีการศึกษาในครั้งนี้ใช้การศึกษาเชิงประจักษ์ในพื้นที่ของชุมชน ผลปรากฏว่า ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามชุมชนควรได้รับการฝึกอบรมด้านการจัดการท่องเที่ยวจากสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์เหล่านี้

เจฟฟรีย์ แมนยารา และเอลเลอร์ โจนส์ (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในเคนยา: การสำรวจศักยภาพของชุมชนเพื่อลดปัญหาความยากจน องค์การสหประชาชาติที่ว่าด้วยการท่องเที่ยวโลกได้รับรองการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและลดปัญหาความยากจนในประเทศที่กำลังพัฒนา ที่เน้นบทบาทของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวขนาดเล็กและขนาดกลางในประเทศเคนยาตามความต้องการของวิสาหกิจชุมชน การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพและสภาพการแข่งขันของการท่องเที่ยวชุมชนในการลดปัญหาความยากจนในเคนยา

จากการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในเคนย่าแพร่กระจายออกไปทั่วประเทศจนทำให้เกิดแนวคิดการทำการท่องเที่ยวชุมชนมากขึ้น การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล ส่วนการดำเนินการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้จัดการท่องเที่ยว ชุมชน นักวิชาการท่องเที่ยว ภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และทำการประชุมกลุ่มสมาชิกของท่องเที่ยวชุมชน การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจของท่องเที่ยวชุมชน การแบ่งภาระหน้าที่การดำเนินงาน การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอกชุมชน ซึ่งก็พบว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานในการลดปัญหาความยากจน และในปัจจุบันชุมชนได้ทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวทำให้ลดการพึ่งพิงความช่วยเหลือเงินบริจาค จากหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ได้

แอนเดรีย จิมปีโคโล และเจเน็ต เจ. คาริส (2012) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาเอ็มปอนโดแลนด์ พบว่า การจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์สามารถพัฒนาชุมชนและลดปัญหาความยากจนได้ การศึกษาในครั้งนี้แนะนำแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยนำเอกลักษณ์การพัฒนาแก้ปัญหาความยากจน โดยได้ระบุกลุ่มชนบทเอ็มปอนโดแลนด์ ซึ่งมีบริบทสังคมที่มีลักษณะชุมชนดังต่อไปนี้ ชุมชนยากจน ประชาชนไม่รู้หนังสือ การขาดแคลนอาหาร ภาวะการว่างงาน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ให้แนวทางเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะจะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีผลลัพธ์ออกมาดี วัฒนธรรมท้องถิ่นมีเพียงแต่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี งานวิจัยเรื่องนี้ได้เสนอแนวทางการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกระบวนการท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี

เอสตาบัน รูอิส บัลเลสเตอรอส (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความยืดหยุ่นของสังคม นิเวศวิทยาและการท่องเที่ยวโดยชุมชน: ตามแนวทางการศึกษาของชุมชนอควา บลังกา ประเทศเอกวาดอร์ พบว่า ความยืดหยุ่นของสังคมนิเวศวิทยา (SER) เป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานที่ใช้ในการศึกษาความยั่งยืนของระบบนิเวศวิทยา และมีความเห็นร่วมกันว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถทำให้ระบบสังคมวิทยาประสบความสำเร็จ และความยั่งยืนเป็นสิ่งที่ทำลายสำหรับการท่องเที่ยว ดังนั้นการนำเอาแนวคิดนี้มาใช้ในการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ดี รูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบันจะเน้นความยั่งยืนและทำให้ได้รับประสบการณ์ในการท่องเที่ยวแตกต่างกันออกไป การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ของชุมชนอะควา บลังกา ประเทศเอกวาดอร์ซึ่งจัดการท่องเที่ยวชุมชนตามกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักความยืดหยุ่นของสังคมนิเวศวิทยาผลปรากฏว่าการดำเนินงานดีขึ้น

โนเอล บี. ซาราซ่า (2012) ได้ทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรม: ปัญหาและอุปสรรค การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคสนามในประเทศแทนซาเนีย เป็นการศึกษาที่

สะท้อนความเป็นจริง โดยเน้นไปที่มัคคุเทศก์ท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นทูตทางวัฒนธรรมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวชุมชนหลายๆ แห่งยังมีความขัดแย้งภายในและมีปัญหาที่ซับซ้อน มัคคุเทศก์ท้องถิ่นถือว่าเป็นสื่อกลางสำคัญระหว่างชาวบ้านและนักท่องเที่ยว และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้สถานที่ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เอลเลียต เวคแมน และคณะ (2013) ได้ทำการศึกษา การท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนเพลล์มบาส ประเทศแอลเบเนีย พบว่า มีหมู่บ้านในชนบทของประเทศแอลบาเนียมากกว่า 1300 หมู่บ้านที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป้าหมายสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้คือการเสนอแนะให้ชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว คือ ชุมชนเพลล์มบาสซึ่งอยู่นอกกรุงติราน่า เป็นชุมชนที่มีถ้ำสวยงามแปลกตา มีเส้นทางที่สามารถเดินทางเข้าถึงได้ง่าย และได้รับการสนับสนุนจากสมาคมการท่องเที่ยวกลางแจ้งแอลบาเนีย (Outdoor Albania Association) และมีแนวโน้มที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามา พร้อมทั้งมีความสวยงามของธรรมชาติทางทะเล รวมถึงความเป็นธรรมชาติของแม่น้ำเออร์เซิน และการบริการที่ดีของชุมชนด้วย คณะวิจัยได้ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการจัดทำโบรชัวร์ การสร้างเพจในเฟซบุ๊ค การสร้างเว็บไซต์ ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ความต้องการของคนในชุมชน เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น นักวางแผนการท่องเที่ยว นักธรณีวิทยา มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว คำเสนอแนะของคณะวิจัยเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ผู้วิจัยส่วนมากใช้ระเบียบวิธีเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การประชุมกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำวิธีการวิจัยไปใช้ในการวิจัยต่อไป

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ควบคู่กับการพัฒนาตามกระบวนการ PAOR โดยพื้นที่ศึกษาคือ ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ซึ่งมีประเด็นหรือแนวทางในการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ บทความวิจัย หนังสือพิมพ์ รายงานประจำปี หรือข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งห้องสมุด หอสมุด ศูนย์วิทยบริการศึกษา ห้องสมุดประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนอ่าวลึก จาก สำนักงานอำเภออ่าวลึก แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ 2555 -2559 แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์พัฒนาการท่องเที่ยว 2555-2559 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และเว็บไซต์ www.aoluktoday.com webpage Facebook: Aoluktoday เพื่อทราบสภาพของชุมชนอ่าวลึกที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเน้นด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนข้อมูลด้านอื่นๆ จะศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพชุมชน

1. สัมภาษณ์

โดยการเดินสำรวจร่วมกับผู้นำชุมชนสำรวจพื้นที่ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนที่ชุมชน กำหนดตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานสามารถดำเนินการได้และเป็นแนวทางในการวางแผนการท่องเที่ยวและสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว

2. สัมภาษณ์วิทยากรท่องเที่ยว

การสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในครั้งนี้ ต้องการทราบทรัพยากรที่ใช้ในการท่องเที่ยวทุกประเภทในชุมชน ดังมีรายการสำรวจดังต่อไปนี้

2.1 สัมภาษณ์วิทยากรท่องเที่ยว โดยการให้ แบบสัมภาษณ์วิทยากรท่องเที่ยวของกอดเฟรย์ (Godfrey.2000: 207-211) เพื่อให้ทราบถึงจำนวนทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ

วัฒนธรรม ปรากฏการณ์ที่สำคัญ กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว

2.2 สัมภาษณ์ในท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างภายในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมสามกลุ่มคือ กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ ประเด็นในการสัมภาษณ์ สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการภายใต้ประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อหาข้อมูลในแนวคิดและข้อมูลในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2557 – 2558 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการในเรื่องกิจกรรมท่องเที่ยว การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การบริการนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการที่ให้การสัมภาษณ์ ได้แก่ กลุ่มที่พักโฮมสเตย์ แพสเตย์ รีสอร์ทชุมชน กลุ่มร้านอาหาร กลุ่มสินค้าที่ระลึก กลุ่มสินค้าพื้นเมือง (OTOP) กลุ่มบริการรถสองแถว สังกัดท่องเที่ยว กลุ่มเรือหางยาวและเรือแคนู กลุ่มบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ และกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน สัมภาษณ์ผู้นำและประชาชนในชุมชนในเรื่อง การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน จำนวน 10 คน และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดการงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี การพัฒนาสินค้าที่ระลึก จำนวน 10 คน

3. ตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ตรวจสอบภายในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก โดยการใช้แบบตรวจสอบของสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2547: 112-113) เพื่อให้ทราบถึงจำนวนของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ในการบริการนักท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงความพร้อมของชุมชน และเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน

4. สืบหาพฤติกรรม

การศึกษาสภาพชุมชนในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมกรให้บริการของผู้ประกอบการ ชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว ซึ่งมีการสำรวจดังต่อไปนี้

4.1 พฤติกรรมการบริการ ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกต เพื่อทราบพฤติกรรมกรให้บริการของผู้ประกอบการ ชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ สมุดบันทึกการสังเกต กล้องถ่ายรูป ประเด็นแนวทางในการสังเกต โดยการสังเกตผู้ประกอบการท่องเที่ยว เรื่อง การให้บริการนักท่องเที่ยวเป็นผู้ประกอบการภายในชุมชน เช่น การให้บริการเรือหางยาว เรือแคนู รถสองแถว ร้านอาหารเครื่องดื่ม การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สังเกตพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ให้

นโยบายและควบคุม ดูแล ด้านการท่องเที่ยว เช่น การลงตรวจพื้นที่ท่องเที่ยว สังเกตพฤติกรรมกรเข้า ร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของผู้นำและประชาชนในชุมชน เช่น การเข้าร่วมประชุม การจัดคนเข้า ทำงานภายในชุมชน

4.2 แบบสอบถามพฤติกรรมกรท่องเที่ยว (Questionnaire) เพื่อเป็นแนวทางในการ สร้างรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการถามเกี่ยวกับองค์ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ นักท่องเที่ยวทั้งหมด ประกอบด้วย ยานพาหนะ การให้ข้อมูลและมัคคุเทศก์ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก แหล่งท่องเที่ยวและที่พัก โดยการเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชนอ่าว ลึกและได้เข้าพักในโฮมสเตย์ แพสเตย์ รีสอร์ทชุมชนซึ่งในปี 2557 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 13,250 คน (เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก. 2558: 7) โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน (Krejcie & Morgan. 1970: 680) เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 297คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 78 คน โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2557 ถึง เดือนมกราคม 2558 หลังจากรวบรวมข้อมูลเสร็จ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ข้อมูลส่วนบุคคลและพฤติกรรมของ นักท่องเที่ยว วิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการหา ค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยววิเคราะห์และประเมินผลใช้สถิติเชิง พรรณนาประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean and Standard Deviation)โดย มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อ เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4.2.2 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเป็นภาษาไทย

4.2.3 ทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำ แบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยวิธีการหาค่าตรงกันความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item Objective Congruence Index: IOC) เลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าตรงกันความสอดคล้องเท่ากับหรือมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ส่วน ข้อที่มีค่าต่ำกว่าต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

4.2.4 ผู้วิจัยทำการแปลเป็นภาษาอังกฤษเพื่อเก็บข้อมูลกับชาวต่างประเทศ และนำ แบบสอบถามที่ได้ไปให้ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา ตรวจสอบ ความถูกต้องของภาษาทั้งในแง่ของไวยากรณ์และลักษณะการใช้ภาษา ทั้งนี้เพื่อการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.2.5 ทำการทดสอบแบบสอบถาม (Pilot) กับเป้าหมายการวิจัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นี้จำนวน 30 ราย เพื่อศึกษาถึงความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ ระหว่างข้อคำถามของมาตรวัดที่ได้จัดทำขึ้น โดยกำหนดว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha – Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach, L.J. (1990): 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

4.2.6 ปรับปรุงแบบสอบถามหลังการทดสอบค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

4.2.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกชุมชน

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของชุมชนโดยใช้การวิเคราะห์ (SWOT Analysis) ศึกษาข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้า การลงสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เพื่อทราบข้อมูลทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและข้อจำกัดในการดำเนินการด้านท่องเที่ยวชุมชน การวิเคราะห์ในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นอย่างดี และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนในการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis)

1. จุดแข็ง (Strength) วิเคราะห์ข้อดี ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในชุมชนที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์เป็นรายชุมชน และวิเคราะห์ในภาพรวม
2. จุดอ่อน (Weakness) วิเคราะห์ปัญหาและข้อบกพร่อง ซึ่งเป็นผลที่เกิดมาจากปัจจัยภายในชุมชน เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหากที่เกิดขึ้น ชุมชนที่ทราบจุดอ่อนในชุมชนย่อมสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างรวดเร็ว
3. โอกาส (Opportunity) วิเคราะห์โอกาส ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกชุมชน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานให้ดีขึ้น รวมถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว
4. อุปสรรค (Threats) วิเคราะห์ถึงข้อจำกัด ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เพื่อปรับการดำเนินงานให้ถูกต้องและพยายามขจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้จริง

ประชุมกลุ่ม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การประชุมกลุ่ม (Focus Group) ณ ห้องประชุมรวมชั้น 4 คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกระบี่ ตั้งแต่วันที่ 12 เดือน สิงหาคม 2557 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มจำนวน 15 คน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกเหนือ องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึก

ใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาใหญ่ วิทยาลัยการอาชีพอ่าวลึก เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ผู้ประกอบการภายในชุมชน ประชาชน ชุมชน นักวิชาการและคณาจารย์สถาบันการศึกษา วิทยาเขต กระบี่ โดยมีประเด็นในการประชุมกลุ่ม คือ การบริการท่องเที่ยว การบริหารจัดการ ทรัพยากรท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวและแนวทางในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการสร้างรูปแบบ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยใช้กระบวนการ PAOR ในการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก จากการรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ผ่านมา ดังต่อไปนี้

ขั้นวางแผน (Planning) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเพื่อหาแนวทางในการดำเนินสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก โดยมีเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำ ชาวบ้านในพื้นที่ และผู้ประกอบการในพื้นที่ ร่วมกันวางแผนดำเนินการ ตามตารางวางแผน ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การวางแผนปฏิบัติงาน

แผนการปฏิบัติงาน	แผนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
1. กำหนดสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลง และพัฒนา	1. สังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
2. กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว	2. ใช้ผลการสอบถามความพึงพอใจในการท่องเที่ยว
3. กำหนดหน้าที่ในการดำเนินงาน	3. สังเกตและสัมภาษณ์การดำเนินงาน
4. ลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน	4. สังเกตการณ์ปฏิบัติตามขั้นตอน
5. จัดทำแผนผังการดำเนินงาน	5. สังเกตการจัดทำตามผังการดำเนินงาน
6. อภิปรายและปรับปรุงแก้ไข	6. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการอภิปรายและปรับปรุง

ขั้นปฏิบัติ (Action)

ผู้วิจัยมอบหมายผู้รับผิดชอบตามแผนการปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้น ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างละเอียด รอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

ขั้นสังเกตผล (Observation)

สังเกตผลการปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน ประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยดำเนินการตามแผนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (ทำไปพร้อมกับขั้นปฏิบัติการ)

ขั้นสะท้อนผล (Reflection)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โดยการนำผลที่ได้จากขั้นปฏิบัติและขั้นสังเกตผล มาทบทวน วิเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลรูปแบบการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยทำการสรุปผลรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ดำเนินการโดยนำผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวซึ่ง มีองค์ประกอบสำคัญ คือ แหล่งท่องเที่ยว รายการนำเที่ยว ระยะเวลา เส้นทางกิจกรรมท่องเที่ยวและจำนวนวันในการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวจำนวน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ รูปแบบการเดินป่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จ วิเคราะห์ความเชื่อมโยง เพื่อตรวจสอบรูปแบบก่อนการนำไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยว

ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนในครั้งนี้ โดยทำการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาและพักภายในชุมชน (เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก, 2558: 7) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน โดยการใช้แบบสอบถาม โดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม 2558 ถึง เดือนมกราคม 2559 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลใช้สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อประเมินค่าการตรวจสอบรูปแบบของนักท่องเที่ยว แบบสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบรายการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวจำนวน 4 แบบ รายการนำเที่ยวที่นำเสนอจำนวน 4 รายการ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 85) ในการพิจารณาระดับช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับช่วงคะแนน	ความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง น้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) ไปพร้อมกับการพัฒนาตามกระบวนการ PAOR โดยพื้นที่ที่ศึกษาคือ ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่างๆ และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งหัวข้อการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่
2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

ผลการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวทำให้ทราบว่า การดำเนินงานการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก มีผลดังต่อไปนี้

1. ผลจากการสำรวจสภาพชุมชน เพื่อทำแผนที่ชุมชนและกำหนดแหล่งท่องเที่ยว

สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก ที่ดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้ดำเนินการเป็นวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ซึ่งประกอบด้วยชุมชนย่อยจำนวน 8 ชุมชน คือ ชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนถ้ำคดลิง ชุมชนถ้ำเพชร ชุมชนหนองทุ่งนา ชุมชนป่าพุดศรีวงศ์ ชุมชนป่าทุ่งสูง ชุมชนกาโรส ชุมชนแหลมสัก สภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นเมืองที่อยู่ติดกับทะเลอันดามัน มีเทือกเขาเล็กๆ สลับซับซ้อน ภูเขาทั้งหมดล้วนเป็นภูเขาหินปูนซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของถ้ำต่างๆ ประกอบไปด้วยป่าจำนวนมากตามแนวของภูเขา ทำให้สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนประกอบไปด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวศึกษาป่า การท่องเที่ยวศึกษาถ้ำ ซึ่งในแต่ละชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวหลัก ดังนี้

- 1.1 ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเสือ

สภาพการท่องเที่ยวในชุมชนนี้ เป็นการท่องเที่ยวแบบชมถ้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก มีการท่องเที่ยวแบบชมวิถีชีวิตชุมชน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ หมู่บ้านแห่งนี้มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว ปัจจุบันชุมชนถ้ำเสือถูกยกย่องให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยเป็นต้นแบบแห่งการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน มีกลุ่มอาชีพอยู่ในชุมชน เช่น กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มผลิตดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มแกะหนังตะลุง กลุ่มผลิตภัณฑอาหาร กลุ่มนวดแผนโบราณ

มาร่วมกันแสดงเป็นตลาดนัดภูมิปัญญาที่ไร่ปริดาโฮมสเตย์ เพื่อต้อนรับและขายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมีผู้ใหญ่วันชัย คำมี เป็นผู้นำและต้นแบบในการพัฒนา

1.2 ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำค้ำ

สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนถ้ำค้ำ เป็นการท่องเที่ยวแบบชมถ้ำ ตั้งอยู่ระหว่างหมที่ 1 ตำบลอ่าวลึกเหนือ และหมู่ที่ 6 ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นถ้ำที่มีความสวยงามเป็นอย่างมาก นักผจญถ้ำที่เข้ามาชมได้ให้ชานานนามว่า “ราชาแห่งถ้ำ” ถูกค้นพบโดยนักอนุรักษ์การท่องเที่ยวชุมชนพื้นบ้าน คือนายพลศักดิ์ ชันใส จากการสำรวจพบว่า มีจำนวนห้องมากถึง 13 ห้อง ภายในมีหินงอกหินย้อยสวยงามเป็นอย่างมาก มีรูปร่างลักษณะสีสันแปลกตา ประกอบกับความสมบูรณ์และอุดมภูมิทำให้มีประกายแสงระยิบระยับตลอดเวลาเมื่อกระทบแสงไฟ ภายในถ้ำมอากาศถ่ายเทได้สะดวกเนื่องจากมีห้องโถงที่โล่งหรือช่องทางเดินที่สามารถทะลุถึงกันได้ ภายใน 1 วันรับนักท่องเที่ยวได้เพียง 60 คนเท่านั้น โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละไม่เกิน 6 คน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ถ้ำให้คงอยู่ตลอดไป

1.3. ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเพชร

สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนถ้ำเพชร เป็นการท่องเที่ยวแบบศึกษาถ้ำ (Cave exploring) โดยมีถ้ำเพชรเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 บ้านถ้ำเพชร ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีประชากรประมาณ 300 หลังคาเรือน อยู่ห่างจากตัวอำเภออ่าวลึกประมาณ 7 กิโลเมตร ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชนจะเป็นที่ราบโดยมีภูเขาหินปูนรายรอบ ซึ่งถ้ำเพชรก็เกิดจากภูเขาแห่งนี้ และเทือกเขาแห่งนี้ก็เป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำหลายสายรวมทั้งธารโบกขรณีที่มีชื่อเสียงด้วย

1.4 ชุมชนท่องเที่ยวหนองทุ่งนา

สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนหนองทุ่งนา เป็นการท่องเที่ยวแบบศึกษาถ้ำ (Cave exploring) โดยมีถ้ำหนองทุ่งนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำใหม่ล่าสุดของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก ปัจจุบันตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลอ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ลักษณะของถ้ำมีบรรยากาศของการผจญภัยและความงามอันเป็นเอกลักษณ์ ไม่เหมือนใคร ในฤดูฝนจะไม่สามารถเข้าไปได้หรือต้องใช้เรือแคนูพายเข้าไปเท่านั้น เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบผจญภัย สำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไปควรไปในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นฤดูร้อนและน้ำลดเรียบร้อยแล้ว

1.5 ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก

สภาพการท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก เป็นการท่องเที่ยวชมธรรมชาติทางทะเลและวิถีชีวิตชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านแหลมสัก ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัด

กระบี่ สภาพพื้นที่เดิมนั้นประกอบไปด้วยป่าชายเลนที่มีระดับสูงต่ำแตกต่างกันออกไป มีต้นสักจำนวนมากขึ้นบริเวณแหลมหินที่ยื่นลงสู่ทะเลจึงเรียกที่นี่ว่า “แหลมสัก” โดยมีประชาชนอพยพเข้ามาเรื่อยๆ ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มชาวจีนและชาวมุสลิมหลายที่ย้ายเข้ามาอยู่เป็นกลุ่มแรกๆ เมื่อร้อยกว่าปีที่แล้ว หลังจากนั้นรัฐบาลทรงฯให้มีการท่องเที่ยวขึ้น ทำให้ชุมชนแหลมสักที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเดิม ก็เริ่มพัฒนาการท่องเที่ยวพร้อมไปกับอาชีพเดิม คือ ประมงพื้นบ้าน สวนยางพารา สวนปาล์ม ทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว

1.6 ชุมชนท่องเที่ยวกาโรส

สภาพการท่องเที่ยวชุมชนกาโรส เป็นแหล่งท่องเที่ยวชมธรรมชาติทางทะเล ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านควนโศ ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ลักษณะทั่วไปเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลอันดามัน มีป่าโกงกางและคลองน้ำเค็มที่สามารถเดินทางออกสู่ทะเลอันดามันเพื่อทำการประมงพื้นบ้านและท่องเที่ยวได้ ยังคงความอุดมสมบูรณ์ทั้งป่าโกงกาง สัตว์ป่า สัตว์ทะเล เป็นสังคมของชาวไทยมุสลิมที่ใช้ชีวิตเรียบง่ายและเคร่งครัดต่อหลักศาสนา มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ “เขากาโรส” เป็นภูเขาหินปูนอยู่ริมทะเลอันดามันทอดยาวตั้งแต่ทิศเหนือลงไปยังทิศใต้ มีขนาดความยาวกว่า 5 กิโลเมตร มีลักษณะแปลกตากว่าภูเขาอื่นๆ มีลักษณะเว้าๆ แหว่งๆ ไม่เรียบ จึงได้ชื่อว่า “กาโรส” ซึ่งเป็นภาษายาวีแปลว่าไม่สวย

1.7 ชุมชนท่องเที่ยวคีรีวงค์

สภาพการท่องเที่ยวป่าพุดคีรีวงค์ เป็นการท่องเที่ยวแบบเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 6 หมู่บ้านคีรีวงค์ ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ เป็นป่าพุดที่มีน้ำท่วมขังทั้งปี ทางชุมชนได้ทำสะพานไม้ในการเดินชมธรรมชาติและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน

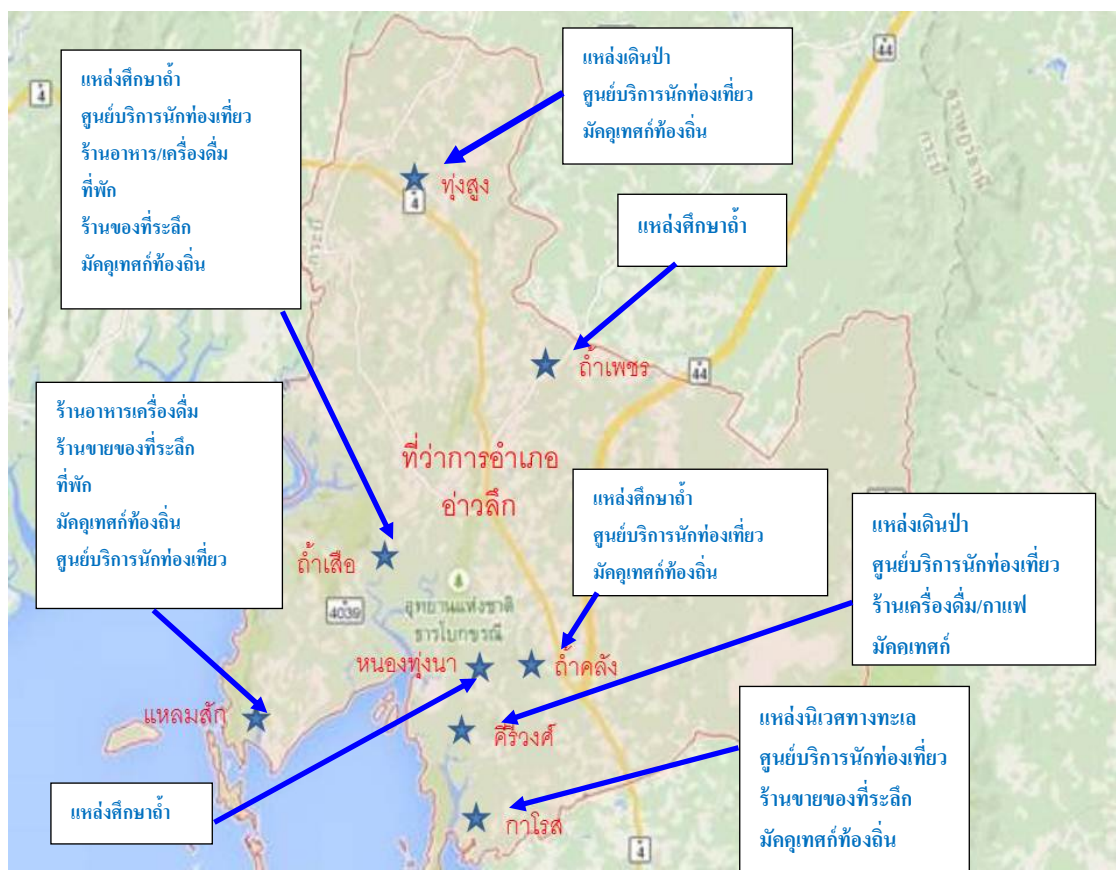
1.8 ชุมชนท่องเที่ยวป่าทุ่งสูง

สภาพการท่องเที่ยวป่าชุมชนทุ่งสูง เป็นการท่องเที่ยวแบบเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ตั้งอยู่ในบ้านทุ่งสูง หมู่ที่ 4 ตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ จากแนวความคิดรวมตัวของชุมชนอย่างเข้มแข็งเพื่อจะรักษาผืนป่าบริเวณเขาไม้แก้ว-ควนยิงวัว เขาไม้แก้วมีเนื้อที่ประมาณ 3,000 ไร่ ควนยิงวัวมีพื้นที่ 4,000 ไร่ รวมทั้งสิ้น 7,000 ไร่ เพื่อปลูกจิตสำนึกชุมชนให้รู้จักหวงแหนผืนป่า เมื่อพบว่าสัตว์ป่ามีจำนวนน้อยลงจึงออกกฎหมายหมู่บ้านห้ามไม่ให้มีการล่าสัตว์ป่าอีกต่อไปและประกาศเป็นป่าชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากป่าและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมๆ กัน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 2 แสดงประเภทแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก

ชื่อชุมชน ท่องเที่ยว	ประเภทแหล่ง ท่องเที่ยวหลัก	ที่ตั้ง	ผู้ติดต่อ
1. ถ้ำเสือ	ถ้ำ	บ้านถ้ำเสือ หมู่ที่ 5 ตำบลอ่าว ลึกใต้ อำเภออ่าวลึก	นันทพงษ์ นาคฤทธิ์ 086-691-5151 ผู้ใหญ่วันชัย คำมี
2. ถ้ำคลัง	ถ้ำ	หมู่ที่ 1 ตำบลอ่าวลึกเหนือ และหมู่ที่ 6 ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก	พูลศักดิ์ ชันใส
3. ถ้ำเพชร	ถ้ำ	หมู่ที่ 6 บ้านถ้ำเพชร ตำบลอ่าว ลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก	ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก
4. หนองทุ่งนา	ถ้ำ	หมู่ บ้านหนองทุ่งนา ตำบล อ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก	พูลศักดิ์ ชันใส
5. แหลมสัก	ทะเล	หมู่ที่ 3 บ้านแหลมสัก ตำบล แหลมสัก อำเภออ่าวลึก	กำนันไชดี โรมินทร์
6. กาโรส	ทะเล	หมู่ที่ 5 บ้านควนโอ ตำบลอ่าว ลึกน้อย อำเภออ่าวลึก	ชุมชนท่องเที่ยวกาโรส (จะ๊ะยะ) 080-6487209 กำนันดิเรก0899728943
7. คีรีวงศ์	ป่าพรุ	หมู่ที่ 6 หมู่บ้านคีรีวงศ์ ตำบล อ่าวลึกเหนือ อำเภออ่าวลึก	ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก
8. ทุ่งสูง	ป่าชุมชน	บ้านทุ่งสูง หมู่ที่ 4 ตำบลเขา ใหญ่ อำเภออ่าวลึก	กำนันมนตรี ชาวสะอาด

จากตาราง 2 พบว่า ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล แหล่งท่องเที่ยว แบบเดินป่าศึกษาธรรมชาติ อยู่ในพื้นที่ 5 ตำบล และมีผู้รับผิดชอบหลักของการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ทำให้การดำเนินงานสามารถดำเนินงานไปได้

ภาพประกอบ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

ที่มา: ดัดแปลงจาก [WWW.https://maps.google.co.th](https://maps.google.co.th)

จากภาพประกอบ 2 แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก เพื่อกำหนดแหล่งท่องเที่ยวและแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนแต่ละแห่งซึ่งมีองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่นำไปสู่ความสำเร็จ เช่น ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ร้านขายของที่ระลึก มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ผลจากการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว

เนื่องจากชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก เป็นชุมชนท่องเที่ยวระดับอำเภอ มีความหลากหลายของแหล่งเที่ยวทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรมรดกและปรากฏการณ์ที่สำคัญ ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรบริการ ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกมีความน่าสนใจมากขึ้น

2.1 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวแหลมสัก

ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก ชุมชนที่ได้รับสมญานามว่า “ป่าเกาะ...สวรรค์แห่งอันดามันที่อ่าวลึก” เนื่องจากชุมชนแหลมสักเป็นการรวมกลุ่มคนทั้งสามกลุ่มเข้าด้วยกัน คือ กลุ่มคนไทย พุทธ กลุ่มคนไทยมุสลิม กลุ่มคนไทยจีน จึงมีวัฒนธรรมที่แตกต่างมากมายเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย

1.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก เป็นแหลมยื่นลงไปในทะเล จึงเรียกว่าแหลมสัก มีพื้นที่ติดกับทะเลอันดามัน มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชายหาด เกาะแก่งต่างๆ จำนวนหลายแห่ง เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ธรรมชาติและต้องการสัมผัสธรรมชาติ มีความหลากหลายทางภูมิประเทศ ดังแสดงไว้ในรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) เกาะอ่าวช่องหลาด มีลักษณะเด่นคือ เป็นเกาะที่มีลักษณะคล้ายเขาตะปูที่จังหวัดพังงา ตั้งตระหง่านอยู่กลางทะเล สวยงามแปลกตา สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวชมเป็นอย่างมาก การเดินทางไปเที่ยวต้องนั่งเรือไปจากท่าเรือท่องเที่ยวแหลมสัก
- 2) เกาะทรายกลางน้ำ เนื่องจากชื่อเป็นที่สะดุดหูชวนให้เกิดความน่าหลงใหลอยากไปเจอหาดทรายที่อยู่กลางน้ำ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ได้รับความนิยมขึ้นมา โดยเฉพาะความสวยงามของสถานที่ และลักษณะพิเศษของหาดกลางน้ำ ซึ่งจะสามารถมองเห็นได้เฉพาะเวลาน้ำลงเท่านั้น
- 3) เขาตีบนุ้ย นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แล้ว เขาตีบนุ้ยยังเป็นแหล่งภาพเขียนโบราณ และสภาพของเปลือกหอยบริเวณถ้ำ ซึ่งถ้ำดังกล่าวอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลมาก ลักษณะภูมิประเทศโดยรอบเขาตีบนุ้ยสวยงามและอุดมไปด้วยแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งพืชไม้นานาพรรณ วิถีวิถีทัศน์ร่มรื่น ภายในบริเวณถ้ำมีภาพเขียนโบราณเป็นร่องรอยประวัติศาสตร์เหลือไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้
- 4) ถ้ำชาวเล เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน เนื่องจากสภาพในถ้ำมีภาพเขียนโบราณอยู่บนหิน ซึ่งหลายคนเชื่อว่าเป็นภาพนำทางไปหาทรัพย์สมบัติอันมีค่าของชาวเลโบราณ ที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณนั้น บางครั้งชาวบ้านเรียกถ้ำ “มหาสมบัติ” ซึ่งหมายถึงถ้ำที่มีทรัพย์สินมีค่าจำนวนมากนั่นเอง
- 5) ถ้ำเขาไฟไหม้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความแปลกตาแห่งหนึ่งของชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก เป็นถ้ำที่เต็มไปด้วยหินงอกหินย้อยที่มีความหลากหลาย ภายในถ้ำมีควสลับซับซ้อนทำให้ตื่นตาตื่นใจ สวยงามเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ถ้ำแล้ว ภูมิทัศน์ทางดำนอกของถ้ำยังมีความสวยงามไม่แพ้กัน

2.1.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

เพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนแหลมสัก ชุมชนที่ผสมผสานวัฒนธรรม 3 เผ่าเข้าด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยพุทธ ชาวไทยจีน ทำให้มีความหลากหลาย เกิดเป็นวิถีชีวิตที่น่าสนใจ ดังนำมาเสนอต่อไปนี้

1) พิธีฮารีรายอ เป็นวันเฉลิมฉลองในศาสนาอิสลาม โดยในวันนั้นจะมีกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การร่วมกันทำการละหมาด การแต่งกายที่สวยงาม การแต่งกายที่สะอาดสะอ้าน การร่วมกันรับประทานอาหารระหว่างญาติพี่น้อง มุสลิมมลายูจะเรียกว่า ฮารีรายอ หรือ ฮารีรายา ซึ่งจะมี 2 วันในแต่ละปี คือ อิดิลฟิตรี และวัน อิดิลอฎฮา ในภาษาอาหรับเรียกว่า วันอีด แปลว่า เทศกาลรื่นเริง

2) พิธีนิกะห์ เกิดจากการย้ายถิ่นของชาวมุสลิมมลายูเข้ามาอยู่ในชุมชนแหลมสักเมื่อหลายร้อยปีก่อนทำให้พิธีนิกะห์ได้กลายเป็นวัฒนธรรมหนึ่งของที่นี่ คือประเพณีการแต่งงานแบบมุสลิมมลายู ซึ่งพิธีนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายเป็นชาวมุสลิม แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ใช่มุสลิมต้องทำพิธีเข้ามุสลิมก่อน โดยมีพยานในการรับเข้าอิสลามอย่างน้อย 2 คน และปฏิญาณตนโดยพูดว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ถูกรับเคารพกราบไหว้โดยเที่ยงแท้ นอกจากอัลเลาะห์องค์เดียวเท่านั้น และมีนบีโมฮัมหมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์” ก็สามารถเข้าพิธีนิกะห์ได้

3) พิธีสุนัต เป็นพิธีกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของชาวมุสลิม ถือกันว่ามุสลิมที่แท้จริงต้องผ่านพิธีเข้าสุนัต และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กชายมุสลิมจะต้องผ่านให้ได้ หมายถึง พิธีขลิบปลายอวัยวะเพศของเด็กชายไทยมุสลิมเมื่ออย่างเข้าสู่วัยอันควร คือ อายุระหว่าง 7 – 12 ปี เป็นพิธีที่หาดูได้ยาก ทำให้มีคนสนใจเข้าร่วมพิธีเป็นอย่างมาก

4) พิธีถือศีลกินผัก เป็นพิธีกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทยจีน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าประเพณีกินเจ หรือประเพณีตรุษจีน ซึ่งเป็นประเพณีตามพุทธศาสนานิกายมหายาน การกินเจในคนไทยเชื้อสายจีนมีวัตถุประสงค์ต่างกันออกไป คือ การกินเพื่อสุขภาพ การกินด้วยจิตเมตตา เพื่อเว้นจากการฆ่าสัตว์ การกินเพื่อเว้นกรรม ซึ่งจะจัดขึ้นในเดือนเก้า และทำตลอดมาจนเป็นประเพณีที่สำคัญของชาวแหลมสัก

5) สารทเดือนสิบหรือพิธีชิงเปรต เป็นประเพณีงานบุญของชาวลีได้โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วแพร่เข้ามาบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รับการปล่อยตัวจากรกเป็นการชั่วคราวเพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน มิใช่ว่าทุกคนที่ล่วงลับไปแล้วจะประกอบกรรมดีทุกคน บางตนหากมีบาปติดตัวอยู่ก็จะกลายเป็นเปรต อสุรกายมาชิงรับส่วนบุญ ก่อนที่จะถูกเรียกตัวกลับไปสู่นรกภูมิ

2.1.3 ทรรศนการมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Event)

รายการสำคัญของปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สุดสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก ที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนามากขึ้น เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งมี ปรากฏการณ์และกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของของแต่ละตำบล พร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร่องเง็ง มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินการดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักอวน การประกอบอาหาร เป็นต้น

2) งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน จัดขึ้นในช่วงเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ ส่วนมากจัดในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน เป็นประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ รวมทั้งการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก เพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น

2.1.4 ทรรศนการด้านกิจกรรม

ด้านกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวของท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก มีหลากหลายเนื่องจากมีความหลากหลายทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรมของชุมชน วิถีชีวิตของชุมชน ทำให้เกิดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) เดินชมวิถีชีวิตชุมชน เนื่องจากมีความหลากหลายภายในชุมชน การเดินชมวิถีชีวิตชุมชนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ได้รับความรู้ ชม การถักอวนดักปลาตามแบบวิถีชาวบ้าน การทำลอบดักปลาแบบพื้นบ้าน เนื่องจากในชุมชนมีประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหนึ่งของชุมชน

2) กิจกรรมพายเรือคายัค เรือแคนู ชมธรรมชาติบริเวณป่าโกงกางของชุมชน มีคลองเล็กๆ หลายๆ คลองให้ชม ชมพืชพรรณป่าโกงกางชนิดต่างๆ ที่ยังคงอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก มีสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่าโกงกางให้ชมเป็นระยะ เช่น ลิงแสม ตัวเงินตัวทอง เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นป่าโกงกางที่สัตว์น้ำใช้ในการวางไข่ด้วย

3) กิจกรรมนั่งเรือหางยาว เพื่อสัมผัสธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ในแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของชุมชนแหลมสัก เช่น บริเวณเสาหินบอนไซ เกาะคีวลิ่งค์ รวมทั้งเกาะ ถ้ำต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณนั้น พร้อมชมการทำประมงพื้นบ้านได้ด้วย

4) ศูนย์เรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนแหลมสัก มีฐานข้อมูลการท่องเที่ยวที่ศึกษาง่าย ซึ่งเกิดจากการสำรวจทำฐานข้อมูลเชิงลึก เพื่อพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอ ลึก รวมถึงการเชื่อมโยงไปถึงการท่องเที่ยวชุมชนในระดับจังหวัดด้วย เป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน มีกลุ่มกิจกรรมหรือกลุ่มอาชีพ จำนวน 9 กลุ่ม ดังต่อไปนี้ กลุ่มอาชีพประมงชายฝั่ง กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มเลี้ยงหอย กลุ่มร้านค้าชุมชน กลุ่มเลี้ยงแพะ กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวแหลมสัก กลุ่มชมรมเรือคายัคแหลมสัก

2.1.5 ทริพยากรด้านบริการ

การบริการในท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก มีการบริการหลายรูปแบบ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้ได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งมีการบริการด้านการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

1) การบริการด้านอาหาร ชุมชนแหลมสักพื้นที่ติดทะเลมีการทำประมงพื้นบ้านทำให้มีอาหารทะเลสดๆ ทุกวัน ชาวบ้านนำอาหารทะเลมาขายให้กับร้านอาหารที่บริการให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนแหลมสักมีชื่อเสียงด้านการบริการอาหารที่อร่อย สด เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชนแหลมสัก

2) การบริการเรือคายัค เรือแคนู เรือหางยาว เป็นชุมชนทางทะเลแห่งหนึ่งที่มีความสวยงามทางทะเล และเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามนโยบายของจังหวัดกระบี่ที่กำหนดให้อำเภออ่าวลึกจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่เน้นการท่องเที่ยวกระแสหลัก และมีบริการเรือคายัค เรือแคนูให้พายชมในบริเวณป่าโกงกางและบริเวณใกล้ชายฝั่ง และมีบริการเรือหางยาวในการเดินทางไปยังเกาะต่างๆ ที่ห่างออกไปอีก

3) การบริการที่พัก ที่พักที่ชุมชนท่องเที่ยวแหลมสักมีด้วยกัน 2 แบบ คือ แบบโฮม สเตย์และแบบแพสเตย์ เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศของชุมชน ที่มีแพปลาเป็นต้นแบบในการทำแพที่พัก พร้อมบริการนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

4) การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีบริการนักท่องเที่ยวที่มาในชุมชนในการไปชมสถานที่ต่างๆ พร้อมมัคคุเทศก์ที่คอยอำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลในการนำเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนกาโรส

ท่องเที่ยวชุมชนกาโรส เป็นชุมชนมุสลิมที่ตั้งอยู่ในตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ คำว่า กาโรส แปลว่า ซิริวซีเห์ เนื่องจากมีภูเขาหินปูนสูงๆ ต่ำๆ ไม่สม่ำเสมอ การเดินทางจากตัวจังหวัดมาตามถนนเพชรเกษม ซึ่งเป็นทางหลวงหมายเลข 4 อยู่ห่างจากจังหวัดกระบี่ประมาณ 25 กิโลเมตร ถึงแยกบ้านบากันแล้วเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 1010 ไปประมาณ 4 กิโลเมตร ถึง

แยกซ้ายมือเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 4011 อีกประมาณ 3 กิโลเมตรก็จะพบ ศูนย์บริการท่องเที่ยวชุมชนกาโรส สามารถเข้าศึกษาข้อมูลก่อนการท่องเที่ยวได้

2.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวหลักของท่องเที่ยวชุมชนกาโรสเป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ทางทะเล ดังมีคำขวัญการท่องเที่ยวของชุมชนว่า “เขายาวน้ำรอบ มีขอบน้ำวน ทรัพย์ลอบอยู่บน หน้ให้ลูกหลาน” มีรายการแหล่งท่องเที่ยวสำคัญดังต่อไปนี้

1) กลุ่มคลองกาโรส เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของแหลมกาโรส ซึ่งเป็นคลองที่ประกอบไปด้วย 3 คลองหลักด้วยกัน คือ คลองสาย คลองเลียบเขา คลองลอดเขา คลองเลียบเขาจะมีจุดชมภาพเขียนสีโบราณบนหน้าผา คลองลอดเขามีลานอยู่บ้างใน ส่วนคลองสายมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าอัศจรรย์มีหน้าผาและถ้ำแบบต่างๆ จำนวนมาก

2) หุบเขาปีศาจ แหล่งท่องเที่ยวแถบนี้มีสิ่งมหัศจรรย์หลายแห่งตั้งแต่หินรูปแมมดที่เฝ้าปากทางเข้าสู่หุบเขาปีศาจ ซึ่งที่หน้าผามีลักษณะเหมือนกระโหลกปีศาจตั้งตระหง่านอย่างชัดเจน ยามเมื่อแสงแดดเปลี่ยนทิศทางการก็อาจมองเห็นเป็นหน้าของผียิ้มหรือหน้าของผีเศร้ายาวกับว่าเป็นปีศาจสองอารมณ์

3) อ่าวต้นมะขาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเล่นน้ำ จะอยู่ในปลายแหลมกาโรส บริเวณอ่าวต้นมะขาม หรือเรียกบริเวณที่เล่นน้ำว่า หาดท้ายแรม เป็นรายการท่องเที่ยวสุดท้ายของการเที่ยวบริเวณเขากาโรส สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

2.2.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

สำหรับทรัพยากรวัฒนธรรมของท่องเที่ยวชุมชนกาโรส มีลักษณะที่แตกต่างจากชุมชนแหลมสัก เนื่องจากชุมชนกาโรสเป็นชุมชนมุสลิมทำให้วัฒนธรรมแตกต่างออกไป มีการยึดหลักวิถีมุสลิมอย่างเคร่งครัด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) พิธีฮารีรายอ เป็นวันเฉลิมฉลองในศาสนาอิสลาม โดยในวันนั้นจะมีกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกัน เช่น การร่วมกันทำการละหมาด การแต่งกายที่สวยงาม การแต่งกายที่สะอาดสะอ้าน การร่วมกันรับประทานอาหารระหว่างญาติพี่น้อง มุสลิมมลายูจะเรียกว่า ฮารีรายอ หรือ ฮารีรายา ซึ่งจะมี 2 วันในแต่ละปี คือ อิดิลฟิตรี และวัน อิดิลอฎฮา ในภาษาอาหรับเรียกว่า วันอีดีแปลว่า เทศกาลรื่นเริง

2) พิธีนิกะห์ คือประเพณีการแต่งงานแบบมุสลิมมลายู ซึ่งพิธีนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายเป็นชาวมุสลิม แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ใช่มุสลิมต้องทำพิธีเข้ามุสลิมก่อน โดยมีพยานในการรับเข้าอิสลามอย่างน้อย 2 คน และปฏิญาณตนโดยพูดว่า “ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ถูก

นมัสการกราบไหว้โดยเที่ยงแท้ นอกจากอัลเลาะห์องค์เดียวเท่านั้น และมีนบีโมฮัมหมัดเป็นศาสนทูตของพระองค์” ก็สามารถเข้าพิธีนี้ได้

3) พิธีสู้นัต เป็นพิธีกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของชาวมุสลิม ถือกันว่ามุสลิมที่แท้จริงต้องผ่านพิธีเข้าสู้นัต และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กชายมุสลิมจะต้องผ่านให้ได้ หมายถึง พิธีขลิบปลายอวัยวะเพศของเด็กชายไทยมุสลิมเมื่ออย่างเข้าสู่วัยอันควร คือ อายุระหว่าง 8 – 12 ปี เป็นพิธีที่หาดูได้ยาก ทำให้มีคนสนใจเข้าร่วมพิธีเป็นอย่างมาก เหมาะสำหรับผู้สนใจ

2.2.3 ทรรศนการมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Event)

วิธีท่องเที่ยวชุมชนที่สำคัญของชุมชนกาโรส ที่มีงานจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อให้ คนได้รับการสนับสนุนจากอำเภออ่าวลึกจัดกิจกรรมขึ้น ดังมีรายการดังนี้

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบล พร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร่องเง็ง มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินกิจกรรมดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักอวน การประกอบอาหาร เป็นต้น

2.2.4 ทรรศนการกิจกรรม

กิจกรรมที่ใช้ในการท่องเที่ยวของชุมชนกาโรส เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยปกติของชุมชน แล้วนำมาใช้ในการท่องเที่ยวทำให้เกิดความประทับใจกับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีกิจกรรมของชุมชนดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมล่องเรือ เป็นการล่องเรือชมความงามของธรรมชาติภายในคลองของชุมชน เพื่อชมป่าโกงกางที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ชมภาพเขียนสีโบราณที่มีหลายแห่ง หน้าผาที่มีความมหัศจรรย์และแปลกตา เช่น เขาตาปีศาจ ปิศาจสองอารมณ์ เป็นต้น

2) กิจกรรมเดินสะพานชมธรรมชาติ ภายในชุมชนมีการสร้างสะพานเพื่อชมและศึกษาธรรมชาติของป่าโกงกาง ใช้เป็นเป็นแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนและการท่องเที่ยว เป็นสะพานไม้ทอดยาวไปตามป่าโกงกางของชุมชน

3) กิจกรรมทำผ้าปาเต๊ะ เป็นวิสาหกิจชุมชนอย่างหนึ่งของชุมชนกาโรส คือ การรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อทำผ้าปาเต๊ะโดยมีลายที่มีลักษณะพิเศษโดยนำภาพเขียนสีโบราณภายในชุมชนมาเป็นต้นแบบของลายผ้า ได้รับความนิยมพอสมควร และมีการจำหน่ายให้กับ

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนและนำผ้าบางส่วนมาจำหน่ายที่ชุมชนถ้าเสียเนื่องจากเป็นชุมชนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก เช่นกัน

4) กิจกรรมทำเครื่องมือจับปลา เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของชุมชนที่ทำกันมาตั้งแต่โบราณ เพราะว่าชาวบ้านส่วนมากยังคงประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีการสานอวนด้วยตนเอง การทำลอบดักปลา กุ้ง การทำเบ็ดตกปลา หมึก การทำไซดักปลา เป็นกิจกรรมของชุมชนเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

2.2.5 ทรัพยากรบริการ

การบริการภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังมีบริการน้อยมากเมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวของชุมชน การบริการมีดังต่อไปนี้

1) บริการเช่าเรือ มีบริการเรือหางยาวให้เช่าเหมา ซึ่งมีระบบการการจัดการที่ดีมีลำดับขั้นตอนในการออกเรือไปยังแหล่งท่องเที่ยว มีการหมุนเวียนในการรับนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางชุมชนได้ฝึกให้คนขับเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ไปด้วย

2.3 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง

ท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง เป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญประเภทป่าชุมชน ตั้งอยู่ในหมู่ 4 บ้านทุ่งสูง ตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมจากจังหวัดกระบี่ จากแผนการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นชุมชนที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเพื่อรักษาผืนป่าไว้ ประกอบไปด้วยผืนป่าจำนวนสองส่วนด้วยกัน คือ ป่าพื้นที่เขาไม้แก้ว ป่าพื้นที่ควนยิงวัว รวมทั้งสองพื้นที่มีเนื้อที่ประมาณ 7,000 ไร่ เดิมทีเป็นป่าที่ใช้ในการหาของป่าของชุมชน ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาใช้ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เริ่มได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

ท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นป่าเขา ชุมชนนี้มีป่าเขาที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งในด้านการท่องเที่ยวและวิถีชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ป่าทุ่งสูง มีลักษณะเด่นคือ เป็นป่าดิบชื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประกอบไปด้วยป่าชุมชน 2 ส่วนด้วยกัน คือ ควนยิงวัวและเขาไม้แก้ว โดยมีเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติจำนวนสองเส้นทาง คือ หนึ่งเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะสั้น 2 กิโลเมตร สองเส้นทางศึกษาธรรมชาติระยะยาว 5 กิโลเมตร มีสัตว์ป่า ป่าหลายชนิด พืชสมุนไพร เป็นต้น

2) ป่าเขาใหญ่ เป็นภูเขาที่ใหญ่ที่สุดในตำบลแห่งนี้ จนเป็นที่มาของตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก เหมาะสำหรับการเดินป่า แต่ในปัจจุบันยังไม่มีเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ แต่อยู่ในแผนการดำเนินงานของชุมชน เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะที่จะเป็นที่เรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยว เด็ก เยาวชน และคนที่สนใจทั่วไป

2.3.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

ชุมชนทุ่งสูงเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีอายุมายาวนาน ประชาชนเป็นไทยพุทธที่มีประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมสืบต่อกันมายาวนาน ชุมชนมีความเข้มแข็งทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลาย สืบต่อแบบชาวใต้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ประเพณีแห่จาดเดือนสิบ เป็นประเพณีที่ดำรงอยู่บนความเชื่อของการนับถือผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว การแห่จาดเข้าวัดในช่วงเดือนสิบคือการเตรียมอาหารของใช้ให้กับผีบรรพบุรุษที่ยังไม่ไปสู่วิญญาณที่ดีให้มารับไป เป็นประเพณีที่ทำกันมายาวนานที่จัดขึ้นในเดือนสิบซึ่งทำกันในวันแรม 13 ค่ำเรียกว่าวันจ่าย แรม 14 ค่ำเป็นวันที่แห่จาดไปยังวัด ส่วนแรม 15 ค่ำ เป็นวันเที่ยว รวมแล้วสามวันเป็นวันรวมญาติของชุมชนทุ่งสูง ลูกหลานที่ไปทำงานหาเงินที่ต่างถิ่นจะกลับมาบ้าน ถือว่าเป็นวันครอบครัวของชาวใต้

2) ประเพณีชักพระ เป็นประเพณีที่ทำกันในวันออกพรรษาปฏิบัติต่อกันมาเพราะมีความเชื่อว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งเป็นชั้นที่พระมารดาของพระพุทธองค์ประทับอยู่ เมื่อครบพรรษาจึงเสด็จกลับมายังโลกมนุษย์ พุทธศาสนิกชนจึงอัญเชิญขึ้นประทับบนบุษบกเพื่อแห่กลับ จนกลายเป็นประเพณีชักพระในปัจจุบัน ชุมชนทุ่งสูงก็ปฏิบัติสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2.3.2 ทรัพยากรมหรหรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของของแต่ละตำบลพร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร้องเงี้ยว มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินกิจกรรมดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักทอ การประกอบอาหาร เป็นต้น

2) งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน จัดขึ้นในช่วงเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัด กระบี่ส่วนมากจัดในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน เป็นประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ รวมทั้งการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก เพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น

2.3.4 ทรัพยากรกิจกรรม

กิจกรรมสำคัญของชุมชนทุ่งสูง ที่เน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับป่า ใช้ป่าเป็นฐานในการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ทั้งกิจกรรมการเดินป่าในพื้นที่ และการปลูกป่า ดังมีรายการดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมปลูกป่า เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่นำเอาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาเป็นคณะจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมในเรื่องของการปลูกป่า โดยชุมชนให้ความร่วมมือจัดเตรียมต้นไม้ และพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกป่าร่วมกับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เป็นอย่างมาก ทำให้จำนวนป่าเพิ่มขึ้นทุกปี

2) กิจกรรมเดินป่า เป็นกิจกรรมที่ชุมชนร่วมกันสร้างเส้นทางในการเดินป่าขึ้นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยในแต่ละเส้นทางศึกษาเดินป่า โดยแบ่งเป็นฐานในการศึกษาเรียนรู้ เช่น ฐานศึกษานก ฐานศึกษาสมุนไพร ฐานศึกษาต้นเฟิร์น เป็นต้น

2.3.5 ทรัพยากรบริการ

ท่องเที่ยวชุมชนป่าทุ่งสูง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับป่า การบริการท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับป่า โดยมีเจตจำนงในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดการบริการดังต่อไปนี้

1) บริการนำเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ชุมชน ชุมชนได้จัดเตรียมมัคคุเทศก์ไว้บริการนักท่องเที่ยวที่ต้องการความรู้ โดยส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวมักมาเดินป่าระยะสั้นและเดินทางด้วยตนเองเนื่องจากเป็นเส้นทางที่ไม่มีความซับซ้อน ส่วนเส้นทางที่ระยะไกลต้องอาศัยบริการการนำเที่ยวจากมัคคุเทศก์ชุมชน และใช้บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ในกรณีที่ต้องการเดินป่าแบบเต็มวันโดยไม่ใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ

2.4 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงค์

ท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงค์ เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีประเพณีวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชุมชนอ่าวลึก ดังมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.4.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

1) ป่าพรุศีรวงศ์ เป็นป่าพรุศีรวงศ์ที่มีความสมบูรณ์อย่างมาก มีน้ำขังในบริเวณป่าพรตลอดทั้งปี ทำให้เป็นแหล่งกำเนิดพืชและสัตว์ท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควรค่าแก่การศึกษาเรียนรู้ ทำให้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นตามลำดับ

2) หุบเขาศรีรวงศ์ เป็นหุบเขาหินปูน มีลักษณะเป็นวงกลม มีทางเข้าทางเดียว เมื่อเดินศึกษาป่าในหุบเขาศรีรวงศ์ จะเวียนกลับมาที่เดิม บางคนเรียกว่าเขาวงกต เป็นหุบเขาที่มีความหลากหลายมีพันธุ์ไม้หลายชนิด

2.4.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

1) ประเพณีแห่จาดเดือนสิบ เนื่องจากชุมชนศรีรวงศ์เป็นชุมชนไทยพุทธ ทำให้ประเพณีที่ดำรงอยู่บนความเชื่อของการนับถือผีบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว การแห่จาดเข้าวัดในช่วงเดือนสิบคือการเตรียมอาหารของใช้ให้กับผีบรรพบุรุษที่ยังไม่ไปสูภพภูมิที่ดีให้มารับไป เป็นประเพณีที่ทำกันมายาวนานที่จัดขึ้นในเดือนสิบ ซึ่งทำกันในวันแรม 13 ค่ำเรียกว่าวันจ่าย แรม 14 ค่ำ เป็นวันที่แห่จาดไปยังวัด ส่วนแรม 15 ค่ำ เป็นวันเที่ยว รวมแล้วสามวันเป็นวันรวมญาติของชุมชนทุ่งสูง ลูกหลานที่ไปทำมาหากินที่ต่างถิ่นจะกลับมาบ้าน ถือว่าเป็นวันครอบครัวของชาวใต้

2.4.3 ทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญ

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบล พร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร้องเง็ง มวยไชยา จำลองย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินกิจกรรมดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักอวน การประกอบอาหาร เป็นต้น ชุมชนท่องเที่ยวศรีรวงศ์ได้เข้าร่วมงานเป็นประจำทุกปี

2.4.4 ทรัพยากรกิจกรรม

1) กิจกรรมเดินป่า เนื่องจากชุมชนศรีรวงศ์ มีกิจกรรมเดินป่า 2 แห่งด้วยกัน คือ ป่าพรุศีรวงศ์ และป่าหุบเขาศรีรวงศ์ ทำให้กิจกรรมเดินป่าได้รับความนิยมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความหลากหลายของป่าในชุมชนนี้

2) กิจกรรมปลูกป่า เนื่องจากในชุมชนมีภูเขาหินปูนจำนวนมาก ทำให้มีพื้นที่ของป่าชุมชนมากขึ้น จึงมีกิจกรรมปลูกป่าร่วมกับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะกลุ่มองค์กรต่างๆ มาร่วม

กิจกรรมปลูกป่า ในบริเวณป่าที่เสื่อมโทรม เพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่และมีความยั่งยืนต่อไป

2.4.5 ทรัพยากรบริการ

1) บริการนำเที่ยว ชุมชนมีบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการความรู้ในการเดินป่าของชุมชน

2.5 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ

ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นหนึ่งในเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก เป็นหมู่บ้านที่มีความสวยงามสะอาด ชาวบ้านมีอัธยาศัยไมตรี ตั้งคำขวัญของชุมชนที่ว่า “ชุมชนสวยสุด น้ำผุดเริงว่า ธาราร้อน ดอนหอยหวาน ตำนามนุษย์ถ้ำ ถ้ำน้ำปันแดน” ซึ่งมีคนเข้ามาอยู่อาศัยมากกว่า 100-200 ปีแล้ว จนกระทั่งตั้งเป็นหมู่บ้านเมื่อปี 2475 ซึ่งมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.5.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเสือ มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย โดยมีพื้นที่ของหมู่บ้านอยู่ใกล้กับตัวอำเภอ อีกด้านอยู่ใกล้กับอ่าวพังงาในทะเลอันดามัน มีภูเขาทำให้มีถ้ำ มีป่าโกงกางทำให้การท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความหลากหลายและแตกต่าง ดังแสดงไว้ในรายละเอียดต่อไปนี้

1) ถ้ำเสือน้อย อยู่ห่างจากชุมชนทางด้านหน้าของชุมชน เป็นที่ตั้งของถ้ำเสือน้อย มีวัดเล็กๆ ที่มีถ้ำที่น่าสนใจ บนผนังถ้ำจะมีหินงอกหินย้อยที่มีความสวยงามแปลกตามีรูปร่างคล้ายเสือดาวน้อยยืนอยู่บนผนังถ้ำ นับเป็นความน่าอัศจรรย์อย่างหนึ่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความร่มรื่นเป็นอย่ามากเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2) ถ้ำนางฟ้า เป็นถ้ำหินปูนที่อยู่ริมป่าโกงกางและป่าดิบเขาจากถนนหลักหมู่บ้านประมาณ 200 เมตร เดินขึ้นเนินไปยังปากถ้ำชั้นแรกที่ยุบตัวต่ำลง จากนั้นต้องปีนป่ายกองหินงอกหินย้อยสูงเกือบ 20 เมตร ขึ้นไปยังปากถ้ำชั้นสอง ภายในจะเจอร่องรอยของพื้นยุบริมผนังถ้ำ สามารถชอกถ้ำให้สำรวจมากมาย ในถ้ำมีหินงอกหินย้อยมากมาย เป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก

3) ถ้ำเทพนิมิตร์ เป็นถ้ำหินปูนที่อยู่ในเทือกเขาหินปูน กลุ่มที่ตั้งอยู่ในบริเวณเข้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักสงฆ์ถ้ำกรนิมิตร์ ซึ่งมีถ้ำอยู่สามห้อง มีทางเดินศึกษาธรรมชาติไปเกือบรอบ มีความร่มรื่น บางส่วนเป็นถ้ำที่สามารถเดินทะลุออกไปอีกด้านหนึ่งได้ มีความสวยงามน่าศึกษา น่าค้นหาเป็นอย่างมาก

4) น้ำผุดปรบมือ หรือน้ำผุดเริงรำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา ที่เกิดจาดาน้ำผุดใต้ดิน ที่ส่งน้ำและทรายละเอียดจากใต้พิภพขึ้นมาในลาห้วยริมสวนยางของชาวบ้าน หากสเลียงดังหรือปรบมือ น้ำผุดจะผุดเร็วขึ้น แรงขึ้นมากขึ้น การเดินทางสามารถเข้าถึงได้ด้วยจักรยาน หรือมอเตอร์ไซด์ ทำให้สะดวกมากขึ้น

5) หาดทรายร้อน เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยาอีกแหล่งหนึ่งของชุมชนถ้ำเสือ ทำนำเอาวิธีการใช้ความร้อนและโคลนละเอียดจากธรรมชาติมาใช้ในการทำสปาธรรมชาติ สามารถเดินทางไปได้ในช่วง ช้างขึ้นหรือช้างแรม 3-5 ค่ำ ของทุกเดือน เดือนหนึ่งสามารถเดินทางไปได้เพียง 6 – 8 วันเท่านั้น สะดวกที่สุดคือลงเรือที่บ้านถ้ำเสือ ใช้เวลา 10 นาทีก็ถึงหาดโคลนร้อนแล้ว

แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

1) ถ้ำลอดใต้ ถ้ำลอดเหนือ ถ้ำผีหัวโต ซึ่งตั้งอยู่ในบ้านบ่อท่อ ตำบลอ่าวลึกใซึ่งอยู่ห่างจากถนนเส้นหลักของชุมชนถ้ำเสือไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปได้สองเส้นทาง คือ ทางรถยนต์และทางเรือ ซึ่งแต่ละเส้นทางให้บรรยากาศการเดินทางที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะทางเรือที่เดินทางจากท่าเรือต้นมะขามของชุมชนถ้ำเสือ จะผ่านวิวทิวทัศน์ลำคลองปันแดระหว่างจังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงาไปในทางทิศใต้ จะพบเห็นการทำประมงชายฝั่ง การทำประมงพื้นบ้าน หลักหอยนางรม แพกระชังเลี้ยงปลา และบรรยากาศเขาหินปูนมากมาย ที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้โบราณคดี ของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในเพิงถ้ำในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งถ้ำสุสานของมนุษย์ยุคนั้นที่ร่องรอยไว้กับภาพเขียนสีมากมายกว่าร้อยภาพ

2) อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี เป็นผืนป่ากลางใจเมืองอ่าวลึก ที่ม่านน้ำหลามาจากลำคลองอ่าวลึกที่ลอดผ่านภูเขาหินปูนสูงชันน้ำใหญ่ในอุทยานแห่งชาติ กลายเป็นแหล่งน้ำน้ำใหญ่หลายสิบแห่งเป็นที่พักผ่อน เล่นน้ำ คลายความร้อน จากการไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอื่นมา โดยเฉพาะมาเล่นน้ำในช่วงบ่ายได้เป็นอย่างดี

3) เขาตั้งเลน ระหว่างเส้นทางทางทะเลจากท่าเรือต้นมะขามไปยังแหลมลึกบริเวณบ้านหินราว จะมีเกาะกลางทะเล ซึ่งชาวบ้านเรียกว่าเขาตั้งเลน ยามน้ำแห้งจะมีหาดทรายขาโผล่ขึ้นมาเป็นที่พักผ่อนเล่นน้ำได้อีกแห่งหนึ่ง ที่สำคัญจะมีฝูงปูขนาดเล็กที่เรียกว่า ปูมดแดง จำนวนมากมายขึ้นมาบนหาดแห่งนี้

2.5.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

1) สารทเดือนสิบหรือพิธีชิงเปรต เป็นประเพณีงานบุญของชาวไทย โดยเฉพาะแล้วแพร่เข้ามาทั่วบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รับการปล่อยตัวจากนรกเป็นการชั่วคราวเพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน มิใช่ว่าทุกคนที่ล่วงลับไปแล้วจะประกอบกรรมดีทุกคน บางตนหากมีบาปติดตัวอยู่ก็จะ

กลายเป็นเปรต อสุรกายมาซึ่งรับส่วนบุญ ก่อนที่จะถูกเรียกตัวกลับไปสู่นรกภูมิ นับว่าเป็นประเพณีที่สำคัญของท้องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

2) การแสดงพื้นบ้าน เป็นการสื่อถึงความเป็นมาของชุมชนได้เป็นอย่างดี การแสดงพื้นบ้านที่ใช้ในการแสดงเมื่อนักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่ม เป็นคณะ มีการแสดงที่สื่อความเป็นวัฒนธรรมคือ ร้องเง็ง ลิเกป่า มโนราห์ เป็นต้น

2.5.3 ทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Event)

รายการสำคัญของปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สุดสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก ที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนามากขึ้น เป็นตัวส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งมี ปรากฏการณ์และกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบล พร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร้องเง็ง มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินกรดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักอวน การประกอบอาหาร เป็นต้น และชุมชนถ้าเสื่อได้เข้าร่วมงานประจำปี

2) งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน จัดขึ้นในช่วงเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ ส่วนมากจัดในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน เป็นประจำทุกปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ รวมทั้งการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก เพื่อส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น

2.5.4 ทรัพยากรด้านกิจกรรม

ชุมชนที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน มีการพัฒนาชุมชนก่อนพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว ได้รับรางวัลมากมายทำให้ชุมชนแห่งนี้มีกิจกรรมที่มีความหลากหลายและแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ จนมีชุมชนอื่นเข้ามาดูงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นมีดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมการทำผ้าปาเต๊ะ กิจกรรมนี้ดำเนินการโดยกลุ่มสตรี ซึ่งได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกระบี่ ในช่วงที่หมู่บ้านพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวฝักอบรมให้กับชาวบ้านในชุมชนผลิตผ้าปาเต๊ะพิมพ์ลาย ส่วนใหญ่เป็นลายภาพเขียนสีในเพิงถ้ำของอ่าวลึก เพื่อเป็นสินค้าหัตถกรรมรองรับการท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไป และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และเป็นการสร้างรายได้เสริมของกลุ่มแม่สตรีในชุมชน

2) กิจกรรมนันทนาการชุมชน เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการในชุมชน ที่นำเอาชาวบ้านทั้งชายและหญิง ตั้งแต่เด็กจนถึงคนแก่มาฝึกฝนเป็นผู้นำนันทนาการ โดยการสนับสนุนการฝึกอบรมผู้นำนันทนาการจากทีมงานในเครือข่ายเองในเบื้องต้น ต่อมาก็ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกระบี่ จัดอบรมโดยวิทยากรจากสถาบันนันทนาการที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ

3) กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนถ้าเสือโดยได้รับการสนับสนุนจาก ใช้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และเป็นที่ทำากกลุ่มศิลปหัตถกรรมจากเปลือกหอยชักตีน “บุหงาอันดามัน” ตั้งอยู่ริมถนนกลางชุมชนใกล้กับศาลาหมู่บ้าน ปัจจุบันถือว่าเป็นแหล่งเที่ยวชมแห่งหนึ่งของการท่องเที่ยวชุมชน

4) กิจกรรมผลิตสินค้าโอท็อป ปัจจุบันตั้งเป็นศูนย์สินค้าโอท็อปของชุมชนถ้าเสือ ตั้งอยู่ริมทะเลใกล้กับท่าเรือท่าต้นมะขาม ซึ่งอยู่สุดถนนสายหลักในหมู่บ้าน เป็นศูนย์ท่องเที่ยวและอาคารแสดงสินค้าโอท็อปจากกลุ่มในหมู่บ้าน และกลุ่มอื่นๆ ในเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนและนอกเครือข่ายในอำเภออ่าวลึก และในอนาคตจะรับภายในจังหวัดด้วย

5) กิจกรรมปลูกป่า ปลอ่ยพันธุ์สัตว์น้ำ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาจากองค์กรต่างๆ มาร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ที่นับว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มาก

6) กิจกรรมพายเรือคายัค เรือแคนูชมแหล่งท่องเที่ยว มีเส้นทางพายเรือศึกษาธรรมชาติซึ่งเป็นป่าโกงกางที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความสวยงาม ชุมชนได้ทำเส้นทางป้องกันการหลงทางของนักท่องเที่ยว

7) กิจกรรมปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ปัจจุบันชุมชนมีจักรยานที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกระบี่ จำนวน 24 คัน ไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการปั่นจักรยานชมวิถีชุมชนในหมู่บ้าน และไปชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในบริเวณใกล้เคียง หรือไปชมศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น

8) กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนวิถีชีวิตถ้าเสือ ปัจจุบันได้ตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน เป็นศูนย์ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ความเป็นภาคใต้ฝั่งอันดามัน อันเป็นเอกลักษณ์การเป็นคนไทย จึงมีการส่งเสริมฝึกหัดเยาวชนด้านการแสดง การละเล่นพื้นบ้านไว้รองรับการท่องเที่ยว

2.5.5 ทรรศนะด้านบริการ

การบริการในท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ มีความหลากหลายเนื่องจากเป็นชุมชนที่มีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การผลิตสินค้าโอท็อป กิจกรรมด้านเศรษฐกิจพอเพียง การบริการด้านธุรกิจ นำเที่ยวในชุมชน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบริการท่าเรือ ในชุมชนถ้ำเสือมีท่าเรือท่องเที่ยวไว้บริการ ซึ่งจะแตกต่างจากชุมชนอื่น ที่ในชุมชนจะมีทั้งท่าเรือท่องเที่ยว ท่าเรือประมง และท่าเรือเกษตรกรรมซึ่งทำหน้าที่ในการขนสินค้าการเกษตรเท่านั้น ชุมชนนี้มีท่าเรือบริการชื่อว่า “ท่าต้นมะขาม” ใช้เฉพาะการท่องเที่ยวเท่านั้น

2) การบริการเรือหางยาว เพื่อการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในทะเล เช่น โคกไคร เกาะห้อง ถ้ำผี เขาตั้งเลน หินราว แหลมลึก เกาะห้อง เขาพิงกัน เกาะบันหยี สป่าหาทรายร้อน เป็นต้น สามารถติดต่อได้ที่บริเวณท่าเรือชุมชน

3) บริการเรือคายัค เรือแคนู ให้พายชมแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นป่าโกงกางที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีทั้งแบบนั่งได้สองคน และแบบนั่งได้สามคน พร้อมกับมัคคุเทศก์ชุมชนคอยพายเรือ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถานที่

4) บริการอาหารพื้นบ้าน มีอาหารไว้คอยบริการนักท่องเที่ยว มีกลุ่มอาหารพื้นบ้านไว้ทำอาหารเวลานักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งมีร้านอาหารไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวที่มาแบบอิสระได้รับประทาน

5) บริการที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นฐานที่พักเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวชุมชน โฮมสเตย์จึงเป็นกลุ่มเชื่อมโยงสำคัญในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยของคนในชุมชนถ้ำเสือ ด้วยความที่เป็นชุมชนที่สะอาด โฮมสเตย์ในชุมชนนี้จึงมีความสะอาดไปตามรูปแบบของตนเอง

6) บริการมัคคุเทศก์และการนำเที่ยว มีมัคคุเทศก์ที่คอยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว นำไปเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมทั้งให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่งด้วย มัคคุเทศก์ชุมชนได้รับการอบรมเป็นอย่างดี

2.6 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร

ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว ตั้งอยู่หมู่ที่ 6 บ้านถ้ำเพชร ซึ่งมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.6.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

1) ถ้ำเพชร เป็นเขาหินปูนที่มีความแปลกตา หินงอกหินย้อยในถ้ำมีลักษณะแฉวคล้ายกับเพชร จึงนิยมเรียกว่าถ้ำเพชร กำลังพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวอดนียม แต่การเข้าถึงค่อนข้างลำบาก เดินทางไปได้เฉพาะรถเล็ก

2.6.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

1) สาร์ทเดือนสิบหรือพิธีชิงเปรต เป็นประเพณีงานบุญของชาวลำปางได้โดยเฉพาะแล้วแพร่เข้ามาทั่วบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รับการปล่อยตัวจากนรกเป็นการชั่วคราวเพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน มีเชื่อว่าทุกคนที่ล่วงลับไปแล้วจะประกอบกรรมดีทุกตน บางตนหากมีบาปติดตัวอยู่ก็จะกลายเป็นเปรต อสุรกายมาชิงส่วนบุญ ก่อนที่จะถูกเรียกตัวกลับไปสู่นรกภูมิ ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเพชรเป็นชุมชนที่ปฏิบัติตามประเพณีอย่างเคร่งครัด

2.6.3 ทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญ

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบลพร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร้องเงี้ยว มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินกิจกรรมชีวิตของชุมชน เช่น การถักกวน การประกอบอาหาร เป็นต้น ชุมชนถ้ำเพชรได้เข้าร่วมเป็นประจำทุกปี

2.6.4 ทรัพยากรกิจกรรม

1) กิจกรรมทำของที่ระลึกหนึ่งตระกูล เป็นการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อผลิตตัวหนึ่งตระกูล จำหน่ายเป็นของที่ระลึก โดยการสนับสนุนของกรมพัฒนาชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทำหนึ่งตระกูล แต่ไม่มีการจำหน่ายในชุมชน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีน้อย ทำเพื่อนำไปจำหน่ายที่ชุมชนถ้ำเพชรถ้ำเสือซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวจำนวนมาก

2.6.5 ทรัพยากรบริการ

1) บริการนำเที่ยว เป็นเพียงบริการเดียวที่ชุมชนถ้ำเพชรได้บริการนักท่องเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยวในถ้ำเพชรและชุมชนถ้ำเพชรเพื่อคู่วิถีชุมชน เช่น ชมการประกอบอาหารกรีกีดย่างพารา การทำหนึ่งตระกูลของกลุ่มของที่ระลึกอ่าวลึก

2.7 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา

ท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ล่าสุดของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ ถ้ำหนองทุ่งนา ซึ่งมีความหลากหลายทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.7.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

1) ถ้ำหนองทุ่งนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวนัก แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแปลกตา มีความงดงาม สามารถเที่ยวได้เป็นบางฤดูเนื่องจากมีน้ำท่วมขังภายในถ้ำ ยังไม่ได้รับการจัดการที่ดีนัก

2.7.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

1) สาร์ทเดือนสิบหรือพิธีชิงเปรต เป็นประเพณีงานบุญของชาวใต้โดยเฉพาะแล้วแพร่เข้ามาทั่วบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รับการปล่อยตัวจากนรกเป็นการชั่วคราวเพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน มิใช่ว่าทุกคนที่ล่วงลับไปแล้วจะประกอบกรรมดีทุกคน บางตนหากมีบาปติดตัวอยู่ก็จะกลายเป็นเปรต อสุรกายมาชิงรับส่วนบุญ ก่อนที่จะถูกเรียกตัวกลับไปสู่นรกภูมิ ซึ่งนับว่าเป็นประเพณีที่สำคัญสำหรับชุมชนหนองทุ่งนา

2.7.3 ทรัพยากรมหรรรพปรากฏการณ์ที่สำคัญ

1) งานรักอ่าวลึก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบลพร้อมทั้งร่วมใจกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง การเล่าเรื่องอ่าวลึกที่บอกกล่าวเรื่องราวหลักฐานโบราณคดีในพื้นที่ พร้อมแสดงแหล่งท่องเที่ยวของอำเภออ่าวลึกอย่างแท้จริง มีการแสดงทางวัฒนธรรมของภาคใต้ อาทิ มโนราห์ ร้องเงี้ยว มวยไชยา รำวงย้อนยุค การละเล่นพื้นบ้าน และการดำเนินการดำเนินชีวิตของชุมชน เช่น การถักอวน การประกอบอาหาร เป็นต้น

2.7.4 ทรัพยากรกิจกรรม

1) กิจกรรมศึกษาถ้ำ เป็นกิจกรรมที่มีความผจญภัยเป็นอย่างมาก เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแบบผจญภัย เพราะว่าเป็นหน้าฝนจะมีน้ำท่วมขังภายในถ้ำ สามารถเที่ยวได้ในบางฤดูเท่านั้น ไม่เหมาะที่จะเที่ยวเอง

2.7.5 ทรัพยากรบริการ

การบริการของชุมชนหนองทุ่งนา มีความพร้อมในการบริการน้อย เนื่องจากชุมชนพึ่งจะเริ่มเข้าสู่การท่องเที่ยวต้องพึ่งพาการบริการจากชุมชนถ้าเสียเป็นหลัก

2.8 ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนถ้ำคลัง

ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำคลัง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลอ่าวลึกเหนือ และหมู่ที่ 6 ตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน การเข้าสู่ชุมชนเหล่านี้ทำได้โดย เดินทางถึงอำเภออ่าวลึก แล้วไปตามถนนเพชรเกษม เส้นทางอ่าวลึก-กระบี่ ประมาณ 2 กิโลเมตร เลี้ยวขวาเข้าตามเส้นทางถ้ำคลังประมาณ 5 กิโลเมตร เลี้ยวไปตามเส้นทางสวนยางพาราของชาวบ้านทางซ้ายมือ จะพบแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ซึ่งมีรายละเอียดทรัพยากรท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

2.8.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

1) ถ้ำคลัง มหัศจรรย์แห่งถ้ำมีชีวิต ผจญภัยกับเส้นทางการสำรวจถ้ำที่มีกำเนิดมานับล้านปีที่ถ้ำคลัง สำรวจถ้ำที่มีมากถึง 13 ห้อง โดยใช้เวลาในการสำรวจประมาณ 4 ชั่วโมง เป็นถ้ำที่มีหินงอกหินย้อยจำนวนมาก เป็นหินงอกหินย้อยที่ยังมีชีวิต

2.8.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

1) การสืบทอดการทำหนังตะลุง นับว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย โดยทำหนังตะลุงจากหนังสัตว์ แต่ในปัจจุบันก็ใช้วัสดุอย่างอื่นมาทำเพื่อความสวยงามและราคาที่ถูกลงเพื่อเป็นของที่ระลึกเท่านั้น

2) สาร์ทเดือนสิบหรือพิธีชิงเปรต เป็นประเพณีงานบุญของชาวใต้โดยเฉพาะแล้วแพร่เข้ามาทั่วบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย โดยจัดขึ้นในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 โดยเชื่อว่าวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ได้รับการปล่อยตัวจากนรกเป็นการชั่วคราวเพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน มีเชื่อว่าทุกคนที่ล่วงลับไปแล้วจะประกอบกรรมดีทุกตน บางตนหากมีบาปติดตัวอยู่ก็จะกลายเป็นเปรต อสุรกายมาชิงรับส่วนบุญ ก่อนที่จะถูกเรียกตัวกลับไปสู่นรกภูมิ

2.8.3 ทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญ

1) งานรักอ่าวลึก ชุมชนถ้ำคลังได้เข้าร่วมงาน ซึ่งทางอำเภออ่าวลึกจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงต้นเดือนธันวาคม และในปี 2557 ได้จัดขึ้นในวันที่ 3-5 ธันวาคม 2557 โดยมีรูปแบบการจัดงานที่การตกแต่งหน้าของแต่ละตำบล พร้อมทั้งร่วมมือกันแต่งกายย้อนยุคของผู้เข้าร่วมงานเพื่อที่จะสะท้อนเรื่องราวความเป็นอยู่ตามเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังมีโซนกิจกรรมถนนคนเดิน ที่สะท้อนวิถีของตลาดพื้นบ้านในอดีตอย่างแท้จริง

2.8.4 ทรัพยากรกิจกรรม

1) กิจกรรมผลิตหนังตะลุงอ่าวลึกเหนือ เป็นกิจกรรมของชุมชนที่รวมกลุ่มกันในตำบลอ่าวลึกเหนือ ทำหนังตะลุงเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึกเท่านั้น ไม่ได้ทำหนังตะลุงเพื่อการแสดง ส่วนการจำหน่ายนั้นชุมชนนำไปจำหน่ายที่ชุมชนถ้ำเสือซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากกว่า ซึ่งชุมชนถ้ำเสือเปิดให้มาจำหน่ายโดยเรียกว่า “ตลาดนัดภูมิปัญญาชาวบ้าน”

2) กิจกรรมศึกษาถ้ำ เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวของชุมชนแห่งนี้ เป็นถ้ำที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากนักท่องเที่ยว ต้องทำการจองล่วงหน้า เพราะว่าในหนึ่งวันนักท่องเที่ยวได้เพียง 60 คนเท่านั้น มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว

2.8.5 ทรัพยากรบริการ

1) บริการนำเที่ยว มีมัคคุเทศก์คอยบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นมัคคุเทศก์ชุมชน นำนักท่องเที่ยวชมถ้ำ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นการอนุรักษ์ เพื่อให้ถ้ำไม่ได้รับผลกระทบหรือเสียหายน้อยที่สุด

ผลการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกในภาพรวม

จากการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก ประกอบด้วยทรัพยากรหลัก 5 ด้าน ประกอบด้วย ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรบริการ ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ

ผลการสำรวจ พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกทั้ง 8 ชุมชน มีทรัพยากรธรรมชาติจำนวน 20 แห่ง ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล แหล่งท่องเที่ยวเขาหินปูนซึ่งมีถ้ำจำนวนมาก แหล่งท่องเที่ยวป่า

2. ทรัพยากรวัฒนธรรม

ผลการสำรวจ พบว่า ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกประกอบด้วยชนพื้นเมืองหลัก 3 กลุ่มด้วยกัน ทำให้เกิดประเพณี วัฒนธรรม และพิธีกรรมต่างๆ มีความหลากหลาย คือ ชนพื้นเมืองภาคใต้ ชาวมุสลิมมลายู และชนชาวจีน ทำให้มีประเพณีวัฒนธรรมที่สำคัญในชุมชน จำนวน 9 รายการ ดังต่อไปนี้

- พิธีฮารีรายอ (รวมทั้งอีดีลฮัจญ์และอีดีลฟิตตี)
- พิธีนิกะห์
- พิธีสุนัต
- พิธีถือศีลกินผัก
- งานสาร์ทเดือนสิบหรือประเพณีชิงเปรต

- พิธีแห่จาดเดือนสิบ
- ประเพณีชักพระ
- การแสดงพื้นบ้าน เช่น ลิเกป่า มโนราห์ ร้องเง็ง
- การสืบทอดการทำหนังตะลุง

3. ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ

ผลการสำรวจ พบว่า มีงานที่สำคัญที่ส่งเสริมเพื่อเปิดฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเพียง 2 รายการ ดังต่อไปนี้

- งานรักอ่าวลึก เดือนธันวาคมของทุกปี
- งานกระบี่เบิกฟ้าอันดามัน เดือนพฤศจิกายนของทุกปี

4. ทรัพยากรกิจกรรม

ผลการสำรวจ พบว่า กิจกรรมที่สำคัญของชุมชนที่ใช้ในการท่องเที่ยว มีทั้งหมด 17 รายการ และเป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

- เดินชมวิถีชีวิตชุมชน
- กิจกรรมพายเรือคายัค เรือแคนู
- กิจกรรมล่องเรือ หรือนั่งเรือหางยาว
- กิจกรรมชมศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
- กิจกรรมเดินสะพานศึกษาธรรมชาติ
- กิจกรรมทำผ้าปาเต๊ะ
- กิจกรรมทำเครื่องมือจับปลา
- กิจกรรมปลูกป่า
- กิจกรรมนันทนาการชุมชน
- กิจกรรมชมศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง
- กิจกรรมผลิตสินค้าโอท็อป
- กิจกรรมปล่อยพันธ์สัตว์น้ำเพื่อส่งเสริมด้านการอนุรักษ์
- กิจกรรมปั่นจักรยานชมแหล่งท่องเที่ยว
- กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาประเพณีวัฒนธรรม
- กิจกรรมผลิตของที่ระลึกหนังตะลุง
- กิจกรรมศึกษาถ้ำ

5. ทรัพยากรบริการ

ผลการสำรวจ พบว่า มีการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 5 รายการ ซึ่งในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก มีการบริการ ดังรายการต่อไปนี้

- บริการด้านอาหาร ทั้งอาหารทะเลและอาหารพื้นบ้าน
- บริการให้เช่าเรือคายัค เรือแคนูและเรือหางยาว
- บริการที่พัก ทั้งแบบโฮมสเตย์และแบบแพสเตย์
- บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- บริการทำเรือท่องเที่ยว (มีเฉพาะชุมชนถ้ำเสือและชุมชนแหลมสัก)

ผลจากการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาเกี่ยวกับความพร้อมทางด้านบริการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ซึ่งประกอบด้วย 8 ชุมชน ผู้วิจัยได้ใช้รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน ดังมีรายการดังต่อไปนี้

ตาราง 3 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 10 ป้าย
2	สิ่งที่บ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ลักษณะแหลมที่ยื่นลงไปในทะเล
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 2 ศูนย์
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 2 หลัง 20 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	/		ร้านอาหารทะเลจำนวน 4 แห่ง ร้านจำหน่ายกาแฟจำนวน 2 แห่ง
6	ร้านขายของที่ระลึก	/		ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 1 แห่ง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก 10 แห่ง
7	ที่พัก	/		แบบแพสเตย์ 2 แห่ง จำนวน 20 ห้อง แบบโฮมสเตย์ 5 แห่ง จำนวน 39 ห้อง

ตาราง 3 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
8	การกำหนดเส้นทางเดินทาง ท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมี ลูกศรชี้ทาง	/		มีเส้นทางและมีลูกศรชี้ทาง
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	/		จำนวน 20 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวและการสื่อ ความหมาย	/		จำนวน 10 ป้าย (ป้ายภาษาไทยและ ป้ายภาษาอังกฤษ)
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุด ท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		มากกว่า 100 คัน สามารถจอดรถ巴士 รถ ตู้และรถส่วนบุคคลได้
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีทั้งหมด 3 จุด จำนวน 12 ชุด
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยว	/		การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ถ้ำโบราณ กับภาพเขียนสี
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่ เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงาน โดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณ ท่องเที่ยว	/		พื้นที่ส่วนบนบนแหลมลึก ทำความสะอาด โดยเทศบาลตำบลแหลมลึก ส่วนพื้นที่บนเกาะต่างๆ และในทะเล ดูแลโดยมัคคุเทศก์ท้องถิ่นและคนขับเรือ
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่ง ต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		สามารถเดินโดยอิสระ

จากตาราง 3 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแหลมลึก พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 17 รายการ มีการดำเนินการครบ นับว่าเป็นชุมชนที่ใหญ่และมีความพร้อมทางการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้าน เหมาะสำหรับการดำเนินการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างมาก

ตาราง 4 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกาโรส

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 5 ป้าย
2	สิ่งที่บ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		มีป่าโกงกางขนาดใหญ่
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ศูนย์
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 1 หลัง มีทั้งหมด 4 ห้อง ชายจำนวน 2 ห้อง หญิงจำนวน 2 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	ไม่มี
6	ร้านขายของที่ระลึก	/		ร้านขายของที่ระลึก ผ้าปาเต๊ะ 1 ร้าน
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายและลูกศรชี้
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	/		มัคคุเทศก์ 15 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 3 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		จอดได้มากกว่า 20 คัน
13	มีที่นั่งนักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		จำนวน 5 ชุด (ม้าหินอ่อน)

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น	/		มีเรื่องราวตำนานเรื่อง “ทรัพย์สินสมบัติของเขากาโรส”
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		องค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกน้อย ดูแลทำความสะอาดบนฝั่ง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในทะเลดูแลทำความสะอาดโดยมีคุศเทศก์ท้องถิ่น
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		สามารถเดินชมได้อิสระ

จากตาราง 4 จากการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนกาโรส พบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 15 รายการ และไม่มีจำนวน 2 รายการคือ ร้านอาหารเครื่องดื่มและที่พัก

ตาราง 5 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 3 ป้าย
2	สิ่งที่ยังบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ศาลาขนาดใหญ่ หน้าปากทางเข้าป่าชุมชนทุ่งสูง
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 แห่ง
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 1 หลัง 2 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	ไม่มี
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	ไม่มี
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายบอกเส้นทางพร้อมลูกศรชี้
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น			จำนวน 10 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 5 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		จอดรถได้มากถึง 30 คัน แต่ไม่สามารถรองรับรถขนาดใหญ่ได้
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		จำนวน 4 ชุด (ม้าหินอ่อน)
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง	/		ตำนานควนยิงเสือ การเสด็จเยือนป่าชุมชนของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

ตาราง 5 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงผลหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		ดูแลโดยมัคคุเทศก์ชุมชน
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		

จากตาราง 5 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 14 รายการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 3 รายการไม่ได้ดำเนินการ คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก

ตาราง 6 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนศรีวังค์

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 1 ป้าย
2	สิ่งที่เป็นบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		อาคารต้อนรับขนาดใหญ่
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 หลัง
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 1 หลัง แยกชาย-หญิง ชาย 2 ห้อง 4 โถ ปัสสาวะ หญิง 4 ห้อง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	มีร้านขายกาแฟ 1 ร้าน ไม่มีร้านอาหาร
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	ไม่มี
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายบอกเส้นทาง
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	/		มัคคุเทศก์ 10 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 5 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว		/	ไม่มี
12	ลานจอดรถ	/		สามารถจอดรถได้ 50 คัน แต่รถขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าได้
13	มีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		จำนวน 5 ชุด
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น		/	ไม่มี

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		เจ้าหน้าที่ดูแลศูนย์บริการข้อมูลและมัคคุเทศก์เป็นผู้ดูแลเรื่องความสะอาด
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		สามารถดูได้โดยอิสระ

จากตาราง 6 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนศรีวังศ์ พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 12 รายการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 4 รายการไม่ได้ดำเนินการ คือ ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก ไม่มีผังแสดงภาพรวมจุดท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น ร้านอาหาร

ตาราง 7 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 10 ป้าย
2	สิ่งที่ยังบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		มีป้ายขนาดใหญ่ และอาคารต้อนรับนักท่องเที่ยว
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 2 แห่ง
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 3 แห่ง 30 ห้อง แยกชาย-หญิง อย่างชัดเจน
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	/		ร้านอาหาร 3 แห่ง ร้านกาแฟ 2 แห่ง
6	ร้านขายของที่ระลึก	/		จำนวน 2 แห่ง
7	ที่พัก	/		จำนวน 3 แห่ง แบบโฮมสเตย์ จำนวน 50 ห้อง
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายกำหนดเส้นทาง
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	/		จำนวน 20 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 10 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ป้าย
12	ลานจอดรถ	/		จอดรถได้มากกว่า 50 คัน สามารถจอดรถขนาดใหญ่ได้ ทั้งรถตู้ รถบัส
13	มีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีจำนวน 20 ชุด
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น	/		ตำนานมนุษย์ถ้ำสามพันปี ตำนานภาพเขียนสีโบราณ

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		บริเวณพื้นที่ทั่วไป ดูแลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบริเวณภายในแหล่งท่องเที่ยวดูแลโดยมัคคุเทศก์
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		เดินดูได้โดยอิสระ

จากตาราง 7 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้าเสีย พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 17 รายการ ดำเนินการครบ เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีความพร้อมทางการท่องเที่ยว

ตาราง 8 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 3 ป้าย
2	สิ่งที่บ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ภูเขาหินปูนที่มีหน้าผามองเห็นชัดเจน
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว		/	ไม่มี
4	ห้องสุขา	/		จำนวน 4 ห้อง (ของวัดถ้ำเพชร) จัดไว้บริการนักท่องเที่ยว
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	ไม่มี
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	ไม่มี
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายกำหนดเส้นทาง
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น		/	ไม่มี
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 1 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ผัง
12	ลานจอดรถ	/		มีลานจอดรถของวัด จอดได้มากกว่า 50 คัน
13	มีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		ที่นั่งพักจำนวน 5 ชุด
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น		/	ไม่มี

ตาราง 8 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		ทำความสะอาดโดยพระวัดถ้ำเพชร
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		เดินดูได้โดยอิสระ

จากตาราง 8 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 11 รายการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 6 รายการไม่ได้ดำเนินการ คือ ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก มัคคุเทศก์ท้องถิ่น การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น

ตาราง 9 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 1 ป้าย
2	สิ่งที่ยังบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว	/		ภูเขาหินปูนที่มีหน้าผา
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว		/	ไม่มี
4	ห้องสุขา		/	ไม่มี
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	ไม่มี
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	ไม่มี
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทาง ท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมี ลูกศรชี้ทาง		/	ไม่มี
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น		/	ไม่มี
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวและการสื่อ ความหมาย	/		จำนวน 1 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุด ท่องเที่ยว		/	ไม่มี
12	ลานจอดรถ	/		จอดรถได้ 5 คัน และไม่สามารถรับรถ ใหญ่ได้ เช่น รถบัส
13	มีที่ให้ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		มีเก้าอี้จำนวน 4 ตัว (ม้าหินอ่อน)
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ ลึกซึ้งขึ้น		/	ไม่มี

ตาราง 9 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		สามารถเดินดูได้โดยอิสระ

จากตาราง 9 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 8 รายการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 9 รายการไม่ได้ดำเนินการ คือ ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก มัคคุเทศก์ท้องถิ่น การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ ฝั่งแสดงภาพรวมและจุดท่องเที่ยว การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น

ตาราง 10 สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำค้ำ

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
1	ป้ายบอกทางเข้าถึง	/		จำนวน 2 ป้าย
2	สิ่งที่ยังบอกว่าจะถึงจุดท่องเที่ยว	/		มีภูเขาหินปูนขนาดใหญ่
3	ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 แห่ง
4	ห้องสุขา	/		มีจำนวน 2 ห้อง เป็นแบบชั่วคราว ไม่แยกชายหญิง
5	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม		/	ไม่มี
6	ร้านขายของที่ระลึก		/	ไม่มี
7	ที่พัก		/	ไม่มี
8	การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	/		มีป้ายเส้นทางเดินท่องเที่ยว
9	มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	/		จำนวน 20 คน
10	การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการสื่อความหมาย	/		จำนวน 4 ป้าย
11	การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	/		จำนวน 1 ป้าย
12	ลานจอดรถ	/		จำนวน 12 คัน
13	มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	/		เก้าอี้จำนวน 8 ตัว
14	การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้น	/		ตำนาน "สมบัติของถ้ำค้ำ"

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสิ่งอำนวยความสะดวก	หลักฐาน		การแสดงหลักฐาน
		มี	ไม่มี	
15	การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	/		มีการปรับปรุงข้อมูลเสมอ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เว็บไซต์ www.Aoluktoday.com , web page facebook: www.facebook.co.th/Aoluktoday
16	การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	/		ดูแลโดยมีคณะเทศกที่ท้องถิ่น
17	นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ	/		เดินดูได้โดยอิสระ

จากตาราง 10 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนถ้ำคั้ง พบว่า มีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 14 รายการ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวน 3 รายการไม่ได้ดำเนินการ คือ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก ที่พัก

ภาพรวมการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนอ่าวลึก

จากการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในภาพรวมจำนวน 17 รายการ ผลการตรวจสอบ ดังต่อไปนี้

1. ป้ายบอกทางเข้าถึง

จากการตรวจสอบ พบว่า ป้ายบอกทางเข้าสู่ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว มีครบทั้ง 8 ชุมชน จำนวนป้ายขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของชุมชน สามารถเดินทางเข้าสู่ชุมชนได้สะดวก ป้ายบอกทางภายในชุมชนที่ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถอ่านได้

2. สิ่งที่บ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า ชุมชนมีสิ่งบ่งบอกว่าถึงจุดท่องเที่ยว ส่วนมากเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งมีครบทั้ง 8 ชุมชน มีความแตกต่างกันออกไปตามบริบทของชุมชนนั้น

3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า ชุมชนที่มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวมีทั้งหมด 6 ชุมชน มีทั้งแบบมาตรฐานและแบบชั่วคราว ประกอบด้วย ชุมชนถ้ำเสือและชุมชนแหลมสักมีชุมชนละ 2 แห่ง ส่วนชุมชนคีรีวงค์ ชุมชนกาโรส ชุมชนป่าทุ่งสูง ชุมชนถ้ำคลังมีชุมชนละ 1 แห่ง ส่วนชุมชนหนองทุ่งนาและชุมชนถ้ำเพชรไม่มีศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว

4. ห้องสุขา

จากการตรวจสอบ พบว่า ชุมชนมีห้องสุขาสาธารณะไว้บริการนักท่องเที่ยวมีทั้งหมด 7 ชุมชน ส่วนความมากน้อยของห้องสุขานั้นขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ส่วนชุมชนที่ไม่มีห้องสุขา คือ ชุมชนหนองทุ่งนาซึ่งเป็นสมาชิกล่าสุดของเครือข่ายชุมชนอ่าวลึกซึ่งกำลังจะพัฒนาเพื่อบริการนักท่องเที่ยวต่อไป

5. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

จากการตรวจสอบ พบว่า ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีเพียง 3 ชุมชนเท่านั้น ซึ่งประกอบด้วย ชุมชนถ้ำเสือมีร้านอาหาร 3 แห่ง ร้านกาแฟจำนวน 2 แห่ง ชุมชนแหลมสักมีร้านอาหารทะเล (Seafood) จำนวน 4 แห่ง ซึ่งเป็นชุมชนที่มีชื่อเสียงด้านอาหารทะเลสดใหม่และอร่อย มีร้านกาแฟจำนวน 2 แห่ง ส่วนชุมชนคีรีวงค์มีร้านกาแฟจำนวน 1 แห่ง ชุมชนอื่นๆ ไม่มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม

6. ร้านขายของที่ระลึก

จากการตรวจสอบ พบว่า ร้านขายของที่ระลึกมีเพียง 3 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนแหลมสักมีร้านขายผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 1 แห่ง ร้านขายของที่ระลึกเอกชนจำนวน 10 แห่ง ชุมชนถ้ำเสือมีร้านขายของผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 1 แห่ง ตลาดนัดภูมิปัญญาชาวบ้านจำนวน 1 แห่งเพื่อนำเอาของที่ระลึกจากชุมชนอื่นๆ มาขาย เป็นชุมชนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด ส่วนชุมชนกาโรสมีร้านขายของที่ระลึกคือผ้าปาเต๊ะ จำนวน 1 แห่ง

7. ที่พัก

จากการตรวจสอบ พบว่า ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวมีเพียง 2 ชุมชนเท่านั้น ส่วนชุมชนอื่นๆ มีแนวโน้มว่าจะดำเนินการในปีถัดไป ประกอบด้วยชุมชนถ้ำเสือซึ่งนำโดยไร่ปริดาโฮมสเตย์ รวม 3 แห่ง มีจำนวนที่พัก 50 ห้อง ทั้งหมดเป็นแบบรีสอร์ทชุมชน ส่วนชุมชนแหลมสักจำนวน 7 แห่ง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบแพสเตย์จำนวน 2 แห่ง และแบบโฮมสเตย์จำนวน 5 แห่ง รวม 59 ห้อง นักท่องเที่ยวส่วนมากเข้าพักในวันหยุดสุดสัปดาห์ ส่วนวันอื่นมีแขกจำนวนน้อย

8. การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

จากการตรวจสอบ พบว่า ชุมชนมีการกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง จำนวน 7 ชุมชน มีเพียงชุมชนหนองทุ่งนาที่มีกำหนดเส้นทางเดิน

9. การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

จากการตรวจสอบ พบว่า มัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่ดำเนินการภายในชุมชนทั้งหมด 6 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนแหลมสัก 20 คน ชุมชนกาโรส 15 คน ชุมชนทุ่งสูง 10 คน ชุมชนคีรีวงค์ 10 คน ชุมชนถ้ำเสือ 20 คน ชุมชนถ้ำค้ำ 20 คน รวมทั้งสิ้น 95 คน มาจากหลากหลายอาชีพ บางชุมชนคนขับเรือ คนขับรถทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้วย หรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่เป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาด้วย และมีข้อจำกัดในเรื่องนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เนื่องจากมัคคุเทศก์ใช้ภาษาอังกฤษได้จำนวนน้อยมาก

10. การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า มีป้ายข้อมูลการท่องเที่ยวและสื่อความหมายทุกชุมชน รวมทั้งหมด 39 ป้าย ซึ่งป้ายส่วนมากจะสื่อความหมายเป็นภาษาไทย มีภาษาอังกฤษในบางชุมชนเท่านั้น ป้ายเหล่านี้จะอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว

11. การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า มีชุมชนที่มีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวทั้งหมด 6 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนแหลมสัก ชุมชนกาโรส ชุมชนป่าทุ่งสูง ชุมชนถ้ำเพชร ชุมชนถ้ำค้ำ ส ชุมชนคีรีวงค์และชุมชนหนองทุ่งนาไม่มี

12. ลานจอดรถ

จากการตรวจสอบ พบว่า ลานจอดรถในชุมชนอ่าวลึกสามารถจอดรถได้มากกว่า 296 คัน รองรับรถท่องเที่ยวได้ทุกชนิด เช่น รถบัส รถตู้ รถส่วนบุคคล รถเก๋ง รถจักรยานยนต์ รวมถึงรถสองแถว ซึ่งเป็นรถท้องถิ่นที่ใช้ในการขนส่งนักท่องเที่ยว

13. มีที่นั่งให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก

จากการตรวจสอบ พบว่า ที่นั่งสำหรับนักท่องเที่ยวมีครบทุกชุมชน ที่นั่งพักส่วนมากจะเป็นชุดผ้าหิวนอ่อน ส่วนปริมาณที่นั่งมากน้อยนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนของนักท่องเที่ยว

14. การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า มีตำนานเรื่องเล่าในแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 6 ชุมชนซึ่งประกอบด้วยเรื่องเล่า คือ การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับภาพเขียนสีโบราณสำหรับชุมชนแหลมสัก ชุมชนกาโรส ชุมชนถ้ำเสือ เรื่องเล่าทรัพย์สินสมบัติของเขากาโรส เรื่องเล่าตำนานควนยิงเสือของชุมชนป่าทุ่งสูง เรื่อง

เล่าการเสด็จเยือนของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เรื่องเล่าตำนานสมบัติถ้ำคลัง ส่วนชุมชนหนองทุ่งนาและชุมชนถ้ำเพชรนั้นไม่มีเรื่องเล่าตำนาน

15. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

จากการตรวจสอบ พบว่า การปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ดำเนินการโดยเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกโดยใช้สื่อ คือ WWW.Aoluktoday.com , เฟสบุ๊ก <https://th-th.facebook.com/aoluktoday> เป็นสื่อกลางในการนำเสนอข้อมูลให้ทันสมัยและนำสู่นักท่องเที่ยว

16. การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบ พบว่า มีชุมชน 7 ชุมชนที่มีผู้ดูแลด้านความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีเพียง 1 ชุมชนที่ไม่มีผู้ดูแลคือชุมชนหนองทุ่งนา ผู้ที่ทำความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวส่วนมากเป็นภาคเอกชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการข้อมูล องค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด

17. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

จากการตรวจสอบ พบว่า ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกได้เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ โดยเฉพาะการเดินทางชมวิถีชีวิตชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในชุมชน

วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก

จากการศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนา โดยอาศัยปัจจัยที่สำคัญในการวิเคราะห์ ที่สำคัญ คือ ความมุ่งมั่นของผู้นำ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ได้ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของภาพรวมของการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก และรายชุมชน ดังต่อไปนี้

1. ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเสือ

1.1 จุดแข็ง (Strength)

1.1.1 มีต้นทุนของประสบการณ์การทำงานเป็นกลุ่ม การเริ่มต้นพัฒนาชุมชนด้วยตนเองมาก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนได้รับรางวัลหมู่บ้านสะอาดถนนสวย ระดับจังหวัดกระบี่ ผู้นำคณะกรรมการหมู่บ้าน คนในชุมชน ได้ผ่านกระบวนการทำงาน แก้ไขปัญหาพร้อมกันมาเป็นระยะเวลากว่า 10 ปี ทำให้เกิดพลังและความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่ม มีแรงบันดาลใจในการทำงานที่ดี

1.1.2 มีต้นทุนในการเป็นชุมชนสะอาด ทั้งบริเวณที่พักอาศัย ถนนหนทาง ที่ทุกคนร่วมกันดูแลมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 10 ปี กลายเป็นค่านิยมที่ปลูกฝังให้คนในชุมชน เหมาะแก่การเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว

1.1.3 มีต้นทุนการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบ Social Enterprise ที่เป็นระบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิมในอดีตพัฒนาสู่ระบบธุรกิจเพื่อสังคมชุมชน สิ่งแวดล้อม แบ่งสรรรายได้ออกเป็น 3 ส่วน นำประโยชน์โดยรวมเข้าสู่สังคมได้เป็นอย่างดี เป็นพื้นฐานในการบริหารจัดการสังคมสิ่งแวดล้อม ผู้สังคมวิวัฒน์ สังคมยั่งยืนที่พึ่งพาตนเองตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคต

1.1.4 มีต้นทุนด้านข้อมูล ชุมชนได้มีการสำรวจเก็บข้อมูลที่สำคัญด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี “ตำนานมนุษย์ถ้ำอ่าวลึก” และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สร้างเป็นข้อมูลด้านการท่องเที่ยว ชุมชนในระดับอำเภอ และระดับจังหวัดไว้ระดับหนึ่งแล้วทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนได้รับทราบข้อมูลทางประวัติศาสตร์เรื่องเล่าพื้นบ้านที่สมบูรณ์มากมายในชุมชนและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง จนสามารถเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยว สามารถสื่อความหมายของที่มาอำเภอ และความเชื่อของคนยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ได้อย่างลงตัวในปัจจุบัน อันเป็นการสร้างความรู้ให้แก่ผู้มาเยือน เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุมชน

1.1.5 ด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เป็นที่รู้จักและเป็นเป้าหมายของสื่อมวลชน ได้เข้ามาทำการประชาสัมพันธ์โดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน จนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีพอสมควร ปัจจุบันทำการตลาดแบบปากต่อปาก (Word of mouth) จากกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง มีศูนย์ข้อมูลและศูนย์ประสานงานการตลาดและบริการ คือ ศูนย์ข้อมูลเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก

1.1.6 บุคลากรด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ จากการเริ่มต้นจากการระเบิดจากภายในที่ผู้นำและผู้จัดการชุมชนได้ริเริ่มการทำงานด้านการท่องเที่ยวมาแล้วบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง และการศึกษาเรียนรู้ให้มั่งคั่งความรู้ด้านการบริการ การเป็นเจ้าของที่ดีด้วยยุทธวิธี “เอาเยี่ยงอย่างเอาอย่าง” มาตลอดระยะเวลา 5 ปี ทำให้คนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้เข้าใจ รู้และปรับตัวรองรับการเป็นเจ้าบ้านได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว (นันทพงศ์ นาคฤทธิ. 2556: สัมภาษณ์)

1.1.7 การเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ทั้งการทำเกษตรกรรม สอนยางพารา ปาล์มน้ำมัน ประมงพื้นบ้าน รวมถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหมู่บ้าน สามารถรองรับเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้สำหรับผู้มาเยือน

1.1.8 มีต้นทุนทางภูมิศาสตร์ที่ตั้ง สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวโดยชุมชนในส่วนตอนเหนือของจังหวัดกระบี่ (อ่าวลึก-ปลายพระยา) ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากศักยภาพพื้นที่ตั้งสามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวที่มาพักในชุมชนไปสู่ชุมชนอื่น ในอำเภออ่าวลึกและอำเภออื่นๆ ในจังหวัดกระบี่และจังหวัดใกล้เคียง

1.1.9 มีการทำงานเป็นระบบเครือข่าย สามารถเชื่อมโยงทุกระดับทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับกลุ่มจังหวัดอันดามัน มีการประสานงานสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเครือข่าย สามารถสร้างโอกาสทางการตลาดและบริการให้มีมากขึ้น สอดรับกับที่กระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว ประกอบกับชุมชนมีแผนงานพัฒนาสู่ชุมชนท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยผ่านประชาคมหมู่บ้านและกำหนดเป็นแผนพัฒนาหมู่บ้าน (วันชัย คำมี, 2556: สัมภาษณ์)

1.2 จุดอ่อน (Weakness)

1.2.1 ประชาชนในชุมชนร้อยละ 60 ยังขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชน ข้อดี-ข้อเสีย การปรับตัวของสังคมชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเติบโตของกระบี่ เมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศในอนาคต

1.2.2 ความรู้ความสามารถ ทักษะด้านการท่องเที่ยว มาตรฐานการเป็นเจ้าบ้าน ในการรองรับและการบริการในชุมชนยังไม่เพียงพอ รวมถึงความตระหนักของคนในชุมชนในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1.2.3 ทักษะคิด ค่านิยม วิสัยทัศน์ของคนในชุมชนต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม และการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนยังมีน้อย ขาดความใส่ใจ สนใจต่อปัญหาของหมู่บ้าน ภาพรวมของชุมชนส่วนใหญ่ให้ความใส่ใจต่อตนเองและครอบครัว ปัญหาส่วนรวมตกเป็นภาระของผู้นำและคนบางกลุ่มเท่านั้น เปิดโอกาสให้กลุ่มทุนรุกคืบเข้ามาใช้ทรัพยากรอย่างไม่มี การควบคุมดูแล สร้างความเสียหายอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

1.2.4 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการท่องเที่ยวและสร้างความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ เช่น ท่าเรือ ศูนย์โอทอป ไฟฟ้า ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน การปรับปรุงทัศนียภาพ ถนน ท่าเรือ แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาป่าชายเลน

1.2.5 กลุ่มเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่มีคุณภาพและมีจำนวนน้อย เช่น กลุ่มโอทอปไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและตอบสนองรองรับนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มนันทนาการ กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มวิถีชีวิตและภูมิปัญญา เป็นต้น

1.2.6 ขาดศูนย์รวบรวมข้อมูลหรือพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากที่ตั้งชุมชนเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ยุคมนุษย์โบราณที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้

1.3 โอกาส (Opportunity)

1.3.1 นักท่องเที่ยวและกลุ่มศึกษาดูงานให้ความสนใจเข้าเยี่ยมชมและทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นทุกปี

1.3.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกระบี่ ปฏิญญาการท่องเที่ยวกระบี่ ยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและกำหนดส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นการสร้างฐานรายได้ใหม่ ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวโลก

ที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ย่อมมีผลเชิงบวกต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวม

1.3.3 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในปัจจุบันให้ความสำคัญการท่องเที่ยวทางเลือก หรือการท่องเที่ยวกระแสรองอย่างการท่องเที่ยวชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด กระบี่ ให้มีสินค้าท่องเที่ยวที่หลากหลายสมบูรณ์มากขึ้น เป็นที่น่าสนใจและทรงคุณค่าและคุ้มค่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักอาศัยอยู่ในจังหวัดกระบี่นานขึ้น

1.4 อุปสรรค/ภัยคุกคาม (Threats)

1.4.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคชุมชนและองค์กรภายนอก ขาดความรู้ความเข้าใจในบริบท ศักยภาพ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน จึงเกิดการพัฒนาไม่สอดคล้องและตรงความต้องการของชุมชน

1.4.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่อง โครงการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาในช่วงเวลาเดียวไม่ได้เป็นแผนพัฒนาระยะยาว

1.4.3 การรุกคืบของกลุ่มการท่องเที่ยวกระแสหลัก ที่ขาดความรับผิดชอบเข้ามาใช้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดการควบคุมดูแล บางครั้งกลับเป็นส่วนหนึ่งให้คนในชุมชนแตกแยก แข่งขัน ที่สำคัญคือสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายลงไปทุกวัน

2. ท่องเที่ยวชุมชนถ้าคลัง

2.1 จุดแข็ง (Strength)

2.1.1 มีแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น คือ ถ้ำคลัง เป็นถ้ำหินปูน ที่ได้รับขนานนามว่าเป็น "ราชาแห่งถ้ำ" ภายในมีหินงอกหินย้อยที่สวยงามแปลกตา เป็นถ้ำที่มีขนาดใหญ่ มีจำนวนห้องมากถึง 13 ห้อง มีความสมบูรณ์อย่างมาก

2.1.2 มีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ มีการกระจายงาน กระจายรายได้อย่างเป็นระบบ

2.2 จุดอ่อน (Weakness)

2.2.1 คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.2.2 ชุมชนขาดเงินทุนในการจัดการท่องเที่ยว

2.2.3 ทักษะคติ ค่านิยม วิสัยทัศน์ของคนในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญและตื่นตัวกับการท่องเที่ยวเท่าที่ควร

2.2.4 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยว

2.3 โอกาส (Opportunity)

2.3.1 หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของถ้ำคั้ง จนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและในภาคเอกชนเองก็ช่วยกันประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี

2.4 อุปสรรค (Treats)

2.4.1 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน มีการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนไม่ต่อเนื่อง ทำให้สาธารณูปโภคพื้นฐานไม่เพียงพอ

3. ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเพชร

3.1 จุดแข็ง (Strength)

3.1.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังมีความบริสุทธิ์ เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากมายนักสำหรับนักท่องเที่ยว ยังคงมีสภาพธรรมชาติแบบเดิม

3.1.2 ถ้ำเพชรเป็นถ้ำที่มีความโดดเด่น ความแปลกของภูเขาหินปูนที่ความแปลกตามีหินงอกหินย้อยที่มีความแวววาวเหมือนดั่งเพชร เป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3.2 จุดอ่อน (Weakness)

3.2.1 ขาดเงินทุนในการจัดการท่องเที่ยว

3.2.2 ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวภายในชุมชนยังไม่มีระบบการจัดการที่ดี

3.3 โอกาส (Opportunity)

3.3.1 ชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.3.2 ภาครัฐได้ทำการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก ซึ่งถ้ำเพชรก็เป็นหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประชาสัมพันธ์

3.4 อุปสรรค (Treats)

3.4.1 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน เส้นทางในการเข้าไปชมถ้ำยังไม่มีความสะดวกสบาย ถนนขรุขระมาก

4. ท่องเที่ยวชุมชนหนองทุ่งนา

4.1 จุดแข็ง (Strength)

4.1.1 มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่น คือ ถ้ำหนองทุ่งนา ซึ่งเป็นถ้ำที่มีความโดดเด่นจากถ้ำอื่นๆ ในประเทศไทย จากการที่มีสระน้ำคริสตัลสีฟ้าภายในถ้ำ และมีค้างคาวหายากชุกชุมก้นถ้ำที่ใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีหินงอกหินย้อยที่มีความสวยงาม

4.1.2 เป็นพื้นที่ของคลองต้นน้ำ คือคลองอ่าวลึก เป็นคลองที่มีความสำคัญโดยเป็นคลองที่เป็นเส้นเลือดใหญ่ของอำเภออ่าวลึก สามารถรองรับเรือชมความงามและความเป็นธรรมชาติของลำคลองได้เป็นอย่างดี

4.1.3 มีแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.2 จุดอ่อน (Weakness)

4.2.1 คนในชุมชนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ไม่ได้ประจักษ์ประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

4.2.2 สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคในการรองรับการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอในบางจุด เช่น ป้ายบอกแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ การปรับภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว

4.2.3 พื้นที่ตำบลอ่าวลึกเหนือยังไม่เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยว

4.2.4 การบริหารจัดการยังไม่มีระบบ

4.2.5 ยังไม่สามารถพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยว ให้เป็นระบบและน่าสนใจ ที่จะสามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการนำเที่ยว

4.3 โอกาส (Opportunity)

4.3.1 ชุมชนหนองทุ่งนาเป็นที่รู้จักกันในนามแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลัก คือ ถ้ำหนองทุ่งนา ทำให้ได้รับความนิยมจากการเชื่อมโยงจากชุมชนใกล้เคียง

4.3.2 หน่วยงานภาครัฐของกระบี่ มีการสนับสนุนโครงการพัฒนา เช่น โครงการถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหนองทุ่งนา

4.4 อุปสรรค/ภัยคุกคาม (Treats)

4.4.1 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักเหมือนกับชุมชนอื่นๆ ที่ใกล้เคียง

5. ท่องเที่ยวชุมชนแหลมสัก

5.1 จุดแข็ง (Strength)

5.1.1 ประสบการณ์การทำงานเป็นกลุ่ม การเริ่มต้นพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวชุมชนด้วยตนเองมาก่อน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 โดยร่วมกันก่อตั้งเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก ร่วมกับชุมชนถ้ำเสือ ผู้นำ คณะกรรมการหมู่บ้าน คนในชุมชน ได้ผ่านกระบวนการทำงาน แก้ไขปัญหาพร้อมกันได้ระยะหนึ่งแล้วผู้นำและคณะทำงานหลายคนมีความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาก่อนแล้วเช่นกัน

5.1.2 ประวัติศาสตร์โบราณคดี ความเป็นมาของการก่อตั้งชุมชนไทยมุสลิมเชื้อสายมาลายู คนไทยเชื้อสายจีนโพ้นทะเล คนไทยพุทธท้องถิ่น ซึ่งเป็นสามวัฒนธรรมที่ยังคงมีและเป็นวัฒนธรรมวิถีเดิมที่อยู่ในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนบ้านคนจีนที่อยู่ในตลาดแหลมสัก และชุมชนประมงชายฝั่งที่นับถือศาสนาอิสลาม สามารถสร้างเป็นเรื่องราว ใช้เป็นสัญลักษณ์ทางการท่องเที่ยวสื่อสารได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีเรื่องราวภาพเขียนสีบนเพิงผาในทะเลให้ได้ศึกษาเรียนรู้อีกมากมาย

5.1.3 ข้อมูลชุมชน ชุมชนได้มีการสำรวจเก็บข้อมูลที่สำคัญด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สร้างเป็นข้อมูลด้านท่องเที่ยวชุมชน ในอำเภอ และในจังหวัดกระบี่ไว้สมบูรณ์ในระดับหนึ่งแล้ว ทำให้ผู้มาเยี่ยมชมได้รับทราบข้อมูลทางประวัติศาสตร์เรื่องเล่าพื้นบ้าน สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5.1.4 ภูมิศาสตร์ เป็นปลายแหลมที่มีความสำคัญของอ่าวลึกอดีตเคยเป็นเมืองท่าค้าขาย และประมงที่สำคัญของกระบี่ มีอ่าวกว้างใหญ่ และเกาะแก่งมากมาย เป็นสัญลักษณ์ความโดดเด่นที่สื่อถึงความเป็นอ่าวพังงาได้ดี และสามารถเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้ง่าย เช่น เกาะห้อง เกาะยาว เกาะปันหยี เขาตะปู หรือทะเลอ่าวนาง ทะเลกระบี่ นอกนั้นยังเป็นประตูเปิดสู่อันดามัน ที่ตั้งอยู่ด้านในของอ่าวพังงา ที่มีเทือกเขาสลับซับซ้อน บังคลื่นลมได้ตลอดปี จึงทำให้สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีเกาะแก่ง หาดทราย ทิวทัศน์แบบทะเลหินปูนกลางทะเลมากมาย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวได้ตลอดอ่าวพังงา

5.1.5 ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ เป็นที่รู้จักและเป็นเป้าหมายของสื่อมวลชนได้เข้ามาทำการประชาสัมพันธ์มาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนปัจจุบัน จนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีพอสมควร

5.1.6 การเป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน สามารถรองรับเป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

5.1.7 มีการทำงานที่เป็นลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงทุกระดับ ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด และในระดับกลุ่มจังหวัดอันดามัน มีการประสานงานสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและเครือข่าย สามารถสร้างโอกาสทางการตลาดและบริการมากขึ้น สอดรับกับกระบี่เป็นเมืองท่องเที่ยว ประกอบกับหมู่บ้านมีแผนพัฒนาสู่ชุมชนท่องเที่ยวอย่างชัดเจน โดยผ่านการประชาคม และกำหนดเป็นแผนพัฒนา

5.2 จุดอ่อน (Weakness)

5.2.1 คนในชุมชนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ข้อดี-ข้อเสีย และไม่ได้ประจักษ์ในประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ทำให้การปรับตัวของสังคม

ชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเติบโตของเมืองกระบี่เมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคตได้เท่าที่ควร

5.2.2 ความรู้ความสามารถ ทักษะด้านการท่องเที่ยว มาตรฐานการเป็นเจ้าของบ้าน ในการรองรับและการบริการในชุมชนยังไม่เพียงพอ รวมถึงความตระหนักของคนในชุมชนในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี ต้องมีการให้ความรู้เพิ่มเติม

5.2.3 ทักษะคติ ค่านิยม วิสัยทัศน์ของคนในชุมชนต่อการพัฒนาสังคมโดยรวม และการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนยังมีน้อย ขาดความใส่ใจ สนใจต่อปัญหาของหมู่บ้าน ภาพรวมของชุมชนส่วนใหญ่ให้ความใส่ใจต่อตนเองและครอบครัว ปัญหาส่วนรวมตกเป็นภาระของผู้นำและคนบางกลุ่มเท่านั้น เปิดโอกาสให้กลุ่มทุนรุกคืบเข้ามาใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีการควบคุมดูแล สร้างความเสียหายอย่างที่เห็นในปัจจุบัน

5.2.4 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับการท่องเที่ยวและสร้างความปลอดภัยยังไม่เพียงพอ เช่น ท่าเรือ ศูนย์โอท็อป ไฟฟ้า ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้าน การปรับภูมิทัศน์ ถนน ท่าเรือ แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางศึกษาป่าชายเลน

5.2.5 กลุ่มเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่มีคุณภาพและมีจำนวนน้อย เช่น กลุ่มโอท็อปไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มและตอบสนองรองรับนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มนันทนาการ กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มมัคคุเทศก์ท้องถิ่น กลุ่มวิถีชีวิตและภูมิปัญญา กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มเรือคายัคเรือแคนู เป็นต้น

5.2.6 ขาดศูนย์รวบรวมข้อมูลหรือพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากที่ตั้งชุมชนเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ยุคมนุษย์โบราณที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสร้างองค์ความรู้

5.2.7 ความขัดแย้งของสังคมชุมชน จากเหตุผลทางการเมืองทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายของคนในชุมชน

5.3 โอกาส (Opportunity)

5.3.1 ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปีและมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนเสริมความแข็งแกร่งอย่างต่อเนื่อง มีคนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้นทุกปี

5.3.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกระบี่ ปฏิญญาการท่องเที่ยวกระบี่ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญและกำหนดส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นการสร้างฐานรายได้ใหม่ ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวโลกที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดใน

ระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ย่อมมีผลเชิงบวกต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวม ซึ่งเป็นผลดีต่อชุมชนท่องเที่ยวแหลมสัก

5.3.3 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในปัจจุบันให้ความสำคัญการท่องเที่ยวทางเลือก หรือการท่องเที่ยวกระแสรองอย่างการท่องเที่ยวชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด กระจ่ปี ให้มีสินค้าท่องเที่ยวที่หลากหลายสมบูรณ์มากขึ้น เป็นที่น่าสนใจและทรงคุณค่าและคุ้มค่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักอาศัยอยู่ในจังหวัดกระบี่นานขึ้น

5.4 อุปสรรค (Treats)

5.4.1 หน่วยงานภาครัฐ ภาคชุมชนและองค์กรภายนอก ขาดความรู้ความเข้าใจในบริบท ศักยภาพ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน จึงเกิดการพัฒนาไม่สอดคล้องและตรงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

5.4.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมาขาดความต่อเนื่อง โครงการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาในช่วงเวลาเดียวไม่ได้เป็นแผนพัฒนาระยะยาว

5.4.3 การรुकืบของกลุ่มการท่องเที่ยวกระแสหลัก ที่ขาดความรับผิดชอบเข้ามาใช้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดการควบคุมดูแล บางครั้งกลับเป็นส่วนหนึ่งให้คนในชุมชนแตกแยก แข่งขัน ที่สำคัญคือสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายลงไปทุกวันยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยว

6. ท่องเที่ยวชุมชนกาโรส

6.1 จุดแข็ง (Strength)

6.1.1 ด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี มีภาพเขียนสีโบราณ และเรื่องเล่าเกี่ยวกับชุมชนที่สัมพันธ์กับภาพเขียนสีบนเพิงผาในทะเล ในยุคประวัติศาสตร์การเรือ มีปริศนาชุมชนที่พยที่ว่า “เขายาวน้ำรอบ มีขอบน้ำวน ชุมทรัพย์อยู่บน ขนให้ลูกหลาน” ที่น่าติดตามยิ่งนัก

6.1.2 ด้านภูมิศาสตร์ ตั้งอยู่ในตำบลอ่าวลึกน้อย อำเภออ่าวลึก โดยมีเขากาโรส ที่มีความโดดเด่นเรื่องภูเขาที่มีความแปลกตา มีเว้าอ่าวลากูขนาดใหญ่ มีป่าโกงกางที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การล่องเรือชมธรรมชาติของลากูและภูเขา มีความโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลอื่นๆ

6.1.3 สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังชุมชนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีระยะใกล้

6.2 จุดอ่อน (Weakness)

6.2.1 คนในชุมชนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน ข้อดี-ข้อเสียและไม่ได้ประจักษ์ในประโยชน์ของการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ทำให้การปรับตัวเข้าสู่สังคมชุมชน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเติบโตของเมืองกระบี่

6.2.2 ยังไม่มีระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ในการเป็นคณะทำงานของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6.2.3 ค่านิยม ทศนคติของคนในชุมชนยังไม่ให้ความสำคัญและตื่นตัวกับการท่องเที่ยวเท่าที่ควร

6.2.4 สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยวในบางจุด เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยวชุมชน การปรับปรุงทัศนียภาพในแหล่งท่องเที่ยว

6.3 โอกาส (Opportunity)

6.3.1 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนประชาสัมพันธ์และส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเขากาโรสให้เป็นที่รู้จัก รวมถึงการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณเขากาโรส ทำให้เขากาโรสเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีชื่อเสียงและมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก

6.3.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวกระบี่ ปฏิญญาการท่องเที่ยวกระบี่ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญและกำหนดส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นการสร้างฐานรายได้ใหม่ ประกอบกับกระแสการท่องเที่ยวโลกที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น ตลอดจนการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดในระยะเวลา 5 ปี ที่ผ่านมา ย่อมมีผลเชิงบวกต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวม

6.3.3 การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในปัจจุบันให้ความสำคัญการท่องเที่ยวทางเลือก หรือการท่องเที่ยวกระแสรองอย่างการท่องเที่ยวชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ให้มีสินค้าท่องเที่ยวที่หลากหลายสมบูรณ์มากขึ้น เป็นที่น่าสนใจและทรงคุณค่าและคุ้มค่า สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักอาศัยอยู่ในจังหวัดกระบี่นานขึ้น ทำให้เพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อีก

6.4 อุปสรรค (Treats)

6.4.1 การพัฒนาของภาครัฐที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่อง โครงการพัฒนาส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาสั้นๆ ไม่ได้เป็นแผนระยะยาว เป็นแผนการทำงานรอบปีก็สิ้นสุดโครงการ

7. ท่องเที่ยวชุมชนคีรีวงค์

7.1 จุดแข็ง (Strength)

7.1.1 ป่าพรุของชุมชนคีรีวงค์มีความโดดเด่น สามารถพัฒนาต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี

7.1.2 สภาพแหล่งท่องเที่ยวมีความสมบูรณ์ เป็นป่าพรุเพียงแห่งเดียวของชุมชนอ่าวลึก มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เหมาะแก่การท่องเที่ยว

7.2 จุดอ่อน (Weakness)

7.2.1 ขาดเงินทุนในการจัดการท่องเที่ยว จึงทำให้ไม่สามารถสร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ชุมชนมากนัก

7.2.2 ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนมีเพียงบางส่วน

7.3 โอกาส (Opportunity)

7.3.1 สามารถสร้างรายการนำเที่ยวที่ต่อเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวและเกิดรายได้สู่ชุมชนในโอกาสต่อไป

7.3.2 แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก มีชื่อเสียง ทำให้ชุมชนคีรีวงค์มีชื่อเสียงไปด้วย

7.4 อุปสรรค (Treats)

7.4.1 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

8. ท่องเที่ยวชุมชนป่าทุ่งสูง

8.1 จุดแข็ง (Strength)

8.1.1 ป่าชุมชนจำนวน 7,000 ไร่ สามารถพัฒนาต่อยอดด้านการท่องเที่ยวได้

8.1.2 น้ำร้อนธรรมชาติ

8.1.3 มีสัตว์ป่า สัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์

8.1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

8.1.5 มีประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีแห่จาดเดือนสิบ ประเพณีชักพระเดือนสิบเอ็ด

8.1.6 ชุมชนเข้มแข็งด้วยเงินกองทุนชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสตรี ลานเกษตรกรรม โรงน้ำดื่ม 2 โรง กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดแครง กองทุนแม่ของแผ่นดิน

8.2 จุดอ่อน (Weakness)

8.2.1 ขาดเงินทุนในการจัดการท่องเที่ยว แต่มีเงินกองทุนประเภทอื่น

8.2.2 ขาดความรู้ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ทำให้ไม่กล้าลงทุนด้าน
ท่องเที่ยว

8.2.3 ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ป้ายบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยว

8.3 โอกาส (Opportunity)

8.3.1 ชุมชนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

8.3.2 พัฒนาเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและเป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์

8.3.3 พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

8.4 อุปสรรค (Treats)

8.4.1 ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภออ่าวลึกในภาพรวม

จุดแข็ง (Strength)

1. แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนมีความสวยงามและอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ
2. ชุมชนมีความหลากหลายของประเภทแหล่งท่องเที่ยว
3. ชุมชนท่องเที่ยวมีจำนวน 8 แห่ง กระจายอยู่ในเกือบทุกตำบล
4. มีการสร้างกลไกในการพัฒนาที่เข้มแข็งระดับอำเภอ คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก และคณะกรรมการท่องเที่ยวชุมชน
5. มีชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นตัวอย่างในการบริหารจัดการที่ดีและประสบความสำเร็จมาแล้ว เช่น ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำเสือ ท่องเที่ยวชุมชนแหลมดึก
6. ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนา
7. มีการรวบรวมและจัดทำข้อมูลพื้นฐานการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนอย่างเป็นระบบที่สามารถนำไปใช้งานและตัดสินใจในการพัฒนาในทุกระดับ

จุดอ่อน (Weakness)

1. ชุมชนส่วนใหญ่ขาดระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน
2. บางชุมชนยังไม่มีกรรวมตัวของคนในชุมชนในรูปแบบองค์กร/กลไก/คณะทำงาน เพื่อจัดการท่องเที่ยว โดยมากยังมีลักษณะต่างคนต่างทำ

3. คนในชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ไม่เห็นความสำคัญ ขาดความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และไม่สามารถจัดระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดีภายในชุมชนได้

4. คนในชุมชนมีอาชีพหลักทางการเกษตรอยู่แล้ว เช่น การทำสวนยางพารา สวนปาล์ม ทำให้ไม่มีเวลาในการประกอบอาชีพท่องเที่ยว และไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วม

5. สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มี ความเพียงพอ เช่น ถนนเข้าแหล่งท่องเที่ยว ทางเดินศึกษาธรรมชาติ ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

6. ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกบางส่วนยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ขาดการทำการตลาดและประชาสัมพันธ์ ทำให้ไม่เป็นที่รู้จัก ซึ่งโดยมากนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดกระบี่เน้นการท่องเที่ยวกระแสหลัก คือ แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล

7. ขาดการเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว โรงแรมที่พัก สถานประกอบการ ในการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน

8. หลายชุมชนยังขาดกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวโดยมากเป็นการเยี่ยมชมธรรมชาติในชุมชน

9. ขาดการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนอย่างเป็นระบบ

10. หลายพื้นที่ยังขาด กฎ กติกา ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

โอกาส (Opportunity)

1. จังหวัดกระบี่ เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวกระแสหลักจำนวนมาก เป็นโอกาสอันดีในการสร้างและขยายตลาดสู่การท่องเที่ยวชุมชน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3. หน่วยงานการท่องเที่ยวระดับประเทศให้ความสำคัญทำการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็นที่รู้จักและนิยม

4. นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดมีจุดยืนในการเป็นเมืองท่องเที่ยวคุณภาพเชิงอนุรักษ์ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. จังหวัดกระบี่ให้ความสำคัญการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทำให้มีการหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนจะเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยว นอกเหนือจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก

อุปสรรค (Treats)

1. การตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวยังคงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวทางทะเลซึ่งเป็นการท่องเที่ยวกระแสหลัก

2. การเปิดประชาคมอาเซียนทำให้มีนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชน หากชุมชนไม่มีการจัดการบริหารที่ดี

ผลจากแบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ผลจากแบบสอบถามพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวนทั้งสิ้น 375 คน ซึ่งได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม 2557 ถึงเดือนมกราคม 2558 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา แสดงด้วยตาราง 11

ตาราง 11 ตารางแสดงความถี่ ค่าร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว	จำนวน (n = 375)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	170	45.30
หญิง	205	54.70
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	38	10.10
21- 40 ปี	164	43.80
41 – 60 ปี	143	38.10
60 ปีขึ้นไป	30	8.0
สถานภาพสมรส		
โสด	104	27.70
สมรส	210	56.00
หย่าร้าง/หม้าย	35	9.30
แยกกันอยู่	24	6.50
ไม่ตอบคำถาม	2	0.50

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	จำนวน (n = 375)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	11	2.90
มัธยมศึกษาตอนต้น	26	6.90
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	91	24.30
อนุปริญญา /ปวส.	94	25.10
ปริญญาตรี	136	36.30
สูงกว่าปริญญาตรี	17	4.50
อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	47	12.50
ราชการ/รัฐวิสาหกิจ	117	31.20
พนักงานบริษัทเอกชน	92	24.50
ธุรกิจส่วนตัว	78	20.80
แม่บ้าน	20	5.40
อื่นๆ	21	5.60
รายได้		
น้อยกว่า 20,000 บาท	29	7.70
20,000 – 40,000 บาท	106	28.30
40,001 – 60,000 บาท	146	38.90
มากกว่า 60,000 บาท	91	24.30
ไม่ตอบคำถาม	3	0.80
ภูมิลำเนา		
ประเทศไทย	297	79.20
ต่างประเทศ	78	20.80

จากตาราง 11 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึกส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวหญิงมากกว่านักท่องเที่ยวชาย ช่วงอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 – 40 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 41 – 60 ปี มีสถานภาพสมรส รองลงมาไม่มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพส่วนมากรับราชการ รัฐวิสาหกิจ รองลงมาเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 40,001 – 60,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย

ตาราง 12 แสดงค่าความถี่ ค่าร้อยละ พฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน (n =375)	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเดินทางมายังท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกแห่งนี้		
ครั้งแรก	158	42.10
ครั้งที่สอง	117	31.20
ครั้งที่สาม	51	13.60
มากกว่าสามครั้ง	49	13.10
2. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
พักผ่อน	233	62.00
ทัศนศึกษา/การศึกษา	70	18.70
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	40	10.70
ติดต่อธุรกิจ	19	5.10
อื่นๆ (ไปรตระนะ)...	13	3.50
3. ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้		
คนเดียว	31	8.3
กลุ่มเพื่อน	101	26.9
บริษัทนำเที่ยว	132	35.2
ครอบครัว/ญาติ	111	29.6
4. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยวิธีการใด		
รถโดยสาร/รับจ้าง	92	24.5
รถส่วนตัว	137	36.5
รถบริษัทนำเที่ยว	146	39.0

ตาราง 12 (ต่อ)

พฤติกรรมगतท่องเที่ยว	จำนวน (n =375)	ร้อยละ
5. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้		
2 วัน 1 คืน	40	10.70
3 วัน 2 คืน	101	26.90
4 วัน 3 คืน	184	49.10
มากกว่า 3 คืน	50	13.30
6. ช่วงเวลาที่ท่านมาท่องเที่ยว คือ		
วันหยุดสุดสัปดาห์	226	60.2
วันธรรมดา	97	25.9
วันหยุดสำคัญประจำปี	52	13.9
7. ความต้องการมาเที่ยวซ้ำ		
ต้องการ	300	80.0
ไม่ต้องการ	75	20.0
8. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของ ชุมชนอ่าวลึกจากแหล่งใด		
อินเทอร์เน็ต	139	37.1
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร	82	21.9
โทรทัศน์/วิทยุ	77	20.5
เพื่อน/ญาติ	57	15.2
อื่นๆ (โปรดระบุ).....	20	5.3

จากตาราง 12 พบว่า พฤติกรรมगतท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึก ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวที่มาครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางเข้ามาเพื่อพักผ่อน เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยวและมาท่องเที่ยวโดยรถของบริษัชนำเที่ยวมากที่สุด ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 4 วัน 3 คืน โดยมาท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์มากที่สุด นักท่องเที่ยวส่วนมากมีความต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกในภาพรวม

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านยานพาหนะของชุมชน	3.76	0.54	มาก
2. ด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.59	0.63	มาก
3. ด้านร้านอาหาร	3.59	0.60	มาก
4. ด้านที่พัก	3.75	0.64	มาก
5. ด้านของที่ระลึก	3.71	0.58	มาก
6. ด้านแหล่งท่องเที่ยว	3.49	0.62	ปานกลาง
ภาพรวม	3.65	0.47	มาก

ตาราง 13 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า ด้านยานพาหนะของชุมชน ด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ด้านร้านอาหาร ด้านที่พัก ด้านของที่ระลึกอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านยานพาหนะ

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ด้านพาหนะบริการของชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความสะอาดของยานพาหนะ	3.93	0.74	มาก
2. ความสะอาด	3.89	0.75	มาก
3. ความปลอดภัย	3.84	0.82	มาก
4. สภาพของยานพาหนะ	3.77	0.74	มาก
5. ความทันสมัยของยานพาหนะ	3.46	0.86	ปานกลาง
6. การบริการในยานพาหนะ	3.71	0.94	มาก

จากตาราง 14 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านยานพาหนะชุมชนอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่า ความสะอาด ความสะอาด ความปลอดภัย

ปลอดภัย สภาพของยานพาหนะและการบริการในยานพาหนะของชุมชนอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจความทันสมัยของยานพาหนะอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. กิริยามารยาท	4.03	0.92	มาก
2. มีความเป็นกันเอง	3.61	0.98	มาก
3. บรรยายเข้าใจง่าย สนุก	3.93	0.97	มาก
4. มีความรู้ดี	3.49	0.91	ปานกลาง
5. การบริการ	3.21	0.92	ปานกลาง
6. การให้ข้อมูล	3.29	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่า กิริยามารยาท ความเป็นกันเอง บรรยายเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมาก ส่วนความพึงพอใจด้านความรู้ การบริการ การให้ข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านอาหารและเครื่องดื่ม

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ด้านร้านอาหารเครื่องดื่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. รสชาติ	3.13	0.89	ปานกลาง
2. ความสะอาด	3.54	0.79	มาก
3. เพียงพอ	3.54	0.86	มาก
4. ราคาเหมาะสม	3.69	0.83	มาก
5. บรรยากาศของร้าน	3.82	0.76	มาก
6. คุณภาพดี	3.79	0.74	มาก

จากตาราง 16 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านอาหารและเครื่องดื่มอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่า รสชาติอาหารอยู่ในระดับปานกลางส่วนด้านความสะอาด ความเพียงพอ ราคา บรรยากาศของร้านและคุณภาพอาหารอยู่ในระดับมาก

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านที่พัก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านที่พัก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ความสะอาด	3.79	0.76	มาก
2. บริเวณที่พักมีความปลอดภัย	3.75	0.79	มาก
3. ราคาที่พัก	3.78	0.94	มาก
4. การบริการ	3.68	0.91	มาก
5. ความสะดวกสบาย	3.80	0.92	มาก
6. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก	3.71	0.92	มาก

จากตาราง 16 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านที่พักอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่า ความสะอาด ความปลอดภัย ราคา ความสะดวกสบาย สิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านของที่ระลึก

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ด้านของที่ระลึก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. สถานที่จำหน่าย	3.85	0.92	มาก
2. สินค้าและของที่ระลึกมีความหลากหลาย	3.52	0.84	มาก
3. มีการสาธิต วิธีการทำของที่ระลึก	3.93	0.81	มาก
4. บรรจุภัณฑ์	3.73	0.79	มาก
5. ราคา	3.69	0.81	มาก
6. คุณภาพ	3.53	0.92	มาก

ตาราง 17 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านของที่ระลึกอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาเป็นรายข้อพบว่า สถานที่จำหน่าย ความหลากหลาย การสาธิต การทำของที่ระลึก บรรจุภัณฑ์ ราคา คุณภาพของที่ระลึกอยู่ในระดับมากทั้งหมด

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการท่องเที่ยวด้านแหล่งท่องเที่ยว

ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว ด้านแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การเข้าถึง	3.38	0.76	ปานกลาง
2. ความน่าสนใจ	3.45	0.78	ปานกลาง
3. ความสวยงาม	3.38	0.78	ปานกลาง
4. ความเป็นเอกลักษณ์	3.41	0.78	ปานกลาง
5. การตกแต่งภูมิทัศน์	3.48	0.81	ปานกลาง
6. ความมีชื่อเสียง	3.84	0.81	มาก

จากตาราง 18 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการท่องเที่ยวภายในชุมชนอ่าวลึกในด้านแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาเป็นรายด้านพบว่า การเข้าถึง ความน่าสนใจ ความสวยงาม ความเป็นเอกลักษณ์ การตกแต่งภูมิทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความพึงพอใจความมีชื่อเสียงอยู่ในระดับมาก

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวของท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ชุมชนอ่าวลึกเป็นชุมชนท่องเที่ยวระดับอำเภอ มีชุมชนย่อยอีก 8 ชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นระบบและมีการกระจายนักท่องเที่ยวสู่ชุมชนต่างๆ ได้อย่างลงตัว ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกได้นำเอารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมารองรับนักท่องเที่ยว ดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ (Cave Exploring and Natural)

ผลจากการสำรวจชุมชน พบว่ามีทรัพยากรท่องเที่ยวจำนวน 4 ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวเป็นถ้ำซึ่งประกอบด้วย ชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนหนองทุ่งนา ชุมชนถ้ำคลัง ชุมชนถ้ำเพชร ผู้วิจัยได้นำเอาแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนมาสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว เนื่องจากถ้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูด

นักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสท่องเที่ยวชุมชนเหล่านี้ เนื่องจากอำเภออ่าวลึกเป็นอำเภอที่ประกอบไปด้วยภูเขาหินปูน ทำให้เกิดถ้ำจำนวนมากและเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนด้วย โดยมีองค์ประกอบของการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชน รายการนำเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว ระยะทางในการท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวและจำนวนวันในการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว

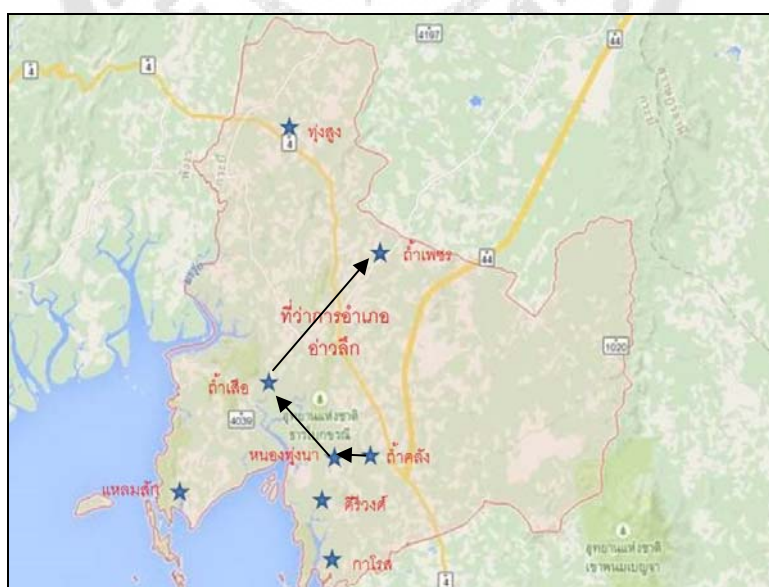
1. ถ้ำคลัง
2. ถ้ำหนองพุงนา
3. ถ้ำเสือน้อย ถ้ำนางฟ้า
4. ถ้ำเพชร

กิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวเทือกเขาในอำเภออ่าวลึกเป็นเขาหินปูน ทำให้มีถ้ำจำนวนมาก เขาแต่ละลูกมีลักษณะรูปร่างแปลกตา ทำให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวในถ้ำแห่งนี้ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมปั่นจักรยานชมวิถีชีวิตและแหล่งท่องเที่ยว
2. กิจกรรมศึกษาถ้ำที่มีความแปลกตา

แผนผังเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 4 เส้นทางการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและธรรมชาติ

ระยะทาง

ถ้ำคลัง - ถ้ำหนองทุ่งนา ระยะทาง 3 กิโลเมตร

ถ้ำหนองทุ่งนา - ถ้ำเสือ ระยะทาง 10 กิโลเมตร

ถ้ำเสือ - ถ้ำเพชร ระยะทาง 12 กิโลเมตร

รายการนำเที่ยว

รายการนำเที่ยวแบบเต็มวัน: ถ้ำเพชร ถ้ำคลัง ถ้ำหนองทุ่งนา ถ้ำเสือน้อย

07.00 น. : รับนักท่องเที่ยวจากโรงแรม/สนามบิน

08.00 น. : ออกเดินทางสู่ถ้ำคลังซึ่งได้รับสมญานามว่า “ราชาแห่งถ้ำ” มีห้องทั้งหมด 13 ห้อง ล้วนแต่มีความวิจิตรงดงาม

10.00 น. : ออกเดินทางสู่ถ้ำหนองทุ่งนา ชมถ้ำที่มีความแปลกตา ชมสัตว์หายาก คือค้างคาว หน้ายักษ์กุมภกรรณ

12.00 น. : เดินทางเข้าชุมชนถ้ำเสือ รับประทานอาหารมื้อเที่ยง ณ ร้านอาหารของชุมชน ถ้ำเสือ

13.00 น. : ชมผลิตภัณฑ์โอท็อป และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนตามอัธยาศัย

13.30 น. : เข้าชมถ้ำเสือน้อย ชมความงามของถ้ำที่มีร่องรอยการอาศัยของมนุษย์ในสมัยโบราณ

15.00 น. : เดินทางมุ่งสู่ถ้ำเพชร ชมถ้ำที่มีความสวยงามราวกับเพชร มีความลึกประมาณ 200 เมตร ใช้เวลาศึกษาถ้ำประมาณ ชั่วโมงครึ่ง

16.30 น. : ส่งนักท่องเที่ยวกลับที่พักชุมชน หรือโรงแรมอื่นๆ ต่อไป

หมายเหตุ: รายการนำเที่ยวอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ โดยยึดผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ผลการตรวจสอบรูปแบบรายการนำเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและพักในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จำนวน 375 คน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในรายการนำเที่ยวรูปแบบศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ (Cave Exploring and Natural) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทางและระยะเวลาในการท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน

รูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (Trekking)

จากการสำรวจชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลักจำนวน 2 แห่ง คือ ชุมชนคีรีวงค์ ชุมชนทุ่งสูง ผู้วิจัยจึงได้นำเอามาสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว โดยรวมเอาแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมไว้ในรูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวหลัก กิจกรรมท่องเที่ยว ระยะเวลา แผนผังเส้นทางการท่องเที่ยว รายการนำเที่ยวและจำนวนวันในการท่องเที่ยว

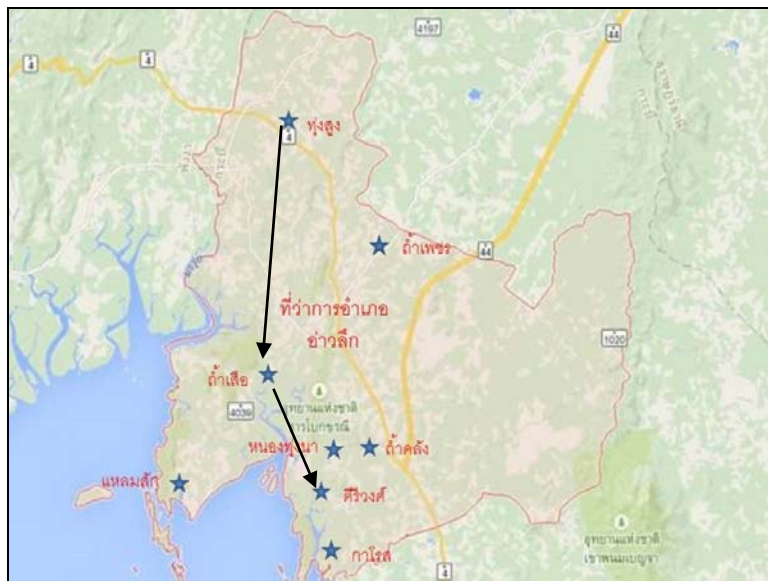
แหล่งท่องเที่ยว

1. ป่าชุมชนทุ่งสูง
2. ป่าพรุคคีรีวงค์
3. หุบเขาคีรีวงค์

กิจกรรมท่องเที่ยว

1. เดินป่าชุมชนค้นหาความรู้ ป่าชุมชนทุ่งสูง อยู่ที่ตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก ชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อรักษาหวงแห่นผืนป่าไว้ เป็นป่าชุมชนของชาวบ้านโดยใช้แรงงานชาวบ้านจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีต้นไม้ชนิดต่างๆ พืช สมุนไพร สัตว์ป่านานาชนิด เช่น ไก่ป่า เต่าบก กระเจง เป็นต้น
2. เดินป่าพรุคคีรีวงค์ เป็นที่มีน้ำท่วมขังด้านล่างของป่า ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันทำสะพานเพื่อเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ในป่าพรุคคีรีวงค์มีความหลากหลายและเกี่ยวเนื่องกัน ป่าพรุคคีรีวงค์มีลักษณะเป็นกลุ่มๆ มีต้นไม้ชนิดต่างๆ ให้ศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม สวยงามเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง

แผนผังเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 5 เส้นทางการเดินทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

ระยะทาง

ชุมชนป่าทุ่งสูง - ชุมชนถ้ำเสือ ระยะทาง 16 กิโลเมตร

ชุมชนถ้ำเสือ - ป่าพรุศรีวงส์ ระยะทาง 12 กิโลเมตร

รายการนำเที่ยว

รายการนำเที่ยวแบบเต็มวัน: ป่าชุมชนทุ่งสูง ป่าพรุศรีวงส์

07.00 น. : รับนักท่องเที่ยวจากที่พัก / สนามบิน

08.00 น. : ออกเดินทางมุ่งสู่ป่าชุมชนทุ่งสูง และศึกษาธรรมชาติตามเส้นทางศึกษา มีทั้งหมด 3 เส้นทาง โดยมีจุดชมต้นไม้หายาก จุดชมสัตว์ป่า และสมุนไพรรชนิดต่างๆ

12.00 น. : ออกเดินทางมุ่งสู่ชุมชนถ้ำเสือ รับประทานอาหารมือเที่ยง ณ ร้านอาหารของชุมชนถ้ำเสือ

13.00 น. : ชมสินค้าโอท็อปภายในชุมชน และเลือกซื้อสินค้าตามอัธยาศัย

13.30 น. : เดินทางสู่ชุมชนศรีวงส์ เพื่อศึกษาป่าพรุ ตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ทำเป็นสะพานไม้เพื่อเดินศึกษาธรรมชาติ ชมต้นไม้ชนิดต่างๆ

16.30 น. : ส่งนักท่องเที่ยวกลับที่พักชุมชน หรือโรงแรม

หมายเหตุ: รายการนำเที่ยวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยยึดผลประโยชน์ของ นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ผลการตรวจสอบรูปแบบรายการนำเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาพักและท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึกจำนวน 375 คน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (Trekking) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.72 ด้านแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทางและระยะเวลาในการท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Eco-Marine Tourism)

ผลการสำรวจท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก มีแหล่งท่องเที่ยวหลักจำนวน 2 ชุมชน มีพื้นที่ติดทะเลอันดามัน โดยชายฝั่งทะเลมีภูเขาที่เป็นภูเขาหินปูน ใช้ทะเลเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยนำเอามาสร้างเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล โดยมีองค์ประกอบ คือ แหล่งท่องเที่ยวหลัก กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทาง ระยะเวลา รายการนำเที่ยวและจำนวนวันในการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว

1. แหลมสั๊ก ได้แก่ ถ้ำชาวเล แหลมชาวเล เสาหินบอนไซ
2. เขากาโรส ได้แก่ คลอง หุบเขาตาปีศาจ

กิจกรรมท่องเที่ยว

1. ล่องเรือชมความมหัศจรรย์ของทะเลแหลมสั๊ก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลักคือ ถ้ำชาวเล แหลมชาวเล เสาหินบอนไซ เป็นหลัก
2. ล่องเรือชมความงามของเขากาโรส ซึ่งมีกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอยู่ที่บริเวณคลองเสียงเขา คลองลอด และคลองสาย ชมความงามของหน้าต่างมนุษย์ถ้ำ และหุบเขาตาปีศาจ

ผลจากการตรวจสอบรูปแบบรายการนำเที่ยว

ผลจากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและพักในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จำนวน 375 คน ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 ด้านแหล่งท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านกิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทางและระยะเวลาในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ (Eco-Marine Tourism Trekking and Cave Exploration)

รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนนี้ เป็นการผสมผสานรูปแบบการท่องเที่ยวทั้งสามรูปแบบ ซึ่งมาจากประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทั้งสามประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ แหล่งท่องเที่ยวประเภทป่า แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยได้เลือกเที่ยวตามความสนใจโดยเฉพาะ นักท่องเที่ยวที่มีเวลาท่องเที่ยวในชุมชนนี้ไม่ควร 3 วัน เลือกท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ แหล่งท่องเที่ยวหลัก กิจกรรมท่องเที่ยว ระยะเวลา เส้นทาง การท่องเที่ยว รายการนำเที่ยวและจำนวนวันในการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่ 1 ประเภททะเล

1. แหลมสັก ได้แก่ ถ้ำชาวเล แหลมชาวเล เสาหินบอนไซ
2. เขากาโรส ได้แก่ คลอง หุบเขาตาปีศาจ

แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่ 2 ประเภทป่า

1. ป่าชุมชนทุ่งสูง
2. ป่าพรุศีรังศ์และหุบเขาดีรังศ์

แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มที่ 3 ประเภทถ้ำ

1. ถ้ำคลังและถ้ำหนองทุ่งนา
2. ถ้ำเสือน้อย ถ้ำนางฟ้าและถ้ำเพชร

กิจกรรมท่องเที่ยว

1. ล่องเรือชมความมหัศจรรย์ของทะเลแหลมสັก โดยมีแหล่งท่องเที่ยวหลักคือ ถ้ำชาวเล แหลมชาวเล เสาหินบอนไซ เป็นหลัก

2. ล่องเรือชมความงามของเขากาโรส ซึ่งมีกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอยู่ที่บริเวณคลองเสียงเขา คลองลอด และคลองสาย ชมความงามของหน้าต่างมนุษย์ถ้ำ และหุบเขาตาปีศาจ

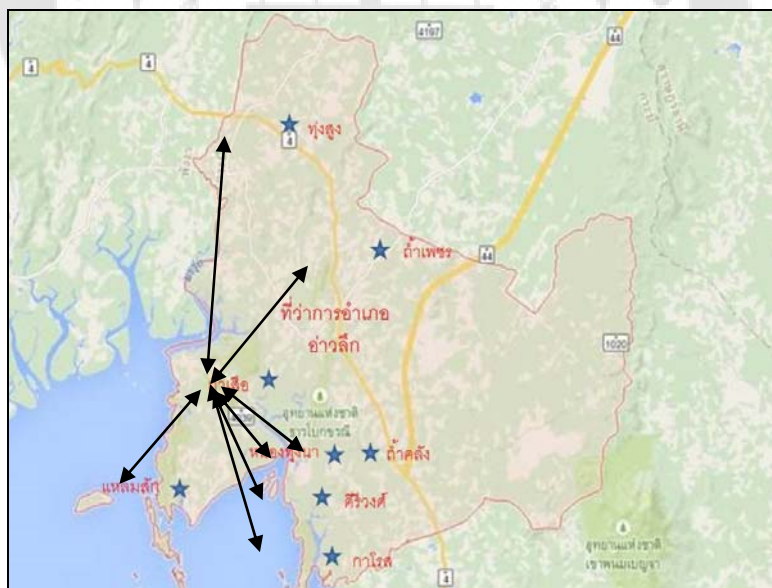
3. เดินป่าชุมชนค้นหาความรู้ ป่าชุมชนทุ่งสูง อยู่ที่ตำบลเขาใหญ่ อำเภออ่าวลึก ชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อรักษาหวงแห่นผืนป่าไว้ เป็นป่าชุมชนของชาวบ้านโดยใช้แรงงานชาวบ้านจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีต้นไม้ชนิดต่างๆ พืช สมุนไพร สัตว์ป่านานาชนิด เช่น ไก่ป่า เต่าบก กระเจง เป็นต้น

4. เดินป่าพรุศวิวงศ์ เป็นที่มีน้ำท่วมขังด้านล่างของป่า ชาวบ้านในชุมชนร่วมกันทำสะพานเพื่อเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ระบบนิเวศน์ในป่าพรุศวิวงศ์นั้นมีความหลากหลายและเกี่ยวเนื่องกัน ป่าพรุศจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มๆ มีต้นไม้ชนิดต่างๆ ให้ศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม สวยงามเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง

5. กิจกรรมชมถ้ำในกลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ถ้ำคลัง ถ้ำหนองทุ่งนา

6. กิจกรรมชมถ้ำในกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ถ้ำเสือ ถ้ำนางฟ้า ถ้ำเพชร

แผนผังเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 7 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล

ระยะทาง

แหลมสีก - กาโรส ระยะทาง 26 กิโลเมตร

แหลมสีก - กาโรส ระยะทาง 10 กิโลเมตร (ทางทะเล)

- ป่าทุ่งสูง - ถ้ำเสือ ระยะทาง 16 กิโลเมตร
- ถ้ำเสือ - ป่าพรุศีรังศ์ ระยะทาง 12 กิโลเมตร
- ถ้ำคลัง - ถ้ำหนองทุ่งนา ระยะทาง 3 กิโลเมตร
- ถ้ำหนองทุ่งนา - ถ้ำเสือ ระยะทาง 10 กิโลเมตร
- ถ้ำเสือ - ถ้ำเพชร ระยะทาง 12 กิโลเมตร

รายการนำเที่ยว

รายการนำเที่ยวแบบเต็มวัน: การท่องเที่ยวทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ

- 07.00 น. : รับนักท่องเที่ยวจากที่พัก/สนามบิน
- 08.00 น. : เดินทางถึงชุมชนอ่าวลึก สามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวตามรายการนำเที่ยวในภาคเช้า จำนวน 1 รายการ เช่น ทางทะเล ถ้ำ หรือเดินป่า
- 12.00 น. : รับประทานอาหารมื้อเที่ยง ณ ร้านอาหารชุมชนแหลมสักหรือ ชุมชนถ้ำเสือ
- 13.00 น. : นำชมวิถีชีวิตชุมชน เลือกซื้อสินค้าโอท็อปตามอัธยาศัย
- 13.30 น. : เดินทางท่องเที่ยวตามกลุ่มสนใจของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 1 รายการ เช่น ทางทะเล ถ้ำหรือเดินป่า
- 16.30 น. : ส่งนักท่องเที่ยวกลับที่พักชุมชน หรือโรงแรม

หมายเหตุ: รายการนำเที่ยวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยยึดผลประโยชน์ของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

ผลจากการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยว

จากการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวและพักในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จำนวน 375 คน พบว่ามีความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ (Eco-marine Tourism Trekking and Cave Exploring) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนอ่าวลึกทั้งสามรูปแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.64 ด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นเดียวกันกับรูปแบบการท่องเที่ยวทั้งสามรูปแบบที่ผ่านมา ส่วนด้านเส้นทางและระยะเวลาในการท่องเที่ยวแบบผสมผสานนี้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

สรุปผลการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

จากการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก ทั้ง 4 รูปแบบ ผลการตรวจสอบปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 20 สรุปผลการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

รายการตรวจสอบ	รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก											
	ศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ			เดินป่า			เชิงนิเวศทางทะเล			เชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
แหล่งท่องเที่ยว	3.85	0.92	มาก	3.76	0.78	มาก	3.13	0.89	ปานกลาง	3.61	0.98	มาก
กิจกรรมท่องเที่ยว	3.52	0.84	มาก	3.78	0.94	มาก	3.55	0.79	มาก	3.94	0.97	มาก
เส้นทาง	3.93	0.81	มาก	3.68	0.91	มาก	3.54	0.85	มาก	3.49	0.91	ปานกลาง
ระยะเวลา	3.74	0.79	มาก	3.80	0.92	มาก	3.69	0.83	มาก	3.21	0.92	ปานกลาง
ความชอบรูปแบบการท่องเที่ยว	3.70	0.81	มาก	3.72	0.92	มาก	3.82	0.76	มาก	3.64	0.71	มาก

จากตาราง 19 ผลจากการตรวจสอบรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึกทั้ง 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดินป่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้ง 4 รูปแบบ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่” เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development Research) ในเขตพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเฉพาะในเขตอำเภออ่าวลึกจังหวัดกระบี่ โดยมีชุมชนที่เข้าร่วมจำนวน 8 ชุมชน เป็นพื้นที่ศึกษา และได้ศึกษาข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง คือนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่

การศึกษาสภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึกในครั้งนี้ ชุมชนมีทรัพยากรที่พร้อมในการท่องเที่ยว มีทรัพยากรธรรมชาติ 20 แห่ง ทรัพยากรวัฒนธรรม 9 รายการ ทรัพยากรและปรากฏการณ์ที่สำคัญ 2 รายการ ทรัพยากรกิจกรรม 17 กิจกรรม ทรัพยากรบริการ 5 รายการ

2. รูปแบบการท่องเที่ยวของท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึกในครั้งนี้ ได้รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบ คือ รายการนำเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลา เส้นทางกิจกรรม จำนวนวันในการท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผล จำแนกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก

สภาพการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วยพื้นฐานชุมชนที่มีองค์ประกอบหลักในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาใช้บริการในพื้นที่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของชุมชน (พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์, 2553: 57) ได้แนะแนวทางพื้นฐานของชุมชนที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและขั้นตอนการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยนำ

หลักการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Travel Resources) ในการอภิปรายผลในครั้งนี้ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและหมายถึงชีวิตแลผู้คนในวัฒนธรรมนั้นๆ (นิตยา ชัชกุล. 2554: 262), (วรรณ วทัญญู. 2546: 60) รวมถึงเทศกาลงานประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นจุดดึงดูดการท่องเที่ยว หรือ “จุดขาย” ของการท่องเที่ยว (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์. 2554: 71) ลักษณะที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว สำหรับในการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะหมายถึงสถานที่ท่องเที่ยว

1.1 ทรัพยากรท่องเที่ยว (Tourism Resources) ทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบไปด้วย ทรัพยากรย่อยที่ทำหน้าที่ทางการท่องเที่ยว ขออภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1.1.1 ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ทรัพยากรประเภทนี้นับว่าเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ อาจจะสวยงามหรือแปลกประหลาด เช่น น้ำตก น้ำพุร้อน ชายหาด เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติในท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก เป็นชุมชนท่องเที่ยวหนึ่งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามมากชุมชนหนึ่ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้จะได้รับการดูแลบำรุงรักษาเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Gusman; Canizares ; & Pavon. 2011: 69-84) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศกำลังพัฒนาพบว่า การพัฒนาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นในพื้นที่ชุมชนทำให้การท่องเที่ยวพัฒนาขึ้น

แนวทางการใช้ประโยชน์ ที่ผ่านมามีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ใช้เฉพาะในการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้เริ่มพัฒนาการใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เช่น ชุมชนทุ่งสูงให้ใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งหาอาหารในบางฤดูกาล เช่น การหาหน่อไม้ การเก็บผักหวาน การเก็บเห็ดตามฤดูกาล เป็นต้น ส่วนชุมชนที่ใช้ทรัพยากรทางทะเล ก็ใช้ประโยชน์จากเรือท่องเที่ยวเป็นเรือประมงในนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้เกิดรายได้จากทรัพยากรท่องเที่ยว

ข้อจำกัด จุดเด่น ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนหลายแห่งมีข้อจำกัดในการใช้ เช่น ถ้าคลังมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวันไม่เกิน 60 คนต่อวัน ส่งผลให้มัคคุเทศก์ที่นำนักท่องเที่ยวก็ลดจำนวนตามไปด้วย มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหนึ่งคนนำนักท่องเที่ยวชมถ้าได้ไม่เกิน 6 คน บางกลุ่มของนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มขนาดเล็ก และไม่อนุญาตให้ชมถ้าเพียงลำพัง ส่วนถ้าในชุมชนหนองนาไม่สามารถเข้าชมได้ในฤดูฝน เพราะภายในถ้ำมีน้ำท่วมขัง หรือเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว กลุ่มญาติเท่านั้น

1.1.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม (Cultural Resources) เป็นการศึกษาถึงคุณค่าและความหมายของทรัพยากรวัฒนธรรมต่อสังคมมนุษย์ในปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องก่อนที่จะดำเนินการต่อไป ซึ่งเป็นหนึ่งที่มีมนุษย์

กำหนดค่าให้กับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ดังนั้นความหมายและคุณค่าจึงมีความแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของคนแต่ละสังคมในบริบทนั้นๆ และข้อเท็จจริงที่ว่าคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปตามกาล ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้สอดคล้องกับ ดวงใจพานิชเจริญกิจ (2555: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชิโนโปตุกีส พบว่า องค์ประกอบด้านเอกลักษณ์มรดกวัฒนธรรมชุมชนมีความพร้อมมาก และสอดคล้องกับสุภาภรณ์ ประสงค์ทัน (2555: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาเรื่องทุนทางสังคมกับแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชาวไทยพวนอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก พบว่าทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นทุนที่เด่นชัดที่สุด และยังสอดคล้องกับ (Giampiccoli; & Kallis. (2012: 173 - 188) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เสนอแนวทางการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน เป็นการเสริมสร้างกระบวนการท่องเที่ยวชุมชนได้เป็นอย่างดี

แนวทางการใช้ประโยชน์ จากเดิมการท่องเที่ยวชุมชนอำเภอเล็ก ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่ในสภาพปัจจุบันได้นำเอาทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายมาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว เช่น การนำเอาการแสดงพื้นบ้านมาแสดงให้นักท่องเที่ยวชม โดยช่วงเวลาที่ทำการแสดงในช่วงรับประทานอาหารมื้อค่ำ โดยชุมชนแรกที่ดำเนินการคือชุมชนถ้ำเสือ ทำให้คนในชุมชนได้ฝึกการแสดงและสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ข้อจำกัด จุดเด่น จุดที่เด่นที่สุดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ความหลากหลายของวัฒนธรรมของคนสามเฝ้า จนทำให้เกิดสามวัฒนธรรมในพื้นที่เดียวกัน จนทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนต้องเพิ่มเวลาในการท่องเที่ยวเพื่อชมวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ส่วนข้อจำกัดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ประเพณีมีตามฤดูกาลไม่ได้มีให้ชมตลอดเหมือนธรรมชาติ

1.1.3 ทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญ (Event Resources) เป็นการจัดขึ้นภายในชุมชน ที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว ในชุมชนอำเภอเล็กมีงานที่จัดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวมีเพียง 2 งาน คืองานกระบี่เบิกฟ้าอันดามันและงานรักอำเภอเล็ก ซึ่งทั้งสองงานมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและในระดับอำเภอ

แนวทางการใช้ประโยชน์ เป็นการจัดงานเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน สิ่งที่สำคัญที่ควรดำเนินการคือ ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น มีการขยายไปสู่ระดับประเทศ เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์มากขึ้นและเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มากขึ้น

ข้อจำกัด จุดเด่น เป็นงานที่มุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ที่สำคัญเป็นงานประจำปี ผู้ที่มีความสนใจสามารถเข้าชมได้ตามวันและเวลาดังกล่าว

1.1.4 ทรัพยากรกิจกรรม (Activities Resources) กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนอ่าวลึกมีหลากหลายกิจกรรม สามารถเลือกทำได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมผจญภัย เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มคนที่มีมีลักษณะของการอนุรักษ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้นๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น หากไม่ถนัดกับกิจกรรมผจญภัย คุณก็สามารถเลือกกิจกรรมที่ใช้ทักษะน้อยลงและปลอดภัยกว่า อย่างการพายเรือคายัค ซึ่งมีพื้นที่ให้เลือกไปท่องเที่ยวหลายแห่ง ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวัฒนธรรม นั่งเรือล่องชมป่าโกงกาง และอื่นๆ อีกมากมาย ผลการวิจัยของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกยังสอดคล้องกับอรุณศรี อื้อศรีวงศ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนห้วยแร่ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวสวนผลไม้ การตกกุ้ง หลวง ข้าวห่อกาบหมาก ขนมจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและที่พักแบบโฮมสเตย์ ผลผลิตแปรรูปมังคุด การนวดบำบัด การฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นในการปลูกข้าว การละเล่นกลองยาวและกลองรำพา และยังก่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเปลือกผลไม้เป็นสบู่เครื่องสำอาง และจากวัสดุพืชเป็นยาแก้นิ่วและยาต้ม ซึ่งเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอแนวความคิดและกรอบในการวางแผนการดำเนินงานและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

แนวทางการใช้ประโยชน์ กิจกรรมท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความหลากหลาย ถ้านำกิจกรรมเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ให้ครบทุกกิจกรรม จะสามารถเพิ่มเวลาในการท่องเที่ยวให้มากขึ้น ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย กิจกรรมที่ชุมชนทำสามารถพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้อีกด้วย

ข้อจำกัด จุดเด่น ผลจากการสอบถามนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนมากใช้เวลาวันหยุดสุดสัปดาห์ในการท่องเที่ยว เช่น วันศุกร์ – อาทิตย์ เป็นต้น ทำให้กิจกรรมต่างๆ ต้องทำในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดหนึ่งของการท่องเที่ยว

1.1.5 ทรัพยากรบริการ (Service Resources) การบริการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก ซึ่งประกอบด้วย การบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งมีอาหารท้องถิ่นและอาหารทะเลที่มีชื่อเสียง บริการให้เช่าเรือคายัค เรือแคนู เรือหางยาว และการบริการให้เช่าเรือท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่เรือที่แยกออกจากท่าเรือประมง ท่าเรือเกษตรที่ใช้ขนส่งสินค้าทางการเกษตร การให้บริการที่พักทั้งแบบโฮมสเตย์ แพสเตย์ บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ซึ่งสอดคล้องกับ วันทนา เนาวิวัน และลำยอง ปลั่งกลาง (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรบริการที่สำคัญของชุมชนคือบริการเช่าเรือเพื่อล่องชมวิถีชีวิตและไว้พระทำบุญ และยังสอดคล้องกับ (Gusman;

Canizares; & Pavon. 2011: 69-84) ในด้านทรัพยากรบริการด้านที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเป็นบทบาทของเจ้าบ้านที่มีความสำคัญมาก

แนวทางการใช้ประโยชน์ ชุมชนมีการบริการนักท่องเที่ยวหลายอย่างด้วยกัน ทำให้การท่องเที่ยวสามารถดำเนินการต่อไปด้วยความคล่องตัว มีการพึ่งพาบริการซึ่งกันและกัน เช่น บางชุมชนไม่มีบริการด้านอาหารเครื่องดื่ม ที่พัก ก็สามารถใช้บริการกับชุมชนที่มีได้

ข้อจำกัด จุดเด่น ข้อจำกัดที่สำคัญของการท่องเที่ยว มีทรัพยากรบริการไม่ครบในบางชุมชน เช่น มัคคุเทศก์ไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ส่วนมากไม่สามารถบริการนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องภาษาต่างประเทศ เป็นผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักในชุมชนมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

1.2 ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก

ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรัชย์ บุญเจริญ (2550: ออนไลน์) , ชุกกลิน อุณวิจิตร (2554: ออนไลน์) แนวคิดด้านการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืน ผู้คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับธรรมชาติเป็นสำคัญ เกณฑ์ชี้วัดชุมชนต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสำคัญ คือ องค์ประกอบด้านการจัดการ ด้านองค์กรชุมชน ด้านการเรียนรู้และด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

1.2.1 ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณวิมล ภู่านาค. (2558: 63 -74) ได้ทำการศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ปราบกฏว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

แนวทางการใช้ประโยชน์ สามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมไปใช้ในการจัดรายการนำเที่ยว เพื่อนำเสนอเพิ่มรายการนำเที่ยวของชุมชนต่อไป จากผลการสัมภาษณ์ภาครัฐ ทำให้ทราบว่าได้ทำการตลาดและประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอขายรายการนำเที่ยวเป็นแบบแพ็คเกจ คีน เสนอรายการท่องเที่ยวแบบรวม ทำให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่ม บางคนไม่มีโอกาสเลือกท่องเที่ยวตามความสนใจของตัวเอง

ข้อจำกัด จุดเด่น แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนมีความแตกต่างจากชุมชนอื่น มีความเป็นเอกลักษณ์ เมื่อมีการถ่ายรูปหรือการถ่ายรูปร่างตัวเองกับสถานที่ (Selfie) กับแหล่งท่องเที่ยวทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่สำคัญ

1.2.2 องค์การชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้ากันมีประชาธิปไตย หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ จีราพร ประสารการและคนอื่นๆ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการจัดองค์กรในชุมชน ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนในส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ 1) เป็นผู้กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว 2) กำหนดโครงสร้างองค์กรที่มีผู้รับผิดชอบงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยชุมชนเอง และยังคงสอดคล้องกับ สุรัชย์ บุญเจริญ (2550: ออนไลน์) (Manyara; & Jones. 2007: 628 - 644), (Okazaki. 2008: 511 - 529) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวทางการใช้ประโยชน์ การรวมตัวกันและการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมีผลให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดระเบียบในการดำเนินงาน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของกลุ่มต่างๆ ขึ้น ร่วมกันทำกิจกรรมให้เกิดรายได้ ในอนาคตก็สามารถเพิ่มกลุ่มขึ้นมาได้อีก เช่น กลุ่มผลิตของที่ระลึก เป็นต้น

ข้อจำกัด จุดเด่น จากผลการลงภาคสนามในการทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่า มีประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน เนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งผู้นำชุมชนควรเข้าไปทำความเข้าใจและให้ความรู้และชักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มต่อไป

1.2.3 การจัดการท่องเที่ยว มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์สุดา พุฒจรรย์และคนอื่นๆ (2556: 102 -117) ได้ทำการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด พบว่าชมรมท่องเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ สมาชิกซึ่งเป็นคนในชุมชน ชื่อหุ้นและได้รับเงินปันผลรายปีจากสัดส่วนร้อยละ 35 จากรายได้ทั้งหมดของกิจกรรมพายเรือคายัค นั่งเรือมาด และนั่งเรือมาดพร้อมรับประทานอาหารค่ำ และร้อยละ 65 จัดสรรเพื่อการบริหารงานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะประโยชน์และการจัดสวัสดิการสังคม และยังคงสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (Lucchetti; & Font. 2013: 27 - 35) ในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้

ชุมชนประสบผลสำเร็จ พบว่า การกระจายผลประโยชน์กลับสู่ชุมชนอย่างเป็นธรรมจะส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

แนวทางการใช้ประโยชน์ การกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ทำให้การท่องเที่ยวชุมชนเกิดความยั่งยืน ทุกชุมชนควรมีกองทุนท่องเที่ยวเพื่อสาธารณะ เพื่อนำผลประโยชน์กลับมาใช้กับการบริการสาธารณะ เช่น โรงเรียน วัด มัสยิด ศาลเจ้า เป็นต้น แต่สภาพในปัจจุบันมีเพียงชุมชนค้าเสื้อและชุมชนแหลมสักเท่านั้นที่มีกองทุนท่องเที่ยว

ข้อจำกัด จุดเด่น จากผลในการลงภาคสนามพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนมีฤดูกาลท่องเที่ยว และนอกฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้การจัดการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง รายได้จากการท่องเที่ยวไม่แน่นอน ในฤดูกาลท่องเที่ยวมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป ส่วนนอกฤดูกาลท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวก็น้อยเกินไปเช่นกัน

1.2.4 การเรียนรู้และกิจกรรม ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน ซึ่งสอดคล้องกับ (อุไรวรรณ สุภานิตย์. 2554: 11 - 19) , (ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ. 2553: 82 - 90) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนโดยการใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ (ปัทมทิญา สิงห์คราม. 2557: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท่ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ปัจจัยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบที่สำคัญคือการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

แนวทางการใช้ประโยชน์ กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน การยอมรับในความแตกต่างในวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน กิจกรรมการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวด้วยตัวเองควรเพิ่มมากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเรื่องภาษาต่างประเทศ เช่น การทำป้ายนิเทศ ป้ายประชาสัมพันธ์หลายภาษา โบรชัวร์ แผ่นพับ เป็นต้น

ข้อจำกัด มีข้อจำกัดในด้านภาษาต่างประเทศ ทำให้การสื่อสารระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไม่ประสบผลสำเร็จ

2. รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึก

เนื่องจากท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกเป็นชุมชนท่องเที่ยวระดับอำเภอ มีชุมชนย่อยอีก 8 ชุมชน มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเป็นอย่างมาก เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นระบบและมีการกระจายนักท่องเที่ยวสู่ชุมชนต่างๆ ได้อย่างลงตัว ชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึกได้นำเอารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมารองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (เพชรศรี นนท์ศิริ. 2554: เอกสาร

ประกอบการประชุมวิชาการ) ได้ทำการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วมคนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งในด้านการจัดตั้ง วางแผน และดำเนินงาน และในการศึกษาคั้งนี้ยังสอดคล้องกับ (นพรัตน์ ศุทธิถกถ. 2555: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน. ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดการตลาดน้ำมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินงานมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมการวางแผนและประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 3) ด้านการคมนาคม จัดให้มีบริการรถและเรือรับจ้างเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกหรือขึ้นจักรยานท่องเที่ยวในชุมชน

2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวศึกษาถ้ำและสัมผัสธรรมชาติ (Cave Exploring and Natural) ถ้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสท่องเที่ยวชุมชนแห่งนี้ เนื่องจากถ้ำถ้ำลึกเป็นถ้ำที่ประกอบไปด้วยภูเขาหินปูน ทำให้เกิดถ้ำจำนวนมากและเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของชุมชนด้วย การเที่ยวชมถ้ำในชุมชนนี้ สัมผัสได้ถึงความสงบส่วนตัว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภูเขาหินปูน ซึ่งการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวนี้ยังสอดคล้องกับ (วิชานันท์ ผ่องศรีและสมพงษ์ ธงไชย. 2550: 164 -172) ได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวแบบสัมผัสธรรมชาติเพราะอยู่ท่ามกลางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลัก

2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (Trekking) จากความหลากหลายทางธรรมชาติในชุมชนท่องเที่ยวถ้ำลึกนั้น ยังมีรูปแบบท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งสองแหล่งคือ ป่าชุมชนทุ่งสูงและป่าพรุศรีวงศ์ ทั้งสองแหล่งมีความโดดเด่นแตกต่างกันอย่างชัดเจน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวนี้ยังสอดคล้องกับ (วิชานันท์ ผ่องศรี และสมพงษ์ ธงไชย. 2550: 164 - 172) ได้ทำการรูปแบบการท่องเที่ยว ถ้ำลึกโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หมู่บ้านเวินบึกได้จัดรูปแบบการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นหลักเพราะอยู่ใกล้กับเขตอุทยานแห่งชาติ โดยมีกิจกรรมเดินป่าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Eco-Marine Tourism) ท่องเที่ยวชุมชนถ้ำลึกมีพื้นที่ติดทะเลอันดามัน โดยชายฝั่งทะเลมีภูเขาที่เป็นภูเขาหินปูน มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน มีความแปลกตาเป็นอย่างมาก มีเกาะที่มีความสวยงาม มีป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์ เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทะเลถ้ำลึก เพื่อค้นหาความมหัศจรรย์จากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเส้นหนึ่งที่น่าสนใจ เป็นเส้นทางทะเลแห่งใหม่ที่กำลังมีชื่อเสียงตามการท่องเที่ยววิถีหลักของจังหวัด คือ การ

ท่องเที่ยวทางทะเล มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลายแห่งทั้งทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ อย่างเช่น กลุ่มภาพเขียนสีตามเพิงผาถ้ำกลางทะเลต่างๆ อ่าวที่สวยงามเงียบสงบและเป็นธรรมชาติ รวมทั้งหน้าผาหินถ้ำธรรมชาติ ทรายกกลางทะเล มุมมองพระอาทิตย์ตก แหล่งพายเรือคายัค เรือแคนูบริเวณหุบเขาตาศาญที่นำอัศจรรย์และผืนป่าโกงกางอันบริสุทธิ์ รวมทั้งเกาะกลางทะเลที่มีความแปลกตา ทั้งหมดนี้อยู่ในอาณาบริเวณของแหลมสั๊กและเขาภาโรส ที่ยื่นแหลมลงไปในทะเลเป็นแนวเหนือลงใต้ การท่องเที่ยวทั้งหมดในบริเวณนี้เน้นการอนุรักษ์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวในครั้งนี้อย่างสอดคล้องกับ (Wiegman; et al. 2013: ออนไลน์) โดยจัดรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางทะเล ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ในประเทศแอลเบเนีย

2.4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ (Eco-Marine Tourism Trekking and Cave Exploring) เป็นการผสมผสานการท่องเที่ยวทั้งสามรูปแบบไว้สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนวันในการท่องเที่ยวไม่ครบตามรายการนำเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก สามารถเลือกแหล่งท่องเที่ยวทั้งสามประเภท คือ ถ้ำ เดินป่า ท่องเที่ยวทะเล ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวแบบนี้ยังสอดคล้องกับผลการจัดการท่องเที่ยวของ (อุไรวรรณ สุภานิตย์. 2554: 11 - 19) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ในบริเวณทะเลสาบสงขลา และจัดการท่องเที่ยวเดินป่าชมธรรมชาติในชุมชนโดยรอบ เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานกันดีเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ 8 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนแหลมสั๊ก ชุมชนภาโรส ชุมชนคีรีวงค์ ชุมชนทุ่งสูง ชุมชนถ้ำเสือ ชุมชนถ้ำคลัง ชุมชนถ้ำเพชร ชุมชนหนองทุ่ง ผลการวิจัยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังต่อไปนี้

1. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่า ท่องเที่ยวชุมชนมีการวางแผนการท่องเที่ยว คือการวางแผนแนวทางเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผน คือ การมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและการคาดการณ์อนาคต การมีส่วนร่วมของชุมชนในการศึกษาหาข้อมูล การวิเคราะห์และหาแนวทางในการทำงาน การกำหนดกรอบของแผนงานอย่างชัดเจน ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดและมีการติดตามประเมินผลตามแผนที่วางไว้ เพื่อนำผลของการวางแผนมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก มีผลทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่อไปได้

2. การตลาดท่องเที่ยว จากผลการสัมภาษณ์พบว่า การทำตลาดในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวชุมชนยังต้องพึ่งพิงบริษัทนำเที่ยวอยู่มาก มีการทำสัญญาการส่งนักท่องเที่ยวให้แก่กัน (Contact Agreement) บางครั้งทำให้ได้นักท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนในการเลือกตลาดเป้าหมาย จึงขอเสนอแนะการทำตลาดท่องเที่ยว คือ การวางตำแหน่งของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้เป็นจุดขายด้วยการกำหนดว่าจะให้เป็นอย่างไรในแนวคิดของนักท่องเที่ยว โดยการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็นประเภทต่างๆ แล้วเลือกกลุ่มที่ต้องการ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น โดยการพัฒนาส่วนผสมทางการตลาดซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Product of Tourism) ซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ราคาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Price of Tourism) ควรมีราคาที่เหมาะสมไม่ถูกหรือแพงจนเกินไป แต่ต้องมีกำไร การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Place of Tourism) ควรมีความหลากหลายวิธีทั้งขายตรงกับนักท่องเที่ยว ขายผ่านตัวแทนจำหน่าย (Travel Agent) และการขายผ่านอินเทอร์เน็ต

3. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อเสนอข่าวสารทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างภาพพจน์และความประทับใจแก่สาธารณชน โดยกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวชื่นชอบและยอมรับซึ่งนำไปสู่การซื้อผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว หรือเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน อ่าวลึกต่อไป สำหรับการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐนั้นดำเนินการโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานกระบี่ ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ส่วนภาคเอกชนควรนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่มีความโดดเด่นและประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ เช่นกัน

4. การรับเข้าและการต้อนรับนักท่องเที่ยว จากผลการสอบถามและสัมภาษณ์ พบว่า ในปัจจุบันการรับเข้านักท่องเที่ยวมี 2 รูปแบบ คือ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชุมชนเอง ชุมชนมีหน้าที่ในการต้อนรับให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ เช่น การต้อนรับด้วย “Welcome drink” การต้อนรับด้วยการคล้องพวงมาลัย เป็นต้น เพราะความประทับใจในการพบกันครั้งแรกเป็นเรื่องที่สำคัญ ส่วนอีกรูปแบบคือการไปรับนักท่องเที่ยวตามโรงแรมและแหล่งขนส่งต่างๆ ทั้งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ แหล่งที่ไปรับในปัจจุบัน คือ โรงแรมต่างๆ สถานีขนส่งผู้โดยสารอ่าวลึก สถานีขนส่งผู้โดยสารกระบี่ ท่าเรือดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่าเรือท่องเที่ยวคลองจิหลาด จังหวัดกระบี่ ท่าอากาศยานนานาชาติภูเก็ท ท่าอากาศยานนานาชาติกระบี่ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญของการรับเข้านักท่องเที่ยวคือการเตรียมความพร้อมของยานพาหนะ พนักงานขับรถ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น และเทคนิคการสร้าง ความประทับใจ จะเห็นได้จากผลการวิจัย ความพร้อมของยานพาหนะในชุมชนยังมีน้อย

5. กิจกรรมท่องเที่ยว จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีลักษณะเด่นในเรื่องของการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ในชุมชน

ท่องเที่ยวอ่าวลึกมีกิจกรรมที่สำคัญ คือ กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ เช่น การปั่นจักรยานชมธรรมชาติในชุมชนอ่าวลึก การพายเรือแคนูชมภาพเขียนสี การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การแกะหนังตะลุงขอชุมชนอ่าวลึกเหนือเพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึก การวาดภาพลายเอกลักษณ์ท้องถิ่นบนผ้าบาติก การร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การปลูกป่าร่วมกับชุมชนของท่องเที่ยวชุมชนทุ่งสูง การมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนของชุมชนอ่าวลึกซึ่งเป็นเงินที่ได้มาจากกองทุนการท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต เช่น การหาปลาของชุมชนประมงพื้นบ้าน การเดินเที่ยวภายในหมู่บ้าน การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

6. การสื่อความหมาย จากการลงเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า การสื่อความหมายเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นอย่างมีศิลปะและน่าสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งมีระบบสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ผสมผสานกลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนอยู่แล้วยังเป็นเสน่ห์และมีความน่าสนใจมากขึ้น (พจนานุกรมศัพท์. 2546: 80) การสื่อความหมายของท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกนั้นใช้การสื่อความหมาย 2 ประเภทด้วยกัน คือ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล เช่น การบริการข้อมูลให้กับนักท่องเที่ยว การนำเที่ยว การบรรยายหรือการเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน และการสื่อสารโดยใช้ป้ายแสดงความรู้ การจัดนิทรรศการในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โบรชัวร์ และการทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ มัคคุเทศก์ชุมชน คือ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ชุมชนได้ เพียงแต่ปรับพฤติกรรมเล็กน้อย จากการตอบคำถามนักท่องเที่ยว มาอธิบายให้กับนักท่องเที่ยว

7. การส่งออกนักท่องเที่ยว (Transfer - out) จากผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนส่งภายในชุมชน พบว่า เป็นกระบวนการสุดท้ายของการได้ทำกิจกรรมร่วมกันของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวในครั้งนั้น กระบวนการในการส่งออกนักท่องเที่ยวควรเน้นเรื่องของการบริการให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับชุมชนท่องเที่ยวอ่าวลึก จุดที่ส่งออกนักท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ส่งที่ชุมชนเองโดยบริษัทนำเที่ยวหรือโรงแรมต่างๆ เข้ามารับ ส่งตามจุดขนส่งต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น สนามบินนานาชาติภูเก็ต สนามบินนานาชาติกระบี่ ท่าเรือท่องเที่ยวคลองจิหลาด จังหวัดกระบี่ ท่าเรือดอนสักสุราษฎร์ธานี หรือโรงแรมต่างๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง การสร้างความประทับใจในการส่งออกนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการเที่ยวซ้ำ

8. การประเมินผลการท่องเที่ยว จากการสอบถามมัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการเรือหางยาว ผู้ประกอบการที่พัก พบว่า ไม่มีการดำเนินการเป็นรูปธรรม ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งที่เป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการประเมินผลคือการวัดผลการทำงานว่าทำงานได้บรรลุผลที่ได้วางไว้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร และก่อให้เกิดความ

ยั่งยืนหรือไม่ โดยยึดหลักตามตัวชี้วัด ตามวัตถุประสงค์ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การฟื้นฟู และรักษาวัฒนธรรม การเพิ่มรายได้ การมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยทำตามขั้นตอนการประเมินผลการท่องเที่ยว คือ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต่อเนื่องจากการติดตาม ศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิเคราะห์ผลสำเร็จหรือไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ศึกษาเงื่อนไขและผลกระทบต่อการทำงาน วิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการดำเนินชีวิตในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก สามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษากำหนดแผนการดำเนินงานระยะยาวแบบบูรณาการ ทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับการพัฒนากการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง
2. พัฒนาและสร้างเว็บไซต์ของวิสาหกิจชุมชนอ่าวลึก ให้เป็นภาษาต่างประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพมากขึ้น เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาจีน ภาษาบาสซาซ่า ฯลฯ โดยเฉพาะการเข้าสู่สมาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558
3. การประชาสัมพันธ์สำหรับการท่องเที่ยวชุมชน ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลัก ประเภทของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. พัฒนาอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ที่สามารถซื้อขายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวแบบสำเร็จรูปในอินเทอร์เน็ต มีกระบวนการซื้อ กระบวนการจ่ายเงิน และการตอบรับแบบอัตโนมัติในเชิงธุรกิจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังต่อไปนี้

1. ผลจากการลงพื้นที่ พบว่ายังมีชุมชนอีกหลายแห่งที่ขาดความพร้อมในการดำเนินการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงเสนอให้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน เพื่อลดปัญหาการล้มเลิกการท่องเที่ยวชุมชนในหลายพื้นที่ในจังหวัด

2. จากการสอบถามผู้ประกอบการด้านของที่ระลึก ทำให้ทราบว่าคุณภาพของสินค้าที่ระลึก ยังไม่สามารถขายในราคาที่สูงขึ้นได้ ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาสินค้าที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ของ ชุมชนอ่าวลึกให้มีคุณภาพมากขึ้นและมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

3. จากการสอบถามผู้ประกอบการ พบว่านักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มชุมชนมีจำนวนน้อยควร ทำการศึกษาวิจัยการตลาดท่องเที่ยวชุมชน เพื่อหาแนวทางในการหากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). สถิตินักท่องเที่ยว (Tourist Arrival in Thailand). สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2559, จาก URL: <http://www.tourism.go.th/2010/th/statistic>.
- (2555). แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนากการท่องเที่ยว พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: กองวิชาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวชุมชน (2556). เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2556, จาก URL: <http://www.Aoluktoday.com>
- เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนอ่าวลึก. (2558). การสรุปข้อมูลการท่องเที่ยว. ระเบียบ: เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดกระบี่.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- จิราพร ประสารการ; และคณะ. (2551). การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนเกาะมะพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ชุกกลิ่น อุณวิจิตร. (2554). ชุมชนต้นแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2557, จาก http://research.cru.ac.th/RDI_file/570002/Article.pdf.
- ฐิติมา เวชพงศ์. (2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนให้ทำงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน. ปริญญาานิพนธ์ วท.ด. (วิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงใจ พานิชเจริญกิจ. (2555). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดภูเก็ต กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชีโนโปตุเกส. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. (สังคมศาสตร์). เชียงราย: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. ถ่ายเอกสาร.
- ทีศนา แคมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สุดา พุฒจร; และคณะ. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 5(2): 102-117.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์

- ธงชัย ภูวนาถวิจิตร; และ สุชาครีย์ ศรีรัตน์. (2557). การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวชุมชนแบบยั่งยืน เพื่อรองรับการรวมกลุ่ม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง อำเภอแม่จัน และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*. 15(2): 132-164.
- นพรัตน์ ศุทธิถิตกุล. (2555). *รูปแบบการจัดการตลาดน้ำเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน*. วิทยานิพนธ์ วท.ด. (วิทยาศาสตร์การกีฬา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นิตา ชัชกุล. (2554). *อุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประมาณ เทพสงเคราะห์; และจริญ เทพสงเคราะห์. (2554). *การพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันตก*. สงขลา: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประชิต สกุลนะพัฒน์, วิมล จิโรจน์พันธ์; และอุดม เขยกี้วงศ์. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ปัทมทิญา สิงห์คราม. (2557). *การวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อสร้างปรากฏการณ์ในการพลิกฟื้นประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์ จังหวัดสมุทรสาคร*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การกีฬา นันทนาการและการท่องเที่ยว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ. (2553). *ศักยภาพการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษาชุมชน บ้านร่องไฮ จังหวัดพะเยา*. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*. 18(2): 82-90.
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจย์. (2553). *การท่องเที่ยวชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- พจนา สนวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พัชริน ดำรงกิตติกุล. (2547). *รากแก้วแห่งปัญญา: การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ความเข้าใจอันดีต่อกัน ตอนที่ 1*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2556, จาก <http://www.manager.co.th>.
- เพชรศรี นนท์ศิริ. (2554). *รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง*. ขอนแก่น: ในการประชุมวิชาการระดับชาติ CAPToR Conference on Tourism} Hospitality & Business 2012, เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 55.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2540). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฟีนีเพล็บลิชชิง.

- มัชฌิมา อุดมศิลป์. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคกน จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์* 24(4): 149-163.
- วิระพล ทองมา; และประเจต อำนาค. (2547). ผลที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิชานันท์ ผ่องศรี; และสมพงษ์ ธงไชย. (2550). การสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการพื้นที่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ*. 5(2): 164-172.
- วันทนา เนาว์วัน; และลำยอง ปลั่งกลาง. (2554). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรรณวิมล ภูนาศ. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 26(1): 63-74.
- วรรณาง วังวานิช. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรัชย์ บุญเจริญ. (2556). *การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2556, จาก <http://www.nsr.ac.th>.
- สำนักงานจังหวัดกระบี่. (2553). *แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่*. สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2556, จาก URL: <http://www.krabi.go.th>
- สุภาภรณ์ ประสงค์ทัน. (2555). *ทูลทางสังคมกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาชาวไทยพวน อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2556, จาก http://cs.human.ku.ac.th/art_attachments/art51.pdf
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2551). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2547). *รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.

- อรุณศรี อื้อศรีวงศ์. (2551). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยแร่ จังหวัดตราด*. วิทยานิพนธ์ ปว.ด. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น). ฉะเชิงเทรา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- อุดร วงษ์ทับทิม. (2555). *แนวทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มแม่น้ำโขง*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2555, จาก <http://www.communitytourism.net>.
- เอกพล วงศ์เสรี. (2554). *หลักการบริหารธุรกิจ*. ภูเก็ต: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- อนุวัตร อินทนา. (2558). *การเตรียมความพร้อมด้านการตลาดสำหรับชุมชนท่องเที่ยว*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.cbt-i.org/?ge=article&article>.
- อุไรวรรณ สุภานิตย์. (2554). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา “โหนด นา เล” อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*, ฉบับพิเศษ: 11-19.
- อำเภออ่าวลึก. (2557). *ข้อมูลอำเภออ่าวลึก*. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2557, จาก www.amphoe.com/menu.php?mid.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper & Row.
- Esteban Ruiz-Ballesteros. (2011). Social-ecological resilience and community-based tourism: An approach from Agua Blanca, Ecuador. *Journal of Tourism Management*. 32: 3, 655-666.
- Giampiccoli, Andrea; & Kalis Janet H. (2012). Community based tourism and local culture: The case of amaMpondoland. *Revista de Turismo Patimonio cultural*. 10: 1,173-188.
- Godfrey, Kerry; & Carlk, Jackie, (2000). *The Tourism Management Handbook*. London: Cassell.
- Gusman,Thomas L.; Canizares, Sandra S.; & Pavon Victor. (2011). Community Based Tourism in Developing countries: A case study. *International multidisciplinary Journal of Tourism*. 6: 5, 69-84.
- Kemmis, Stephen; & McTaggaret, Robin. (1998). *Action Research Planner*. Dearkin: Dearkin University.

- Krejcie, R.V.; & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample size for research activities*. *Education and Psychological Management*. 30 (3), 607-610.
- Lucchetti, Veronica G.; & Font Xavier. (2013). Community Based Tourism: Critical Success Factors. *Journal of The International Centre for Responsibility Tourism*. 3: 1,27-35.
- Manyara, Geoffrey; & Jones, Eleri. (2007). Community Based Tourism Enterprises Development in Kenya: An Exploration of their Potential as Avenues of Poverty Reduction. *Journal of Sustainable Tourism*. 15(6): 628-644.
- Mintzberg Henry. (1996). *Structure in Five designing effective organizations*. 2nd ed. Engwood Cliffs New Jersey: Prentice – Hall international.
- Noel B. Salazar. (2012). Community Based cultural tourism: threats and opportunities. *Journal of Sustainable Tourism*. 20: 1, 9-22.
- Okazaki, Etsuko. (2008). A community Based Tourism Model: Its Conception and use. *Journal of Sustainable Tourism*. 16(5): 511-529.
- Robbins, S. P.; & M. Coulter. (1999). *Management*. 6th ed. New Jersey: Prentice-Hall.
- Scheyvens, R. (1999). Tourism Management. *Case study: Ecotourism and Empowerment of local communities*. 20(2): 98-108.
- Tosun, C.; & Timothy, D. (2003). Arguments for community participation in the tourism development process. *Journal of Tourism Studies*. 14(2): 2-14.
- United Nations of World Tourism Organization. (2014). *World Tourism Ranking*. online 15 September 2014, from: <http://en.wikipedia.org/wiki/WorldTourismOrganization>.
- Wikipedia.org. (2013). *Aoluk map*. Online 30 January 2013, form Retrieved from <http://www.wikipedia.org>.
- William C. Grantham. (1998). *Health Fitness Management*. Printed in the United States of America. Human kineties.
- World Bank. (2000). *Environment Matters: An Annual Review of the Bank's Environment works*. Retrieved 30 January 2013, from www.worldbank.org/topic/overview.
- Wiegman, Elliott; et al. (2013). *Community based Tourism at Pellumbas Village, Albania*. Retrieved Retrieved 30 January 2013, from <http://www.outdooralbania-association.com/outdooralbania> Association.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ ๒๔ ๘๐ วันที่ ๑๕ มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะพลศึกษา

เนื่องด้วย นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการกีฬานันทนาการและ การท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำ ปริญญาโท เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และ อาจารย์.ดร.สมนรตี นิมเนตพันธ์ เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวดี พึ่งโพธิ์ทอง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.สิริเดช ชาตินิยม)

รองคณบดีฝ่ายสารสนเทศ รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-591-8008

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/ 2477 วันที่ 18 มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์

เนื่องด้วย นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษานันทนาการและการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญาโท เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และ อาจารย์.ดร.สมนตรี นิ่มเนติพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรินทน์ งามนิยม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(อาจารย์ ดร.สิรเดช ชชาตินิยม)

รองคณบดีฝ่ายสารสนเทศ รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/24 ๖๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/ ๙ มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ดร.รยาศิต เต็งกุสโลมาน

เนื่องด้วย นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการศึกษานันทนาการและการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนอ่าวลึก จังหวัดกระบี่” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง และ อาจารย์.ดร.สุนนรดี นิ่มเนติพันธ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ เป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.สิริเดช ขาตินิยม)

รองคณบดีฝ่ายสารสนเทศ รักษาการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 089-591-8008

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
แบบสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว
แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบสำรวจรายการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ดูแล

.....

.....

.....

.....

.....

สถานที่ตั้ง

.....

.....

.....

.....

.....

สำรวจเมื่อวันที่เดือน.....พ.ศ.

ตาราง 1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ	ชนิดลักษณะ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	การบริหาร นักท่องเที่ยว	ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
1.1 ภูมิทัศน์และ อากาศ:							
1.2 พืช:							
1.3 สัตว์:							
1.4 น้ำ:							

ตาราง 2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

ทรัพยากรวัฒนธรรม	ชื่อลักษณะ	ที่ตั้ง	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	การบริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ
1.1 มรดกวัฒนธรรม:							
1.2 มรดกด้านศาสนา:							
1.3 ศิลปะชาติพันธุ์:							

ตาราง 3 รายการทรัพยากร ด้านมหกรรม ปราบกฏการสำคัญ

ทรัพยากรด้านมหกรรม ปราบกฏการสำคัญ	ชื่องานแสดงเหตุการณ์	ที่ตั้ง	วันที่	ประเภทของกิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม	คุณสมบัติผู้เข้าร่วม	ชื่อ/สถานที่ที่จะติดต่อโทรศัพท์
3.1 งานมหกรรม:							
3.2 การแข่งขันกีฬา:							
3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ:							
3.4 งานแสดงอื่นๆ :							

ตาราง 4 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม

ทรัพยากรกิจกรรม	ชื่อและลักษณะ	ที่ตั้ง	เวลาปิด-เปิด	มีตู้ใดบ้าง	ค่าผ่านประตู	ข้อมูลนักท่องเที่ยว	ผู้ติดต่อ สถานที่โทรศัพท์
4.1 นันทนาการ:							
4.2 บริการ:							
4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก:							

ตาราง 5 รายการทรัพยากร ด้านบริการ

ทรัพยากรบริการ	ชื่อ/ประเภทและบริการ	ที่ตั้ง	จำนวนห้อง จำนวนคน	ราคาของการให้บริการ	เวลาเปิดทำการ	บริการต่างๆ	ชื่อผู้ติดต่อสถานทีโทรศัพท์
5.1 การขนส่ง:							
5.2 ที่พัก:							
5.3 การต้อนรับ:							
5.4 บริการอื่นๆ :							

แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Check List) (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2547: เอกสารประกอบการเรียนการสอน) ประกอบด้วยหัวข้อในการตรวจสอบดังต่อไปนี้

1. ป้ายบอกทางเข้าถึง
2. สิ่งที่บ่งชี้ว่าถึงจุดท่องเที่ยว
3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว
4. ห้องสุขา
5. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม
6. ร้านขายของที่ระลึก
7. การกำหนดเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง
8. การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย
9. การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
10. การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว
11. ลานจอดรถ
12. มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก
13. การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว
14. การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น
15. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ
16. การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว
17. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจพฤติกรรมการทำงานที่เกี่ยวข้อง และความพึงพอใจในการ
 ทำงานในด้านต่างๆ และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป จึงขอ
 ความอนุเคราะห์จากท่านในการให้ข้อมูลในทุกด้านตามความเป็นจริง และขอขอบคุณในความกรุณา
 ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่งเที่ยว

1. เพศ

☐ ชาย	☐ หญิง
------------------------------	-------------------------------
2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 21-40 ปี
☐ 41-60 ปี	☐ มากกว่า 60 ปี
3. สถานภาพการสมรส

☐ โสด	☐ สมรส
☐ หย่าร้าง /หย่าร้าง	☐ แยกกันอยู่
4. อาชีพ

☐ นักเรียน/นักศึกษา	☐ ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ พนักงานบริษัทเอกชน	☐ ประกอบธุรกิจส่วนตัว
☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
5. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา	☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	☐ อนุปริญญา /ปวส
☐ ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี
6. รายได้ต่อเดือน

☐ น้อยกว่า 10,000 บาท	☐ 10,000 – 20,000 บาท
☐ 20,001 – 30,000 บาท	☐ มากกว่า 30,000 บาท
7. ที่อยู่ปัจจุบันของท่านอยู่ในอำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

1. จำนวนครั้งที่ท่านเคยเดินทางมายังท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกแห่งนี้

☐ ครั้งแรก	☐ ครั้งที่สอง
☐ ครั้งที่สาม	☐ มากกว่าสามครั้ง
2. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยว

☐ พักผ่อน	☐ ทักษะศึกษา/การศึกษา
☐ เยี่ยมญาติ/เพื่อน	☐ รับประทานอาหาร
☐ ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	☐ ติดต่อธุรกิจ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
3. ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้

☐ คนเดียว	☐ กลุ่มเพื่อน
☐ บริษัทนำเที่ยว	☐ ครอบครัว/ญาติ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
4. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยวิธีการใด

☐ รถโดยสาร/รับจ้าง	☐ รถส่วนตัว
☐ รถบริษัทนำเที่ยว	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ระยะเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้

☐ 1 คืน 2 วัน	☐ 2 คืน 3 วัน
☐ 3 คืน 4 วัน	☐ มากกว่า 3 คืน 4 วัน
6. ช่วงเวลาที่ท่านมาท่องเที่ยว คือ

☐ วันหยุดสุดสัปดาห์	☐ วันธรรมดา
☐ วันหยุดสำคัญประจำปี	☐ อื่นๆ
7. ความต้องการมาเที่ยวซ้ำ

☐ ต้องการ เพราะ.....
☐ ไม่ต้องการ เพราะ.....
8. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอ่าวลึกจากแหล่งใด

☐ อินเทอร์เน็ต	☐ หนังสือพิมพ์/นิตยสาร
☐ โทรทัศน์/วิทยุ	☐ เพื่อน/ญาติ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในการท่องเที่ยว

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านพาหนะบริการของชุมชน					
1.1 ความสะอาดของยานพาหนะ					
1.2 ความสะอาด					
1.3 ความปลอดภัย					
1.4 สภาพของยานพาหนะ					
1.5 ความทันสมัยของยานพาหนะ					
1.6 การบริการในยานพาหนะ					
2. ด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
2.1 กิริยามารยาท					
2.2 มีความเป็นกันเอง					
2.3 บรรยายเข้าใจง่าย สนุก					
2.4 มีความรู้ดี					
2.5 การบริการ					
2.6 การให้ข้อมูล					
3. ด้านร้านอาหาร					
3.1 รสชาติ					
3.2 ความสะอาด					
3.3 เพียงพอ					
3.4 ราคาเหมาะสม					
3.5 บรรยากาศของร้าน					
3.6 คุณภาพดี					

รายการ	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ด้านที่พัก					
4.1 ความสะอาด					
4.2 บริเวณที่พักมีความปลอดภัย					
4.3 ราคาที่พัก					
4.4 การบริการ					
4.5 ความสะดวกสบาย					
4.6 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก					
5. ด้านของที่ระลึก					
5.1 สถานที่จำหน่าย					
5.2 สินค้าและของที่ระลึกมีความหลากหลาย					
5.3 มีการสาธิต วิธีการทำของที่ระลึก					
5.4 บรรจุภัณฑ์					
5.5 ราคา					
5.6 คุณภาพ					
6. ด้านแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 การเข้าถึง					
6.2 ความน่าสนใจ					
6.3 ความสวยงาม					
6.4 ความเป็นเอกลักษณ์					
6.5 การตกแต่งภูมิทัศน์					
6.6 ความมีชื่อเสียง					

Questionnaire.

To recipient.

Objective of this questionnaire to research the opinions in order to Tourism behavior, tourism satisfactions and tourist suggestion. This research collects all of data to apply. Please specify your answer from your opinion. We will keep your data to be a secret and use for this project only.

Part 1. Personal Data of tourists.

1. Gender.

☐ Male.	☐ Female.
--------------------------------	----------------------------------
2. Age.

☐ less than 20 yrs.	☐ 21 – 40 yrs.
☐ 41-60 yrs.	☐ More than 60 yrs.
3. Statuses.

☐ Single.	☐ Married.
☐ Divorced.	☐ Separated.
4. Occupations.

☐ Student.	☐ Government official/State Enterprise.
☐ Employee.	☐ Own Business.
☐ Housewife	☐ Others.....
5. Education level.

☐ Primary School	☐ Junior high school.
☐ High school	☐ Diplomatic Certificate
☐ Bachelor's Degree.	☐ More than Bachelor Degree.
6. Income level. (Monthly) Thai Baht

☐ Lower than 10,000	☐ 10,001-20,000
☐ 20,001-30,000	☐ 30,000 and above
7. Your current address

Part 3 . About Tourism Satisfactions .

No.	Item	Significant Consideration Levels				
		5	4	3	2	1
1. Vehicle service						
1	Comfortable					
2	Clean					
3	Safety					
4	Comfortable					
5	Modern of vehicle					
6	Service in vehicle					
2. Local Guide						
1.	Manners					
2.	Friendly					
3.	Explain clearly and fun					
4.	Knowledge					
5.	Service					
6.	Giving Information					
3. Restaurant						
1	Taste					
2	cleanness					
3	enough					
4	Suitable price					
5	Atmosphere					
6	Quality					

No.	Item	Significant Consideration Levels				
		5	4	3	2	1
4. Accommodation						
1	Cleanness					
2	Safety area					
3	Price					
4	Service					
5	Comfortable					
6	Facilities					
1. Souvenir						
1	Shop					
2	Variable of souvenir					
3	Demonstrative of souvenir					
4	Packaging					
5	Price					
6	Quality					
6. Tourist Information						
1.	Accessibility					
2.	Interest					
3.	Beauty					
4.	Uniqness					
5.	The landscape					
6	Famous					

Part 4. Recommend of tourist.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Thank you
Researcher

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความพึงพอใจในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชนอ่าวลึกและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการให้ข้อมูลในทุกด้านตามความเป็นจริง และขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 21-40 ปี
 41-60 ปี มากกว่า 60 ปี

3. สถานภาพการสมรส

โสด สมรส
 หย่าร้าง /หย่าร้าง แยกกันอยู่

4. อาชีพ

นักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 พนักงานบริษัทเอกชน ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช อนุปริญญา /ปวส
ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

6. ที่อยู่ปัจจุบันของท่านอยู่ในอำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจในรูปแบบการท่องเที่ยว

รายการนำเที่ยวที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบศึกษาถ้ำและสัมผัส ธรรมชาติ (ถ้ำเสือ ถ้ำคลัง ถ้ำเพชร ถ้ำหนองทุ่งนา)	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. แหล่งท่องเที่ยว					
2. กิจกรรมท่องเที่ยว					
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว					
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว					
5. ผลการท่องเที่ยว					

รายการนำเที่ยวที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดินป่า (ป่าพรุคีรีวงค์ ป่าชุมชนทุ่งสูง)	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. แหล่งท่องเที่ยว					
2. กิจกรรมท่องเที่ยว					
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว					
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว					
5. ผลการท่องเที่ยว					

รายการนำเที่ยวที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (เขากาโรส ทะเลแหลมสัก)	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. แหล่งท่องเที่ยว					
2. กิจกรรมท่องเที่ยว					
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว					
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว					
5. ผลการท่องเที่ยว					

รายการนำเที่ยวที่ 4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษา ถ้ำ (ถ้ำเสือ ถ้ำคลัง หรือ ถ้ำเพชร ถ้ำหนองทุ่งนา) (ป่าพรุควีรงศ์ หรือป่าชุมชนทุ่งสูง) (เขากาโรส หรือ ทะเลแหลมลึก)	ระดับความพึงพอใจ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1. แหล่งท่องเที่ยว					
2. กิจกรรมท่องเที่ยว					
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว					
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว					
5. ชอบรายการนำเที่ยวนี้มากน้อยเพียงใด touring satisfaction					

ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

Questionnaire.

To recipient.

Objective of this questionnaire to research the opinions in order to Tourism behavior, tourism satisfactions and tourist suggestion. This research collects all of data to apply. Please specify your answer from your opinion. We will keep your data to be a secret and use for this project only.

Part 1. Personal Data of tourists.

1. Gender.

Male.

Female.

2. Age.

less than 20 yrs.

21 – 40 yrs.

41-60 yrs.

More than 60 yrs.

3. Statuses.

Single.

Married.

Divorced.

Separated.

4. Occupations.

Student.

Government official/State Enterprise.

Employee.

Own Business.

Housewife

Others

5. Education level.

Primary School

Junior High school.

High school

Diplomatic Certificate

Bachelor's Degree.

More than Bachelor Degree.

6. Your current address

Part 2 . Tourism model satisfactions

Tour Program 1 Cave Exploring and Nature	Level of Satisfaction				
	5	4	3	2	1
1. Tourist Attraction					
2. Activities					
3. Route					
4. Time duration					
5. Tourism model satisfaction					

Tour Program 2 Trekking (Kiriwong Swamp forest, Thungsoong Community forest)	Level of Satisfaction				
	5	4	3	2	1
1. Tourist Attraction					
2. Activities					
3. Route					
4. Time duration					
5. Tourism model satisfaction					

Tour Program 3 Eco-Marine (Khao Karos , Leamsak sea)	Level of Satisfactions				
	5	4	3	2	1
1. Tourist Attraction					
2. Activities					
3. Route					
4. Time Duration					
5. Tourism model satisfaction					

Tour Program 4 Eco-Marine Trekking and cave (Sue Cave, Klung cave or Pet cave,Nongtungna cave) (Khao Karos or Leamsak sea) (Kiriwong Swamp forest or Thungsoong Community forest)	Level of Satisfactions				
	5	4	3	2	1
1. Tourist Attraction					
2. Activities					
3. Route					
4. Time duration					
5. Tourism model satisfaction					

Part 4. Recommend of tourist.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Thank you

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแบบสอบถามเพื่อหาค่า IOC
แบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยว

ลำดับ	ข้อความคำถาม	ประมาณค่า			ค่า IOC	แปลผล
		ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3		
1	จำนวนครั้งที่ท่านเคยเดินทางมายัง ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึกแห่งนี้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมา ท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ลักษณะของการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4	ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยวิธีการใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ระยะเวลาในการท่องเที่ยวครั้งนี้	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ช่วงเวลาที่ท่านมาท่องเที่ยว คือ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	ความต้องการมาเที่ยวซ้ำ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ของชุมชนอ่าวลึกจากแหล่งใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการ	ประมาณค่าความเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. ด้านพาหนะบริการของชุมชน					
1.1 ความสะดวกของยานพาหนะ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.2 ความสะอาด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.3 ความปลอดภัย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.4 สภาพของยานพาหนะ	0	+1	+1	0.66	สอดคล้อง
1.5 ความทันสมัยของยานพาหนะ	0	+1	+1	0.66	สอดคล้อง
1.6 การบริการในยานพาหนะ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ด้านมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
2.1 กิริยามารยาท	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.2 มีความเป็นกันเอง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.3 บรรยายเข้าใจง่าย สนุก	+1	+1	0	0.66	สอดคล้อง
2.4 มีความรู้ดี	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.5 การบริการ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.6 การให้ข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. ด้านร้านอาหาร					
3.1 รสชาติ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.2 ความสะอาด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.3 เพียงพอ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.4 ราคาเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.5 บรรยากาศของร้าน	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.6 คุณภาพดี	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ด้านที่พัก					
4.1 ความสะอาด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.2 บริเวณที่พักมีความปลอดภัย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.3 ราคาที่พัก	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.4 การบริการ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการ	ประมาณค่าความเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
4.5 ความสะอาดกสบาย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.6 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในที่พัก	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ด้านของที่ระลึก					
5.1 สถานที่จำหน่าย	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.2 สินค้าและของที่ระลึกมีความหลากหลาย	+1	+1	0	0.66	สอดคล้อง
5.3 มีการสาธิต วิธีการทำของที่ระลึก	+1	+1	0	0.66	สอดคล้อง
5.4 บรรจุภัณฑ์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.5 ราคา	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.6 คุณภาพ	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. ด้านแหล่งท่องเที่ยว					
6.1 การเข้าถึง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.2 ความน่าสนใจ	0	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.3 ความสวยงาม	0	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.4 ความเป็นเอกลักษณ์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.5 การตกแต่งภูมิทัศน์	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.6 ความมีชื่อเสียง	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อแบบสอบถามเพื่อหาค่า IOC
แบบสอบถามความคิดเห็นต่อรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

รายการนำเที่ยวที่ 1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบศึกษาถ้ำและสัมผัส ธรรมชาติ (ถ้ำเสือ ถ้ำคลัง ถ้ำเพชร ถ้ำหนองทุ่งนา)	ประมาณค่า ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. แหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. กิจกรรมท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ชอบรายการนำเที่ยวนี้มากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการนำเที่ยวที่ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเดินป่า (ป่าพรุคีรีวงค์ ป่าชุมชนทุ่งสูง)	ประมาณค่า ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. แหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. กิจกรรมท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ชอบรายการนำเที่ยวนี้มากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการนำเที่ยวที่ 3 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (เขากาโรส ทะเลแหลมสัก)	ประมาณค่า ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. แหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. กิจกรรมท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ชอบรายการนำเที่ยวนี้น่าสนใจเพียงใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

รายการนำเที่ยวที่ 4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เดินป่า ศึกษาถ้ำ (ถ้ำเสือ ถ้ำคลัง หรือ ถ้ำเพชร ถ้ำหนองทุ่งนา) (ป่าพรุศีร์วงศ์ หรือป่าชุมชนทุ่งสูง) (เขากาโรส หรือ ทะเลแหลมสัก)	ประมาณค่า ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. แหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. กิจกรรมท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. เส้นทางกรท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ชอบรายการนำเที่ยวนี้น่าสนใจเพียงใด	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

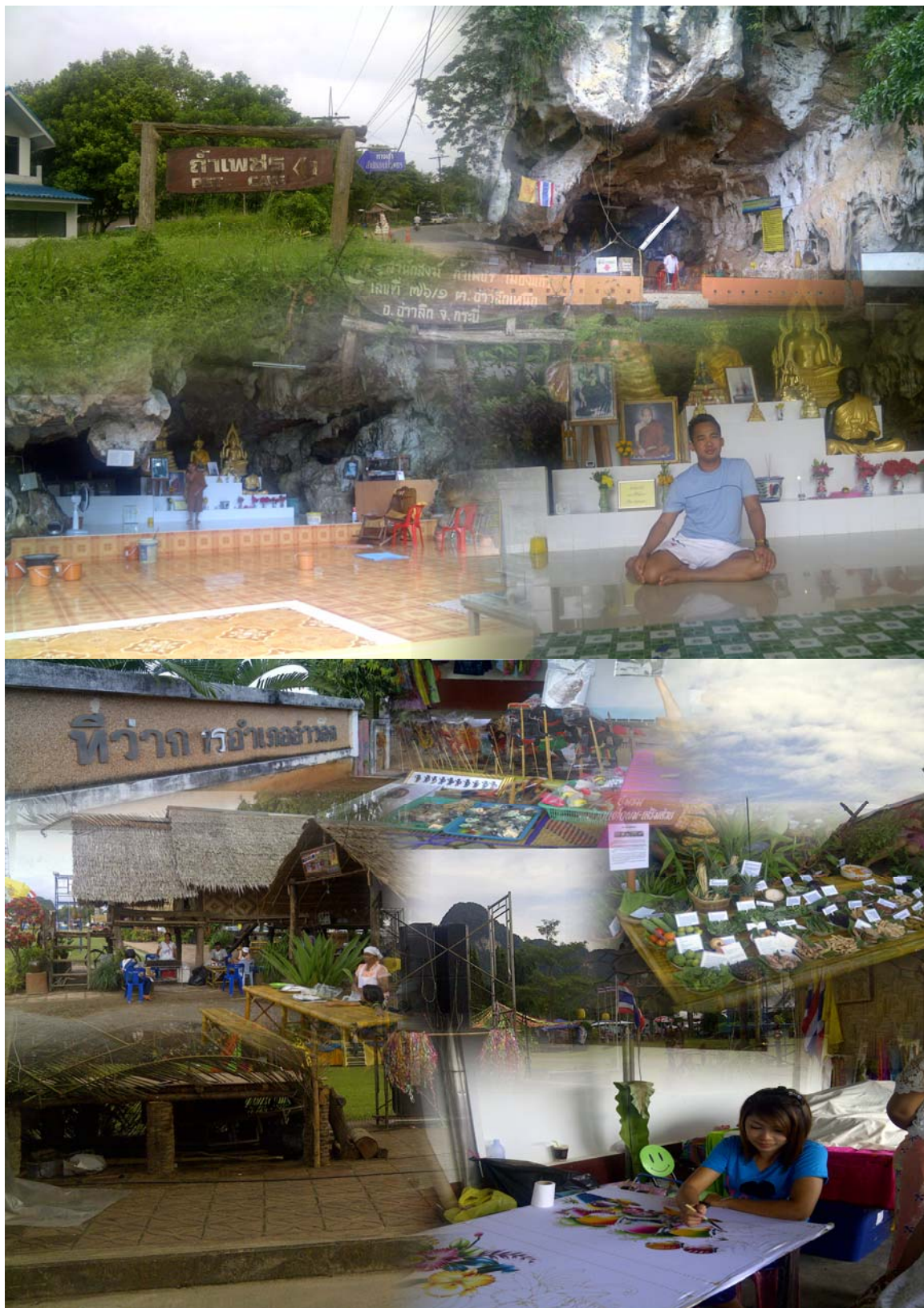
ภาคผนวก ง

ประมวลภาพกิจกรรมภาคสนาม

กิจกรรมภาคสนาม: แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล

กิจกรรมภาคสนาม: ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

กิจกรรมภาคสนาม: ท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

ภาคผนวก จ

คณะกรรมการเครือข่ายห้องเทียบชุมชนอ่าวลึก

สมาชิกในเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

1. ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเสือ	2. ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำคลัง
3. ชุมชนท่องเที่ยวกาโรส	4. ชุมชนท่องเที่ยวแหลมลึก
5. ชุมชนท่องเที่ยวถ้ำเพชร	6. ชุมชนท่องเที่ยวหนองทุ่งนา
7. ชุมชนท่องเที่ยวศรีวังคี	8. ชุมชนท่องเที่ยวทุ่งสูง

คณะกรรมการเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนอ่าวลึก

1. นายรามเทพ	ภูแก้ว	ที่ปรึกษา
2. นายพูนศักดิ์	ชันไส	ประธาน
3. นายวิวัฒน์	รัตนานันท์	รองประธาน
4. นายไชดี	โรมินทร์	รองประธาน
5. นายดิเรก	วงศ์สว่าง	รองประธาน
6. นายมนตรี	ชาวสะอาด	กรรมการ
7. นายทวีศักดิ์	ไตรรัตน์	กรรมการ
8. นายฮอ์หนี่	ดัชนี	กรรมการ
9. นายแสนสุข	เสาวมล	สารสนเทศ
10. นางสาวสุทธิมา	นาคฤทธิ	การตลาดและบริการ
11. นายนนทพงษ์	นาคฤทธิ	เลขานุการ
12. นายวาสนา	ระปือพล	รองเลขานุการ
13. นายปวิวัฒน์	แก้วเลื่อน	รองเลขานุการ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายภาณุวัฒน์ ยาวศิริ
วันเดือนปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ 2515
สถานที่เกิด	อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกระบี่
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ระดับ 7

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538	ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรมบริการ วิชาเอกอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2551	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2559	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาไฟฟ้า นันทนาการและการท่องเที่ยว วิชาเอกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและนันทนาการ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ